

1886

Budapest, 1885.

Ötödik évfolyam. 3. szám.

Péntek, Május 22.

Kiadóhivatal:
 Budapest, Gyöngyösi-utca
 9. szám.
 Ide czimzendők az előfizetési pén-
 zek, hirdetések és nyilatkozatok.
 Megjelenik minden pénteken.
 Előfizetési díj:
 Egész évre . . . 6 frt - kr.
 Fél évre . . . 3 frt - kr.
 Negyed évre . . 1 frt 50 kr.
 Egyes számok 12 krért
 az elárúsító helyeken kaphatók.

NÉPJOG

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Szerkesztőség:
 Budapest, VIII. Vas-utca
 13. szám.
 Ide küldendő a lap szelleni ré-
 szét illető minden közlemény.
 Megjelenik minden pénteken.
 Előfizetési díj:
 Egész évre . . . 6 frt - kr.
 Fél évre . . . 3 frt - kr.
 Negyed évre . . 1 frt 50 kr.
 Egyes számok 12 krért
 az elárúsító helyeken kaphatók.

Hogy áll a világ?

Itthon. Az országgyűlés első ülészakának utolsó napjait élte; akik jelen voltak az üléseken, pedig ezek bizon elég kevesen vannak, álmosan hallgatták végig a jegyzőket s előadókat, míg végre csütörtökön az az ülészak véget ért. A jövő szesszió szeptember 26-án kezdődik.

Dolgozni most már csak a főrendiház dolgozott, felállítva a mausoleumot saját maga ásta sirja fölé. De akármily szép legyen is a díszítés, csak sir biz az, melybe a kit fektetnek, a jó magyar közönség — no nem valami áldott s irigylendő szokás — nagyhamar elfelejti. A díszítés egy része már kész is, ezt képezi azon ötven tag, kit a kimaradottakból élethosszigra választottak. A választottak névsora a következő:

Apor Károly br., Bánffy Dezső báró, Batthyány Elemér gr., Batthyány Lajos gróf, Bély Akos gr., Berényi Ferencz gr., Bethlen András gr., Bethlen Gábor gr., Bornemisza Károly br., Csáky Zenó gr., Dezasse Emil gr., Döry Lajos br., Erdődy István gróf ifjabb, Esterházy Pál herczeg, Eötvös Loránd br., Festetics Vilmos gr., Fejérváry Géza br., Fiáth Miklós br., Huszár Károly br. ifjabb, Jósika Samu báró, Kálnoky Dénes gr., Kemény Kálmán b., Kubicza Pál főispán, Kun Géza gróf, Mikes Miklós gróf, Majer István stagnii cz.-püspök, Mesznil Viktor b., Nyáry Jenő br., Nyáry Kálmán gr., Ottenfels-Gswind Zsigmond br., Pallavicini Ede örgróf, Pálffy Béla gróf, Pejasevich Márk gróf, Pongrácz Agoston gróf, Pongrácz Emil báró, Pongrácz Károly gr., Rónay Jácint skodári cz.-püspök, Rudnyánszky József báró, Széchenyi Imre gróf ifj., Szmeccsányi Dárius főispán, Szentkereszty Ferencz báró, Sztáray Nep. János gróf, Török László gróf, Vay Alajos báró ifj., Vécsey Miklós báró, Wass Albert gr., Zichy Antal gróf, Zichy Gábor gróf, Odescalchi Arthur herczeg.

Letárgyalta még a főrendiház a vizsgai törvényjavaslatot is, gr. Apponyi György azon böles figyelmeztetése dacára, hogy kár ezt a dolgot imigy elhamarkodni.

A képviselőházból alig érdemes mást megemlíteni, mint Tisza miniszter választát, melyet Komlóssy Ferencz képviselőnek a zsidó bevándorlásra vonatkozó interpellációjára adott; e válaszban a miniszter ur azt mondotta, hogy ő bizon mit se törődik azzal, ha a zsidók beözönlének, nem is tesz ellene semmit, mert ő nem állíthat fel külön szabályt faj s vallás szerint. De miután ehhez is hozzá tette, hogy arra nemesak joga van az államnak, sőt kötelessége, miként haszontalan, sőt káros elemektől védi magát: kíváncsiak vagyunk, vajlon e haszontalan s káros elemektől meg fogja-e védeni az országot faj s valláskülönbség nélkül.

Horvátországban Finita la Comedia, a Starcevicz cirkusban vége az előadásoknak, bezárták a tartománygyűlést, most legalább a szegény horvát ember békében láthat dolga után; s nem zavarja össze esztét a Starcevicsek hóbortja, melyet, ugy látszik, mintha józanabb részt csakugyan unni kezdene, erre mutat legalább, hogy egy papot, a ki a magyarság elleni gyűlölség hirdetésében találta fel a keresztény szeretetet, a bíróság lázítás miatt elítélt. Tán a hüssön megjön ennek is az esze.

Ausztria. Nem csak a vidékeken, de magában Bécsben is mindenki a legközelebb megejtendő Reichsrath választásokkal foglalkozik, a választógyűlések a programbeszédnek egymást érik; a fővárosban a demokrátiák lesznek előnyben s jelöltjeiket ugy látszik, legtöbb kerületben keresztül viszik. Felső-Ausztriában oriai többséggel győztek a konzervatívok. Salzburgból is azt jelentik, hogy a liberálisok-nah kevés kilátásuk van a győzelemre. A csehek a kormány mellett agítálnak, ámbár indokaik nagyon különösen hangzanak. Felhívásukban a következőket

is mondják: »A kormányval házasságban élünk, s ha ez nem is valami kedves, számba kell venni e köteleket. A kormány bennünket papucs alatt tartó feleségünk s hatalmában van, hogy többséget szerezzen ellenünk, vagy bennünket hagyjon többségre jutni; jobb tehát vele tartunk s támogattunk.« **Lembergen** Sembratovicz metropolita lapja nevezetes nyilatkozatot tett, a mi annál figyelemre méltóbb, mert — mint az kétséget sem szenved, — az általa ajánlott jelölteket jelölteket a kormány is pártolja. A nevezett lap többek között így ír: A német liberalis párt uralkodása alatt indult meg a kulturkampf Ausztriában, s csak midőn a felekezet nélküli aera, a német semitikus irány megbukott, szűnt meg a harez a khatolika egyház ellen. A sérelmek azonban orvosolva nincsenek, oly képviselőket kell tehát választani, kik a khatolika egyház érdekében fognak működni. — Mint előbbi számunkban említettük már, majdnem legelősebb a választási harez Dalmáciában, horvátok, másrészt a szerbek és az autonomisták majdnem mint ellenség állanak szemben egymással ott, hol a horvátok kezében van a községi igazgatás, mint például Spalatóban, megtagadják az ellenpártiaktól a választók jegyzékének betekintését; az így erőszakkal háttérbe szorítani kívánt párt, miután sérelmeit a helytartóság rögtön nem orvosolta, táviratilag a császárhoz fordult, jogaik megvédelmezését kérve.

Franciaország. Szomorú körülmények között készülnek Franciaországban a közelebb megejtendő választásokra, mely az országnak jövő négy év alatti képviselőit felett fog dönteni. Ezt a nagy s hatalmas birodalmat évek óta pusztítják a zsidó üzörek, kik a kormányok szerencsétlen politikáját saját hasznukra zsákmányolják ki. Egyik Tuniszt támadja meg, a másik háboruba keveri hazáját Khinával, de egyik sem gondol arra, hogy következetesen törekedjék hazája tekintélyének megerősítésére. Felettlőbb jellemzi a francia viszonyokat, hogy 1870 óta huszszor változtatta kormányát, s ezekben ugyan ez idő alatt 15 hadügyi, 14 külügyi s 27 belügyi miniszter járta le magát. De nemesak politikailag, de pénzügyileg s tár-

sadalmilag is felettlőbb szomoruan áll Franciaország dolga; évente 1094 millió forintot kénytelen államadósságai kamatában elfizetni, s összes adóinak összege 2644 millióra rug, mely óriási összegből minden lélekre 25 frt esik. Társadalmilag egyre fenyegetőbb lesz a munkás osztályok mozgalma, s immár emelkednek erős hangok, melyek a szabók, kovácsok és ácsok strikejára hivatkozva, a munkások általános szünetelését hirdetik. A jövő választásoknál fogantositják először a megyenkénti választások elvét, vagyis egy kerület minden választója nem csak a maga kerületének képviselőjére, de annyi képviselőre fog szavazni, a hány kerülete van az egész megyének. Azt hiszik, hogy e választási mód a köztársaság híveit fogja szaporítani a kamarában. Igaz-e e feltevés, a jövő rövid idő megmutatja.

Anglia. Az angol-orosz viszályban szünet állott be, ugy látszik, mintha egyik fél érdekében sem állana a tárgyalások befejezése, vagy csak azoknak siettetése is. Azon eredmények, melyeket Oroszország elért, étvágyát a továbbiakra nagyon is felélesztették, s aligha ezért nem vetette fel a Dardanellák semlegesítésének kérdését is, továbbá az angol kormány megelégedettségére arra jogosítja, hogy nyugodtan várja a következőket, melyből ő csak hasznot meríthet. Másrésztől azonban Gladstone is azon elvnek látszik hódolni, »a kinek van ideje, van élete.« De hát ezen állapot nem valami rózsás helyzetet teremt a kormányban, erős támadásoknak van kitéve, s vádolják, hogy engedett Oroszországnak az egész vonalon, s hogy Anglia tekintélyén különösen a mohamedán világ előtt nagy csorbát ejtett. Különben több jel mutat arra, hogy az angol-orosz viszály csak szünetel; ilyen jelnek tekinthető Angliának azon lázas igyekezete, hogy Szudánt elhagyja; Szuakimot már kiürítették s azt újabb tudósítások szerint nem az olaszok, hanem a törökök fogják megszállni, a mi arra mutat, hogy Gladstone tán éppen az orosz elleni lépéseit könnyítendő, Törökországhoz közeledik.

Angliának ezen nagy bajai mellett van elég kisebb is, s ezek között nem utolsó a kanadai felkeléssel való küzdelme. Az indiánok s kevert vértiek fegyverrel kezükben követelik, hogy jogaik az európai származásuak tulkapásai ellen biztosítsanak. Azon feltevés, hogy a vezérnek Riel Lajosnak elfogatása által a háborgás megszűnik, nemesak nem bizonyult helyesnek, sőt a fölkelés Kanada keleti részére is kiterjedt; s ámbár Midletin tábornok utóbbi győzelmes hadjárata az angolok tekintélyét nagy részben helyre állította, távol van mégis azon idő, midőn nyugodtan mondhatják az anyaországban, hogy Kanada teljesen pacyifikálva van.

Az angol kormány, a mily meghunyászkodólag viselte magát az oroszokkal szemben, épp oly gyáva, lemondó politikusként bizonyult Afrikában. Szudánban a mádi vagyis az új mohamedán próféta s az angol seregek közt véres csaták vívattak. Ezer meg ezer angol veszett oda a vad szudániak lándzsái alatt vagy az európai emberre ölé hatású éghajlat következtében, az egyiptomi angol sereg legvitézebb tábornoka, Gordon pasa is ott lelte hósi halálát, — s most az angol kormány egyszer csak elhatározza, hogy Szudánból seregét kivonja s a mádi megfékezéséről lemond. Szudánból pedig az angoloknak nemesak Egyiptom, hanem az összes mohamedánok felett való uralma van fenyegetve, most sokkal inkább, mint régebben, mert a mádi az angolok visszavonulása által új nimbust nyert. Ezért nagyon érthető, hogy Angliában nagy az elkeseredés a kormány ellen.

Matlekovits Sándor,

államtitkár, az orsz. kiállítás elnöke.

Előfizetési felhívás.

A »Népjog« négy havi szünetelés után megjelenik ismét hogy ötödik évi pályáját folytassa s be-köszönjön hetenként mindenková, hol vendégül várják s szívesen fogadják.

A »Népjog« ezután is az eddigi irányban fog haladni, mert ennek helyességéről a t. közönség támogatása, másrésztől a különböző oldalról irányzott támadások győzték meg.

Mai — mutatványszámunk igazolta bő tartalom, költséges képek s díszes kiállítás dacára, előfizetési feltételeink maradtak a régié. Előfizethetni:

Egy évre . . . . . 6 frttal,

Fél évre . . . . . 3 frttal,

Negyed évre . . . . . 1 frt 50 krral,

ugy a kiadó — mint bármely postahivatalnál.

Mindent meg fogunk tenni, hogy a t. közönség jogos igényeit kielégítsük, s igérjük hogy a »Népjog« nevének mindenkor hű s igaz képviselője lesz. A t. közönségen áll, hogy ez igyekezetünkben tömeges pártolással támogasson. Szabadjon remélünk, hogy e pártolás nem marad el, hisz a mi irányunk, a mi eszméink sorsa sajtóbeli közlönyeink diadaival vagy bukásával van összeforva.

Bécs Budapesten.

Az ős császár-város elküldte képviselőit Magyarország metropoliszába, hogy üdvözöljenek bennünket azon az ünnepen, melyet a nemzeti munka bemutatására, országos kiállítás alakjában rendeztünk. Lelkesedés és szeretet fogadta őket. Ha a küldöttség tagjai porosz-németek és nem bécsiek, bizonyosan belefutadtak volna asok ölelésbe, borba és díkzióba, mely itt részökül jutott. De a bécsiek már jobban bírják az ilyen zajos ünnepeket. A borunkat győzték inni s az áldomásainkat győzték visszaköszönteni. Olyan ünneplés volt az, a minő csak Magyarországon lehetséges, a hol a vendég-szeretet annyira túlarad, hogy a gazda lobbanó lelkesedése ráragad a vendégre is.

Nincs ez ellen semmi kifogásunk. Sőt örömmel üdvözöljük mi is Bécs város küldötteit, kedves vendégeink ők nekünk is. Csupán egy dolgot nem hagyhatunk szó nélkül. Az ünnepi szónokok egynemelyikét nagyon is elragadta a vendéglátó buzgóság. Akadtak nehányan, a kik a magyar gazda s német vendég pezsgő hangulatu összecsokolódzásában isten tudja mily fontos politikai eseményt véltek föltalálni. A testvériesülés ünnepe ez, — így hirdették, — a mai naptól kezdve megszűnt az antagonizmus Bécs és Budapest, az egy törzs két hajtása közt.

Azt nem szeretnők mi, ha ez a hit csakugyan elterjedést nyerne, mert az nem jelentene egyebet, mint annak az előismerését, hogy a 67-ki kiegyezés Ausztriával való viszonyainkat véglegesen rendezte. Pedig ez ellen tiltakoznia kell minden magyar embernek, a kiből még él az ősök küzdelmei iránt való kegyelet, a ki tudja, hogy szentségtörés lemondani azokról a jogokról, melyek annyi elhullott vér és köny árán irattak törvénykönyvünkbe. Ez ellen a felfogás ellen tiltakoznia kell mindenkinek, a kinek érzéke van a magyar nemzeti érdekek iránt.

Bécs és Budapest egymáshoz való viszonya nem egyéni sympathiák és antipathiák kérdése. A két város külön-külön nyelvi, gazdasági és politikai érdekeknek a képviselője, melyek annál erősebben ütköznek egymásba, minél szorosabbra akarják vonni az Ausztria és Magyarország közti kapcsolatot. Polgáraik lehetnek jó viszonyban, de fejlődésük természete olyan, hogy szükségképpen két ellentétes irányt képviselnek. Bécs a birodalmi egység, Budapest a magyar önállóság és függetlenség városa, s e tényből egész sora következik a nyelvi és gazdasági ellentéteknek.

Erről a dolgról nem szabad megfeledkeznünk, mindaddig, míg immár negyedfél száz év óta folyó küzdelmeink sikerre nem jutnak s hazánk el nem éri politikai és gazdasági önállóságát. Akkor aztán sokkal őszintebben, sokkal igazabban ültetünk Bécses testvériesülési ünnepeket, mert bár két ily egymás mellé épített nagyváros közt a rivalitást teljesen elkerülni lehetetlen: nem fogja e versengés keserőségét növelni a politikai ellentét is.

SZAPULÓ.

Nagy divat a mai napokban emlegetni az »egyenlőséget«, nemcsak az egész művelt Európában, de nálunk édes hazánkban, jó Magyarországon is, különösen persze ha valamely zsidó érdeket ohajtanak kielégíteni. Látjuk is az egyenlőségi elvnek fogantatását, alkalmazását, akár merre csak nézzünk. Ősi törvény- s alkotmány-biztosította jogától fosztják meg — azaz bocsánat, csak szüneteltetik — jogát a főrendek két kilenced részének, csak azért mert a $\frac{2}{3}$ rész háromezer forintot felül, a többi pedig háromezer forintot alul fizet, vagy tartozik adóval. Egy felexcellenciásodott ur lepiszkolja a rendört, mert az kötelességét teljesítette, sőt egyenesen megakadályozza hivatalos eljárásában. Hát ez egy kis félreértés, melyet nem kell komolyan venni. De ha egy szerencsétlen halandó az alsó milliókbl véletlenül restelleni merészli, ha egy rendör kivételesen — mert hát nálunk, különösen az előbbi időkben csak kivételesen történt ilyesmi — jól megtaszigálja, mert első szavára nem csinált rögtön reichtsum-ot, az Csemegei ő excellenciájának kodexe szerint hatóság elleni erőszak, mely főbenjáró bűnért a nyomorult halandóra dutyi, családjára pedig, míg ő ott benn kúksol, nélkülözés vár. A közönség által megnyugvással fogadott szabály, hogy a főváros népes utcáin kerületeni nem szabad, rendben s esendesen kell egyik fogatnak a másikat követni. Meg is tartják. Ha a nyomorult komfortablis ló, megunva az élet fáradalmait, ki akar dőlni a hámból, reá rivall a felállított közeg hogy »Mars a rendbe«; de ha valamelyik négylovasu urfinak tetszik előre rugtatni, vagy valamelyik »unnumerirter« rohan ki a sorból, a járókelők halálos ijedelmére, az természetes. Hát hogyan tartson lépést, mikor csak vágtatni tud. Ha valamelyik antiszemitanak eszébe jut elmondani a zsidó erőnyeket, — pedig tehet az róla, hogy a zsidót csak káronkodva lehet dicserni — hát ez fajgyűlölet prédikálása, rendháborítás, s talán még hazaárulás is: de ha a zsidónak tetszik kifosztani egész falvakat, ha tetszik gunyt üzni abból a mi a kereszténynek szent, akkor . . . . . pszt! pszt! minek beszélni arról a mit egyik másik »izraelita« tán cselekszik! Persze önök azt mondják, hát ez ugyan mind nagyon szép — »egyenlőség«! Pedig esulatkoznak: mert ha van szabadságunk olyan a milyen van, a midőn t. i. a kormánynak szabad hallgatni s követelni, a közönségnek pedig szabad lármaizni s mindent megtenni a mi a kormány kíván, akkor az egyenlőségnek mai alkalmazása nem más, mint a szabadságúli egyenlőség, tehát valódi egyenlőség! A tournure uralkodásának idejében miért ne volna hát divatos emlegetni az egyenlőséget is?!

Nemzeti önvédelem.

Mint egy sziget a tengerben, ugy vagyunk mi magyarok ezen a földön. Nagy, hatalmas nemzetek árja vesz körül, gránitból kell lennünk, hogy el ne mosson. S ha még csak kifelé kellene küzdenünk. De idebenn a hazában is hány nemzetiség van, a mely nem magyar s nem is akar az lenni, s mely a maga érdekeit, a maga törekvéseit a mieinkkel ellentétbe helyezi. A »küzdelem a létért«, melyet Darwin az élet egyetemes törvényeül ösmert föl, nálunk ma már nem észrevétlenül, csak eredményében feltűnőleg folyik, hanem szemmel látható, egyes fázisaiban figyelemmel kísérhető mérközése a külön fajoknak.

S jól van ez így nagyon. Ha harcznak kell lenni, hát folyjon az nyiltan, folyjon teljes erővel; így legálább, — akár jobbra, akár balra, — hamarabb eldő a koczka. A zsidó idegen elem a nemzet testében. Nyelve, vallása, erkölcsi, sőt testi tulajdonságai is elválasztják tőlünk, sőt szembe helyezik velünk. Hogy ezt fölismertük, hogy az antiszemitizmus felébredt: az önvédelem szükségének belátása volt. Az oláh, a tót, a szerb, a német, szintén ellenséges fajok, bár köztük és köztünk másformák az ellentétek, mint azok, melyek a zsidókkal állitanak szembe. De azért ellenségek s velök szemben is szükséges az önvédelem. Ez önvédelemnek az organumai azok a társadalmi uton létesült intézmények, melyek közművelődési egyesület, iskola-egyesület stb. czimen a felvidéken s Erdélyben alakultak s céljukul a magyarság fentartását és terjesztését tűzték ki. Ezeknek az alap gondolata is ugyanaz, mint az antiszemitizmusé: a nemzeti önvédelem.

A magyarság létele attól függ, hogyan vivjuk meg ezt a harcot, van-e elég erőnk, hogy a velünk egy földön élő ellenséges fajokat magunkba olvassuk, ha lehet, kipusztítsuk, ha kell. Mert a természet törvényei egyetemesek s épp úgy érvényesülnek az emberi társadalomban, mint p. o. a növények életé-

ben. A védelem egyuttal támadást jelent, a saját faj fentartása az idegen faj tönkretételével együtt jár. Ki nem figyelte meg p. o. az aranka meg a luczerna küzdelmét a létért. Élmi, gyarapodni akar mind a kettő, s hogy ezt tehessen, harcra kél egymással. A küzdelemben aztán vagy egyik vagy másik elpusztul, de együtt, egy talajon aranka és luczerna nem virulhat. Épp ugy van ez a különböző népfajokkal is. Az uralomért, az életért vívott harcban pardont adni annyit jelent, mint a saját életét tenni kockára. Éppen azért, a hol a harc ily elkeseredett, a hol annak eredménye ily végzetes, ott nem szabad egyesekre, a nemzet töredékeire bízni a faji feladatok teljesítését, hanem vállt vállhoz vetve az összes nemzeti erőt tűzbe kell vinni.

A magyarság legveszélyeztetebb pontján Erdélyben alig egy hónapja alakult meg a »közművelődési egyesület«, melynek feladata a magyarságot megővni, a magyarságot terjeszteni. Az egész ország öröme és lelkesedése hangzott fel azon az ünnep-napon, midőn az egyesület Kolosvárott alakuló gyűlését tartotta. S a lelkesedés ezuttal nem volt szalma-láng. Szokatlan nagy számban akadtak már eddig is jó hazafiak, a kik siettek lerakni áldozat-filléreiket a nemzeti ügy oltárára. Még arisztokracziánk is, mely oly érthetetlen közömbösséggel szokott viseltetni a nemzeti mozgalmak iránt, ez egyszer fölmelegedett s a nemzeti Casino urai nagy számban léptek be a közművelődési egyesület tagjai közé. De, fájdalom, az egyesület még mindig nem elég erős arra, hogy feladatát kellően betölthesse, s az országnak épp azon részei, a hol a magyarság a legtömörebb, legvagyonosabb, még mindig nem mutatnak elég érdeklődést a közös nemzeti ügy iránt. A Tisza-mente, a Dunántul magyar vidékei legfőllebb elvéve vannak képviselve a közművelődési egyesület tagjai közt. Pedig hogy az felvirázzik-e, feladatait betölti-e, az nemcsak Erdély helyi ügye, hanem az egész országé, az egész magyar fajé. Ha Erdélyben az oláh-ság napról-napra tért foglal, ha a magyarok eloláhsodásának — mint az Hunyadmegyében már megtörtént, — nem lehet gátat vetni: azzal nemcsak Erdély veszt, hanem megcsökken az egész nemzet ereje. Járuljon hát ki-ki a maga tehetsége szerint a közös czél eléréséhez. A magyarság faji erősítésére nem lehet áldozat, a mely tulságos volna, s mint a hogy csöppek alkotják a folyót, a legkisebb adománynak is megvan a maga sulya, a maga jelentősége. Nehéz idők járnak felettünk, kinnal vergődéssel tudunk megélni. De betevő falat kenyertünket megfelezni sem volna tulságos áldozat, mikor arról van szó, hogy unokáinkra ugy szállítsuk át ezt az országot, mint a hogy mi kaptuk, hogy ez a föld, melyet annyi vér és annyi köny magyarnak avatott fel, maradjon ezután is, maradjon mindörökké a magyarok hazája.

V i d é k.

Dunamellék, május 16.

A világ folyásában ismétlik önmagokat az események. A régi ököljog idejében nem egy lovag, a helyett, hogy védője lett volna a szegényeknek, még fosztogatta az erőtlenebbeket. E lovagok eltűntek, fellegváraik elpusztultak, a szellem azonban, mely őket vezérelte, az él, azon nagy befolyásu urakban, kik ma is azon vannak, hogy a föld népet munkájának gyümölcsétől megfosszák. A liberalis sajtó nem mer, vagy nem akar ezen szeszélyes korunkbeli rablólovagok ellen fellépni és például a gyári iparosoknak vagy részvénytársaságoknak keresztelő sz. János bátorságával oda mondani: »nem szabad nektek a megkötött szerződéseket felbontani, vagy pedig a munkások veritékével szerzett vagyomból kincseket gyűjteni a munkások kárára.« A liberalis sajtó ily égbekiáltó igazságtalanságokra rendszeren hallgatni szokott, nehogy az előfizetők ép ezen lovagok osztályából elmaradjanak.

És most térjük át azon dologra, mely különösen a fennebbi megjegyzésekre indított. — Bizonyos nagy községben, még hozzá Pestmegyében és nem is igen messze a fővárostól, történt nem régen, hogy az urbéri rendezés alkalmával a volt urbéreszek közös legelő-illeték fejében több helyen kaptak legelőt, a többek egy igen sziklás hegyen 40 és egy néhány holdat egy tagban és pedig ugyanott, ahol már 30 évnél tovább egy igen értékes és évenként sok ezer forintot jövedelmező iparvállalat, kőbánya-vállalat létezik. E sziklás hegyet másra nem is lehetne használni; legelőre éppen nem. Az illető tulajdonosok és helybeli lakók ezen közös legelő fejében kapott hegyet értékesíteni akarván, már két év óta azon dolgoztak, hogy szintén kőbányát nyithatnának, ép ugy, mint a szomszédos községekben tették. Erre nézve azonban akadályt találtak azon pressziókban, melyeket gyakorolt egy hatalmas és nagy befolyással bíró nagy iparos ur bizonyos egyénekre, akik nála lekötve vannak részint kenyérkereset, részint pedig más okok miatt. A volt

urbéresek már sok pénzt is költöttek ezen minden tekintetben jogos és méltányos ügyök kivételére. De mind hiába. Valóban neveltségnek s valóságos szemfényvesztésnek látszik azon igyekezete a kormánynak, hogy itt például a gyümölcsfa-tenyésztést, máshol a méhészetet, ismét más helyen — a helyi viszonyokhoz képest — a háziipart terjeszteni s ez által a népet mintegy segíteni akarja, midőn a fentemlített községben éppen az ellenkező történik azáltal, hogy a sok milliomokot érő sziklás hegyen a községi bányanyitási engedély az illető helyen ki nem adatott és pedig, mint mondják, egy bizonyos ur vállalatának monopoliuma és azon ürügy miatt, mert egy pár vazallus munkásai kénytelenségéből aláírták az iparos és munkadáró ur által szerkesztett és ezen bányanyitási ellen irányzott tilalmat. Míg az a »hatalmas« és »igen befolyásos« ur ilyformán kijátszhatja a nagy tömeget és sok ezerekre menő károkat tehet, addig ő mint pénzes ember egyre veszi az egyesektől ezen legelőjogokat potom árért, csak hogy ő azután rendelkezessék ezen közös legelő fölött, a többi 300 tulajdonosok kárára. Persze ezzel semmit sem gondolnak az illető hatóságok, ha mindjárt az egész községbeli lakosság a gazdag ur érdeke miatt koldussá és földönfutóvá leend, a mi be is fog következni, ha a hatalmas ur terve sikerülnek.

Több tájékoztatás tekintetéből ide iktatok még hiteles másolatban egy igen érdekes okmányt, mely szóról-szóra így hangzik: »Jegyzőkönyv — felvétel B. 1885. május hó 15-én F. H.-né, szület. M. A. b. lakosnő panasza folytán. — F. H.-né szület. M. A. b. lakosnő előadja a tetts. pestvidéki kir. Törvényszék telekkönyvi osztályának 7888/85. számú végzés kézbesítésénél azt, hogy ő a tulajdonát képezte a b. . . . 799 számú telekkönyvben felvett (3020. 3021.) hr. számú közös birtokból az A 313. sorszám alatt őt illető 2/846 ad részt a B. 1885. febr. 24-én kelt adásvevési szerződés szerint nem adta el W. K. urnak, ő ezen szerződést alá nem írta, és vételári pénzt soha nem kapott; ezen nyilatkozatot az egybegyűlt képviselő testület előtt tette és kéri jegyzőkönyvben vétetni azon kéréssel, a tettes kir. Törvényszék méltóztatnék ez ügyben szereplő és a szerződést aláíró tanukat úgy ötöt és az érdekelte feleket egy tárgyalásra beidézteni és annak utána a vétkes félt a törvény szigorával sújtani; illetve az átíratást megsemmisíteni és engem a régi birtokomba visszahelyezni. K. m. f. F. H.-né szület. M. A. keresztonása. G. J. s. k. mint felkért néviró. — Előttünk St. M. s. k. bíró, W. M. s. k. jegyző.«

Ime ily nagy és befolyásos bánya-iparos ur érdekében és az egész urbéri közönség kárára lesznek ily furcsa uton és módon egy egyes urbéres legelő-jogai másnak átadva. Vajjon csupán csak tévedésből történik-e ilyesmi, vagy pedig a régi rablólovagok szelleme akarja-e a szegényebb sorsu falusi népet kifosztani, azon reményben, mert a világi hatóság őket már nem akadályozhatja. Ezt vizsgálat derítené ki, a melyet azonban bizonyára nem tartanak meg. Mint az illető közs. előjárók szájából hallottam, a szomszéd V. községben is több parlag szőlőknek egyes részei lettek nevezett nagy iparos ur bánya érdekei miatt telekkönyvileg nevére átírva az illető tulajdonosok tudta és beleegyezése nélkül.

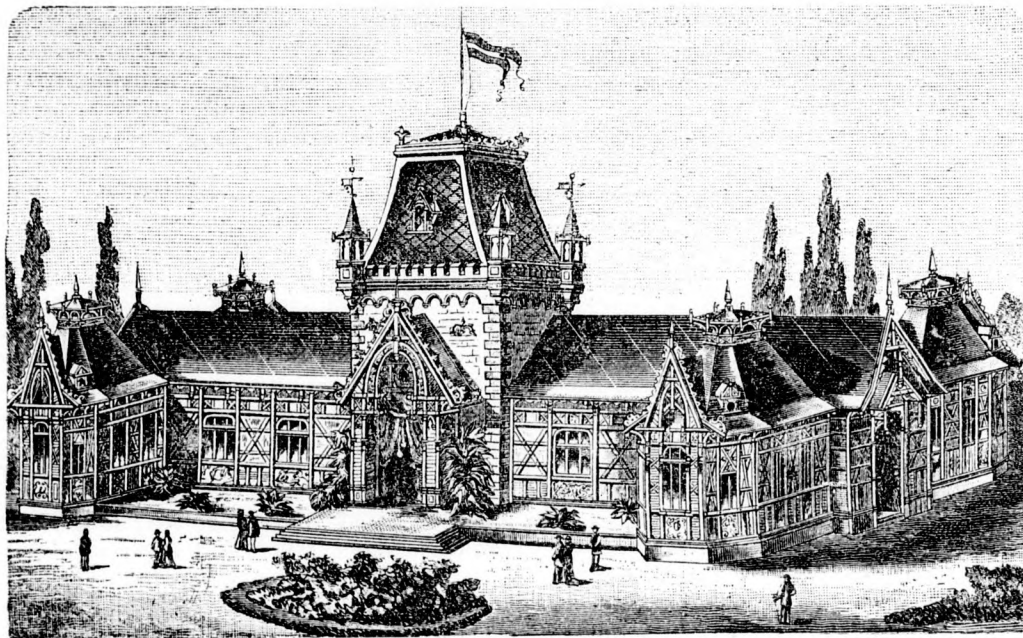
Ezen általam felhozott viselt dolgok után az összes falubeli lakoságnál nagy az elégedetlenség és elkeseredés, melynek még igen veszélyes következményei is lehetnek, ha az irányadó körök itt gyors és gyökeres orvoslásról nem gondoskodnak. — Hisz az itteni vidék összes gazdáinak szőlői a phylloxera vasmatrix által végtelenül tönkre vannak téve, melyek még egy pár év előtt sok ezer forintnyi hasznot hoztak, de meg egy másik még veszélyesebb féreg, a zsidó-uzsora borzasztó nagy pusztításokat tett már ezen a vidéken a telkesgazdák fekvőségeiken. Ezek nyomasztó helyzetök javítására nem gondolt még semmiféle »hatalmas és nagy befolyással bíró ur«, hanem inkább oda törekedtek az illető pénzhatalmak, hogy saját vállalatuk érdekében az összes lakosság érdeke és kenyérkereseti forrása, t. i. a bányanyitási megakadályoztassák. — A közelmúlt pestmegyei évnegyvedes gyűlés alkalmával bizonyos urak csak igen hamar megszavaztatták maguknak a megyei tisztviselői nyugdíj-alapítóké létesítésére a 180,000 forintnyi pénzüszöget, melyet községi pótdadóban fog fizetni, nem maga a tiszt személyzet, hanem megint a tulterhelt adózó nép, és pedig minden egyes adóforint után csak 2 százalékat. — Egy pár bizottsági tag kikelt ugyan ezen új megadóztatási mód ellen, de ez hasztalan volt, a többség szépen megszavazta a meghatározott pénzüszöget. — A már tulnyuzott nép vállaira új meg új terheket raknak és ott, ahol a nép egy jövedelmes kenyérkereseti forrást akarna igazságos

uton megnyerni, éppen itt csinálnak mindefféle akadályokat, csak hogy a gazdag iparos ur érdekei kárt ne szenvedjenek; ha mindjárt egy 3000 lelket számoló község (és még 2 más szomszédos község, akik szintén itten ezen bányákban keresik kenyérüket) életfentartási érdekei sehogy sem lesznek tekintetbe véve. — Lesz még idő és alkalom ezen igen fontos szociális ügyben egyet-mást a tiszt. »Népjog« hasábjain felmenteni, amit különösen a pénzhatalom szolgálatában lévő összes magyar és német zsidó-lapjaink nem mernek nyilvánosságra hozni, attól félvén, hogy ez által sok előfizetőik elpártolnának.

P. A.
plébános.

Ózora, május 17-én.

Kétszeres ünnep volt nálunk áldozó Csütörtökön. Szeretett képviselőnk, br. Andreánszky Gábor, látogatott el hozzánk, hogy beszámoljon az országgyűlés első ülészaka alatt történetéről. Láttuk, hogy szívesen jött, de hisszük meggyőződött, hogy mi nem kevésbé szívesen fogadtuk s láttuk, Ennek nemcsak a rendkívüli nagy számban megjelentek viharos nagy éljenzése adott kifejezést, de kifejezést adott minden egyes polgár, a ki a képviselő ur által csak pár szót is szólhatott. Kis városunkban már szerdán, az ünnep előtti napon, nagy volt a sürgés-forgás, készülődés, de azután ki is tettünk magunkért. Lovasaink, mindannyian helyre legények, legszebb ünnepi köntöseikben, felbokrétázva mentek a Pinczehelyről érkező kedves vendég elé; hosszú sora a kocsiak kísérete őket, fehérbe öltözött leányok (husz kocsin) virágokkal, koszorúkkal, csokrokkal várták a képviselő urat, hogy a szó szoros értelmében virágzáport öntsenek hegyibe. Megérkezettünk, az éljenzés, ujjongás lecsillapulta után képviselőnk beszélni kezdett, s szólt szívből szívhez; megerősödöttünk hitünkben, meggyőződésünkben, hogy szívünk szerint való embert választottunk, ki velünk érez, értünk munkálkodik. Hát anyai bizonyos, hogy

ORSZÁGOS KIÁLLITÁS.

A főváros pavillonja.

Tisza miniszter ur hiába törvényezte ki a felsőházból, majd elküldték mi jövőre újra az alsóháza, hogy szemébe mondja az igazságot, ha Isten sulyos keze még addig is ver bennünket ezzel a kormánnyal. Esten megkezdődött a »polgári olvasó kör« mulatsága, itt egymást érték az áldomások, felkészöntések, s szeretett képviselőnk velünk együtt mulatott reggelig; hát hiába nagyon örültünk neki; s csak egy bánatot okozott nekünk — azt is kelleltenül — mikor utra kelt. Vezérelje is az Isten jó szerencsével jártabankeltében.

Egy földmivelő.

HIREK.

Tisztelettel kérjük mindazon t. olvasóinkat, kiknek mutatószámokat küldöttünk, hogy ha lapunkat jártni ohajtják, ebbeli megrendeléseiket e hét folyamán megtenni méltóztatassanak, mert 4-ik számunkat már csak megrendelőink illetve előfizetőinknek küldjük meg.

Az orsz. antiszemita párt bomlásáról tud némely lap híreket mondani, ezt az állítást főleg arra alapítván, hogy Istóczy Győző ur az antiszemita pártkörből kilépett. Hogy e kilépés oka mi volt s ennél fogva mi annak a jelentősége, felvilágosítja magának Istóczy urnak a pártkörhöz intézett nyilatkozata, melyet im szó szerint közlünk:

Miután, mint már a f. é. márczius 28-án tartott közgyűlésen is kijelentettem, a közönség részéről felkarolatlanul maradt »Magyar Lap«-nak a pártkör által való tovább kiadásával egyet nem értek, mert annak fentartására költségekkel sajátomból hozzá nem járulhatok; ennél fogva ezen okból az országgyűlési antiszemita pártkörből ma kiléptem s ehez képest nevetem a tagok névsorából ki is törültem. Ezen tett lépésemet a mai nap tartott közgyűlésen szóval is bejelentettem. Budapest, 1885. ápril 10.

Istóczy Győző, s. k.

— A Magyar Állam Zimándy Ignác orsz. képviselő urnak következő nyilatkozatát közli: Istóczy Győző országos képviselő urnak a »Magyar Állam« mai számában is közölt ama nyilatkozata folytán, mely szerint ő a fenforgó körülmények között az országgyűlési antiszemita pártkör kötelékéből már f. évi április 10-én kilépett; időszerűnek tartom én is kinyilatkoztatni, hogy Istóczy képviselő urnak nyomdokait követve, az említett antiszemita pártkör kötelékéből én is kiléptem. E lépésem indoka azonban Istóczy Győző képviselő uréval nem azonos; minthogy én e lépést nem azért teszem, »mert vagyoniilag és erkölcsileg csak a saját magam tényeiért felelős lenni akarok« (Istóczy indoka vagy inkább ürügye) hanem teszem egyedül azért, mert az antiszemita minden esetre fontos törekvéseinek megvalósítására a honpolgárok tetemes részének elzsidósodott eszme és érzeménnyelága s keresztényellenes erkölésénél fogva az antiszemita pártkör egészen magára hagyatva, minden anyagi és erkölési támogatást nélkülözni kénytelen, s mert — ez pedig a főindok — az antiszemita képviselők tulnyomó részét nem az őszinte határozott keresztény konzervatív szellem, a melyet talizmán gyanánt zászlaira irtak vala, hanem az európaszerinte bankrottirozott modern liberalizmusnak romboló szelleme vezeti. Én tehát jelsül ez utóbbi indoknál fogva, elhagyva végkép az országos antiszemita pártkör habozó táborát, ezentul önállólag, minden parlamenti pártkörötől függetlenül fogok küzdeni az elévülhetlen keresztény eszméknek a törvényhozásban is tekintetbe vétele s érvényesítése mellett, kész lévén minden perczben belépni a keresztény konzervatív párt körébe, a mint az megalakult. Zimándy Ignác, országos képviselő.

— Hó és fagy. A fagyos szentek az idén egész hosszú sorát hozták magokkal a zimankós, őszi napoknak. Különösen 15-én és 16-án vonult keresztül erős vihar egész Közép-Európán. Mint ma már konstatálva van, a zivatár Észak-Amerikában az Ontarió tava fölött kezdődött, erős havazás és orkán alakjában. Innen az Atlanti Óceánon áthaladva, Franciaországban, Németországban és Ausztrián keresztül folytatta útját, míg végre hozzánk jutott. Budapesten e hónap 16-án a hajnali órákban kezdett a vihar dühöngeni. Rettentetes szél fújt, mely a fákat gyökerestül tépte ki s a boltok czégtábláit meg a házfedelek cserepeit lehajgálta az utcára. E közben esővel vegyest hó esett, s midőn reggel a szürke felhők mögül a nap sápadt fénye átvilágolt, a budai hegyek ormai fehér hó-réteggel voltak borítva. A viharok, fájdalom, két emberélet is esett áldozatul. Egy kézművest egy leröpitett bolti tábla ütött le, úgy hogy a kórházba kellett vinni s ott meg is halt. A Dunaparton pedig egy szerket kocsi, lovastul a folyóba fordított az orkán, a hol oda is veszték. — Bécsből még nagyobb pusztításokról írnak. Ott a vagyonban esett károkat nem is említve, kilenc ember lett a haragos időjárás áldozatává, ezek közül négy úgy, hogy ittasan kinn rekedt a szabadban és megfagyott. — Európa legészakibb vidékéről, Island szigetéről, az a hír jön, hogy ott e hó elején óriás hó-vihar volt, minek következtében egyetlen helységben 18 ember odaveszett, 24 többé-kevésbé megsérült s 90 személy hajléktalan lett. A vihar számos házat a tengerbe sodort, másokat meg beomlasztott. Island nyugati partjait — mint czethalások jelentik, — az északi Jegestengertől megindult jéghegyek tartják elzárva, s a mostani fagyos időjárást sokan ebből a körülményből akarják kimagyarázni.

— Háborgó Balaton tetején. E hó 16-án a Balatonon yacht-versenyt akart rendezni a Stefania-egyesület, mely nagyobbára fiatal mánás urakból és hölgyekből áll. Bár az idő borongós és szeles volt, a társaság nem akarta a versenyt elmulasztani és Siófokon mindnyájan, számszerint mintegy harminczan, a »Kisfaludy«-gőzösre szálltak, hogy azon Balaton-Füredre átkeljenek. A hajó sebesen indult meg s néhány pillanat múlva ott volt a kikövezett szűk móló végén. Alig volt azonban a hajó derékon túl kiinn a szabad Balatonban, egy erős északi szélroham meglödítette s hátulját a kőparthoz verte. Erre nagy recsegés következett s a fődélzetlen levők azonnal tisztában voltak, hogy a hajó léket kapott. Úgy is volt s pár pillanat múlva a víz erősen kezdett betódulni a hajó fenekébe, mialatt az egyre növekvő vihar a gőzöst, mintha csak dőlő volna, hol jobb, hol bal oldalára fektette. Hamarosan cselekedni kellett. Négy hajós-legény azonnal a lék betöméséhez látott, a fiatal mánások pedig felváltva a szivattyu mellett dolgoztak. A társaság nőtagjai ezalatt mind feljöttek a fedélzetre, a hol biztonságban érezték magokat, bár e közben megeredtek az ég esatornái, s a vizet, mely lenn fenyegette őket, fönn sem kerülhettek ki. Hosszas, kitartó munka után végre

sikerült a léket betömni; ekkor azonban a hajó a szélvihar miatt nem mozdulhatott tovább. Keöd kapitány tehát horgonyt vetett; a fiatalság pedig cigány-zene mellett táncra kerekedett. E közben a szél lecsöndesült s B.-Füredről számos yacht ment a hasztalanul várt vendégek elé. Segítségükre azonban már ekkor nem volt szükség, mert a »Kisfaludy«, kitartozva, folytathatta oly szerencsétlenül megszakított útját. A társaság öt órákor ért Füredre s gazdag lakoma mellett pihente ki a veszélyes kaland fáradságait.

— **Hugó Viktor**, a század egyik legnagyobb költője, ki annyi dicsőséget hozott a francia nemzetre, pár nap óta a halállal vívódik. Párisban már el is vannak készülve halálára. Allapotáról egy május 19-ki távirat a következőket jelenti: Hugo Viktor a múlt éjjel nagyon rosszul töltötte, de nem veszítette el eszméletét, sőt nagyon sokat beszélt az éjjel. Ugy beszél a haláláról, mintha minden pillanatban várna bekövetkezését. »A halál, — így szól, — a maga idejében jön; csak gyorsan következzen be!« Mint-hogy Hugó fuladási rohamai daczára testi és lelki erőt tanusít, környezete felgyógyulását reményli; azonban a beteg Lockroy tudakozására azt válaszolta: »Jól vagyok, nagyon jól; a halált érzem és szívemből üdvözlöm.« Es mikor erre unokája Jeanne sirni kezdett, magához vonta őt és ezekkel a szavakkal csitította: »Ugyan hallgass! miért keseríted az anyádat?« Betegségét hűlés okozta. Sohasem lehetett arra birni, hogy felöltöt vegyen magára; még télen is mindig könnyen öltözködött. Legutolsó estélye alkalmával is födetlen fővel ment a szobából a kertbe. Az orvosátog nem veszi úgy be, a hogyan az orvos rendeli; valahányszor orvosátog nyujtanak neki, mindig azt kérdezi előbb: »Mi ez?« Aztán az izét bírálga; az egyik jó, a másikat utálatosnak véli és mikor rosszul izlöt vesz be, izgatottság fogja el. Állapota olyan, hogy minden pillanatban a legrosszabbtól tarthatni.

— **Hogy kártyáz a zsidó.** Kassán történt: járta a csöndes »ferbli«, keresztények kopasztották egymást. Nem nézhetette ezt egy a városban általánosan ismert uszorás zsidó, s szemtelentl a játszóközé tolakodott. Feltűnő szerencséje volt. Ezzel azonban be nem elégedve, egy osztásnál rossz kártyája daczára is szert akarván tenni a kasszára, ezer forintot hívott ellenfelének. Képzeltetni ennek elképédését. Már-már bezsebelte a zsidó a pénzt, midőn egy keresztény vendég odalép az asztalhoz s oda nyujt ezer forintot a megszorult játszónak. Most azután a zsidó kezdett szörnyűködni, kapkodott a pénze után s el akart vele illanni a helyiségből; no onnét ugyan el is távolították, kilökvén az ipszét, de pénze, az ott maradt. A tanúság ebből az, hogy: ne kártyázz és kerül a zsidót.

— **Az oláh atyafiak.** Május 15-dikét az 1848-ki román lázadás napját a balászfalvi románok nem hagyhatták el hazaellenes tüntetések nélkül az idén sem. Tavaly kivilágították a »Campul libertatii«-nek nevezett rétet, hol 48-ban hazájuk ellen összeesküdtek és román nemzetiségi lobogók alatt kivonulva, államellenes beszédekert tartottak. Az idén szintén úgy akartak tenni. Áldozó csütörtökön, május 15-ke előestéjén, nagy tüntetések közt kivonultak a mondott mezőre s a városi román dalkörrel közepükön elénekelték a »Desteptete romane« című forradalmi dalt, melynek hangjai mellett folytak le a gyászos idők mézslárlásai. Majd a Hóra nótájába kezdtek, valamint a Janku indulóját is el akarták énekelni. A dudolású urakat azonban a közelgő esendő figyelmzettette a tiszteletre, melylyel hazájokkal szemben tartoznak. »A törvény nevében — mondá — felkérem önöket, hogy e helyről távozzanak.« — A tömeg természetesen nem mozdult, sőt mindenkép inzultálta a rend embereit Ekkor a csendörvezető kijelenté, hogy 48 töltés van nála s ha harmadszori felszólításra sem távoznak, azonnal lövetni fog. Az atyafiaknak erre inukba szállt a bátorságuk és szétfutottak. Most aztán úgy könnyitene keserűségükön, hogy az erdélyi oláh lapokban nyakra-főre szidják a magyar zsarnokságot.

— **Angliában** ugyan nincsenek uszora elleni törvények, de vannak bírák a kiknek szívük helyén van s követik ennek sugallatát minden alkalommal. Így beperelt a minapában egy szegény eladósodott embert egy vérszopó uszorás. A summa melyet követelt, kamatokkal együtt már négyszáz forintra rugott. Daczára annak, hogy a tárgyalásnál kitünt miként az uszorás 25% kamatot szedett, kénytelen volt a bíró kimondani az ítéletet, hogy alperes köteles a keresetbe vett összeget megfizetni. De mily hosszúra nyullott a felperesnek már az örömtől duzzadó képe, midőn hallja hogy a bíró hozzá teszi, havi 30 kros (6 pence) részletekben, miután élete fenntartására szükséges öszvegen tul többet megkeresnie alperesnek lehetetlen. Nagy ijedségében hamar kiszámította a pörül járt uszorás, hogy legalább 140 évig kellene élni adósának, hogy a követelést kielégítse.

— **Damjanich kardja.** Szabadságharcunk vitéz tábornokának, Damjanich Jánosnak harci kardja, melylyel a szolnoki, szent-tamási stb. dicső győzelmeket kivívta, a napokban legméltóbb helyére, a nemzeti muzeum újabbkori ereklyetárgyai közé került. Poszvány János nyugalmazott es. kir. őrnagy küldötte be Győrből ajándékképpen a muzeum igazgatóságának. A kard hossza 87 centymer, széles, görbe pengéje a legfinomabb damaszk-acezélből van, végigfutó arabeszk díszítéssel. Markolata finom czapabőrrel és nyolcszorban ezüst

sodronnyal van bevonva. A kard tokja sima acezél, minden díszítés nélkül.

— **Karczagról** írják lapunknak: A Sárközy Aurél lemondása folytán megürült képviselőségert erősen folyik a hang. Két jelölt áll egymással szemben: Komjáthy Béla, országosan ismert nevű férfi, kit nemcsak ártatlan pisztoly-párbajainak, de kiváló ékesszólásának s ritka képzettségének is köszönheti hírnevét, meg Papp Sándor, a ki nem híres ember ugyan, de mi közülünk való s ennél fogva — legalább így mondják — a mi bajainkat legjobban ismeri. Politikai párt-külömbőség nincs a két jelölt közt, lévén mind a kettő 48-as függetlenségű s pártjuk is meglehetősen egyforma, úgy, hogy mind máig nem lehet tudni, ki lesz a győzelem.

— **A »száműzött Kossuth.** Parlagi Vilma k. a., kinek Kossuth-képét — mint mult számunkban említettük — a kiállítás bizottság nem tartotta elfogadhatónak, ebbe a vereségébe nem nyugodott bele. Azzal a szívós élelmességgel, mely a zsidók általános saját-sága, a képzőművészeti társasághoz fordult s annak műcsarnokában akarta a képet külön kiállítani. E jeles fiatal művész: Feszty Árpád hajlandó is lett volna ezt megengedni, abból indulva ki, hogy nem a kép művészi becsére kell nézni, hanem arra, hogy az Kossuthot ábrázolja. A társaság választmányának többsége azonban kimondta, hogy olyan mázolás, a minő a Parlagi k. a. képe, Kossuth iránt érzett minden kegyelete daczára sem részesíthet a külön kiállítás tisztetségében. Így történt ez egyszer, hogy a »kiváló tehetségű« fiatal művész és az ő zsidó journalista protektorai újra hoppon maradtak.

— **A pátkai plébános meghalt.** Seidel Pál az országnépért ismert kitűnő népiro meghalt. Negyven évet élt csak, népirodalmunkat kitűnő műveivel gazdagította, melyek ezer s ezer példányban forognak köz-közben. Összesen 37 kisebb-nagyobb munkája maradt hátra. Béke poraival.

— **Veszprémből** a következő tudósítást veszszük: A boldog emlékezteti Kisösvics József halála megint fölvetette azt a kérdést: ki legyen a veszprémi kerület orsz. képviselője. Pályázó hamar akadt. Az egyik Eötvös Károly, a másik Bezerédy Viktor. Az első függetlenségű, de a nyiregyházi sakterpörel pusztát szerzett ugyan, hanem elvesztette a népszerűségét; a másik kormánypartit, de egy hatalmas család sarjadéka s egyéniségénél fogva is közkedvelt-segnek örvendő férfi. Nekünk a kik nem vagyunk kormánypartiak, de a zsidóezimboraságot sem akarjuk jutalmazni, e választás eredménye nagyon közömbös mert akár az egyiket, akár a másikat választják meg egyik sem lesz a mi szívünk szerint való képviselő.

Az országos kiállításból.

Magyar emberek vagyunk, fél életünk a parádé, bankett; ha ezt vesszük irányadóul, akkor Budapest főváros csakugyan nagyon magyarosodik, mert egyik ünnepi eszem-iszom a másikat éri, a kiállítást rendezők, valamint a kiállítók találnak elég czímet erre, s meg kell vallani, hogy nem egy e czímek közül jogosult, például nagyon helyesen van, midőn Bécs város községtanácsának testületi megjelenését ünnepelik, különösen midőn Uhl bécsi polgármester oly helyesen hangsúlyozta, hogy egyik főváros a másik fővárost jött meglátogatni, hogy együtt örüljön vele előmenetelén. De hát nem ez ünnepélyekről akarok beszélgetni t. olvasóinkkal, még a mult vasárnap nagy hűhóval scenirozott, feletele gyalgóló kiállítás »korzo« kocsizást sem akarjuk kellőképpen jellemezni, melynek legkomikusabb része az volt, midőn a temérdek zsidó — kinek persze mindenhoá oda kell dogni orrát, a hová szemtelenséggel vagy olesó pénzért be lehet tolakodni — nézgetett a sárba dobott husz krajczarokért; de mint mondom nem ezekről akarok szólni, hanem felkérem a t. olvasót, nézze meg velem a **hizott marhákat és hizott juhokat.** Szellős nagy pajtaszerű istállóban négy sorban állanak a kikéfélt, kimosdatott, pántlikás, bojtos szarvu kihizalt ökrök s tehének s ámbár — mint egy ország. képviselő megjegyezte, ki felszólalásaival úgy oda szokott vágni, hova kell, akár csak régi jó fringyájával, — láttunk mi már a kiállítottaknál nagyobb marhákat is, mégis meg kellett bámulnunk a kiállított állatok. Azon ugyan nem csodálkoztunk, hogy a szeszgyárak hizalásai majdnem kizárólag zsidó kézben vannak, mert tudjuk azt, hogy a zsidó főfegyvere a pálinka, de mi mégis gondolkodóba estünk, hogyan történhetik, hogy azon pálinkának moslékjától annyira meghizik a barom, melynek színétől elcsenevész az ember s barommá lesz. De hát szó, a mi szó, a pálinkás zsidók kitétek magokért, felhizalták a kiállított ökröket annyira, hogy egyet-kettőt kivéve mind Bécsbe, sőt Londonba is vándoroltak. Persze, hogy vevőként ismét csak zsidó neve fityeg mindenfelé, az ebben az országban természetes.

A gazdaságilag hizalt marháknál már háttérbe szorul a zsidó industria s itt csak Freistadtler kaposvári főbérllő állatai méltók említésre. A mi a négy óriási ökrön, melyek oly kényelmesen élvezik a puha szalmán hentergés gyönyöreit, ugyancsak meglátszik az, hogy nem ettek panaszosot; gazdájuk helyes felfogásáról pedig az tanuskodik, hogy a barmokat kísérő

bérest nem bujtatta bajozó ruhába, mint a pálinkás urak. Ezen osztályban azonban minden háttérbe szorul az állami jószágok (mezőhegyesi három ökr s három tehén, a fogarasi bivalyok) — különösen pedig főherczeg Albrecht uradalmi kiállítása mellett. Ha végig nézi az ember ezt a harminczöt darab kisebb-nagyobb, fiatalabb s öregebb, de tetőtől-talpig, a szarva hegyétől farka végeig egyforma állatokat — melyeket egy angol vett meg s Londonba szállítja — akkor látja, mennyi gond, mennyi tudás kellett ahöz, egy csordát így kiegyenliteni. E két csoport mellett még Magyarország herczegprimásának uradalmából kiállított ökrök vonják magokra kiválólag a figyelmet, mindannyi erős nagy állat kitűnően kihizlalva.

Körutunkban immár végére értünk az istállónak, s kilépvé innét átmegyünk a juhokhoz. Hosszu sorát látjuk a ketreczeknek szebbnél szebb állatokkal; de legszebbek, mindannyinál meglepőbbek azok, melyeket a mezőhegyesi állami uradalom küldött ide, hogy valóban bámulatot gerjeszsenek a nézőben. Százharminczat meghaladó ürü áll, fekszik, kérődzik, járkál s lépeng egy ketrecben, egyik olyan mint a másik, azaz, hogy egyik nagyobb s súlyosabb, mint a másik; mert nagyszerűen ki van hizlalva mind. Átalában, ha a kormány minden irányban oly üdvös tevékenységet fejtené ki, oly példával járna mindenben elől; oly eredményeket mutathatna fel, mint a gazdaszat terén: akkor az ellenzéknek létjoga szűnne meg. Midőn e meglepő gyönyörű, mondhatjuk nagy szerű eredmény mellett ott látjuk valami porosz vagy szász urnak néhány darab juhát, melyek ámbár ugy nagyságukra, valamint súlyuk, kifejlődöttségükre nézve valóban meglepők s nem mindennapiak, mégis eszünkbe jut az egyszeri fel s alföldi gazdák beszélgetése. A felföldi elbeszélte alföldi barátjának, hogy hát ő bizony elvetegtetett vagy száz mérő magot s most várja a nagy termést. Midőn azután az alföldi erre visszont elmondta, hogy neki is van vagy ötezer holdnyi buzája, reá felelte az előbbi, hogy »az is csak valami«. Mert a szász ur néhány példányt elhozottat csodának, de aligha fogja kimutatásaiiban egész nyájával elérni azt a számot, melyet a mi termelőink évente meghizlalnak. Kiténnek még a gr. Hunyady Imre juhászatából került állatok, szépek Dreher s többeké, de feltűnők ismét a herczegprimás juhái, élő példájául, hogy ő eminenciája nemcsak első papja, de egyik első gazdája is az oszágnak. A tenyészállatok kiállítása ma nyílik meg.

Rusticus.

A törvényházból.

— **Ónody-Seiffert ügy.** A kuria III. büntető tanácsa a napokban Fabiny Teofil elnöklete alatt tartott ülésében foglalkozott az Ónody Géza és Seiffert Ede főügyési helyettes közt a tiszta-eszlári per tárgyalása alkalmával Nyiregyházin történt esettel. Dr. Suhay Imre előadó ismertetvén az ügyet, előadja, hogy a tiszta eszlári pör tárgyalása folyamán Boka Sándor a dadaai hullára azt a nyilatkozatot tette, hogy az egy kidresszirozott k... va volt. És az e körül folyt diskusszió közben Seiffert indítványozta, hogy Ónody Géza orsz. képviselő ezen körülményre hallgattassék ki. A tárgyalás után Ónody felvilágosítást illetőleg elégtételt kéretett Seifferttől segedei által. Seiffert a segédeknek mindenféle kifogással állott elő. Ónody, ki a tanácskoztól egy kis távolságban állt, izgatottan Seiffert elé állt és arca előtt sétatbotjával hadonázva, felvilágosítást kért tőle s gazembernek nevezte és megsemmisítéssel fenyegette. A feljelentés megtörténvén, a nyiregyházi kir. törvényszék az előnyomozást elrendelte. Kihallgattattak: Ambrózy, Weckendi aljárásbíró és Wüerman tanuk. Az előnyomozás s a vizsgálat megéjtése után az ügyészség hatóság elleni erőszak miatt emelt Ónody ellen vádat. A törvényszék azonban a vádirítvány mellőzésével az eljárást beszüntette. E határozat ellen a főügyészség felelbezt. A kir. tábla az első bíróság ítéletét megváltoztatta, a mennyiben a hatóság elleni erőszak tárgyában az eljárást beszüntette, de az iratokat közösen elleni kihágás miatt, az illetékes bírósághoz elbírálás végett átátetni rendelte. E határozat ellen ugy Ónody, mint a főügyészség felelbezték. A kuria a kir. tábla által hozott végzést helybenhagyta, oly indokolással, hogy a főügyészi helyettest hivatali funkciójában Ónody cselekedete nem gátolta meg.

— **Elítelt lázító.** Schirmer horvát pap a múlt évi tartománygyűlési választások alatt mint Staresevics-parti képviselő-jelölt lépett föl s Bródban lázító beszédert tartott. A kir. ügyészség e miatt pörbe fogta, különösen beszédének e szavaíért: »El kell szakadnunk Magyarországtól és önálló horvát királyságot kell felállítanunk saját királyai alatt: a magyarok a mi ellen-ségeink, kényük szerint bannak el a mi pénzünkkel, a mi vagyunkunkkal stb.« A 19-én megtartott tárgyaláson Schirmer tagadta, hogy ő ezeket mondta volna, de tanúk rábizonyították. Ennél fogva a zágrábi törvényszék két évi súlyos börtönre és plebániájának elvesztésére ítélte.

Kiadói üzenet.

Kun-Félegyháza. Rögton elküldöttük. — **Kis-Nyárad.** Ambár I. és II. számunk pontosan elküldetett becses leveleire újra utnak indítottunk Biztosítjuk hogy innét a lap rendszeren expediatik, hiba tehát csak a leadásnál lehet. Ha a lap még egyszer elmarad, sziveskedjék az ottani postan reklamálni; mert a vizs-szalések ellen csak ugy kereshetünk orvoslást. — **Tisztelettel kérjük mindazon t. olvasóinkat, kiknek mutatvány számokat küldöttünk, hogy ha lapunkat jártni ohajtják, ebbeli megrendeléseiket e het folyamán megtenni méltóztassanak, mert 4-ik számunkat már csak megrendelőink illetve előfizetőinknek küldjük meg.**

Felelős szerkesztő: SZALAY KÁROLY.

TÁRCZA.

A vakand.

— Regény írta MARGITAY DEZSŐ. —
(Folytatás.)

— S e föltétel?

— Hogy nem vezeti őt a vendégek elé, s nem teszi ki a közkíváncsiságnak; azért igyekeztem őt eddig is elrejtetni, mert félek, hogy a zaj és lehető földindulás elronthatná mindazt, mit a phisicai erő, ápollám orvos a néhány heti gondos ápolás meglepő eredményül mutathatnak föl.

— Bizza csak rám, nem vagyok oly együgyű, mint milyenek látszom. Oly egészségesen fogom őt visszahozni, mint amint elviszem. Igérem, hogy a vendégek közül egyetlen egy sem fogja őt megpillantani s az uton sem történhetik baja, miután kocsim alatt áll az udvaron s lovaim sokkal szolidabb természetiek, mintsem hogy elragadnának.

Szomor mosolygott. Ő tudta, hogy a jogigazgató ur lovai, melyeket már 15 éve hogy folyton használt, valóban jámbor teremtesek.

— Nem, nem ettől félek. Ámbár néha a külszin csal; ki hitte volna például, hogy Figdor lovagját, a délelőtti fölbokrétazott első lovast, délután egy szelid kanca elragadja?

Kristoff ur, ki épen megfordult, hogy kalapja után nyúljon, gyorsan visszavonta kezét s Szomorral szembeállva kérdezé:

— Ez tréfa?

— Lehet, hogy tréfa volt Admiralli részéről, annyival inkább, mert úgy vettem észre, mintha csak tetette volna, hogy lovát megfékezni igyekszik, mialatt sarkantyújával az állat vékonyát érinté.

— Mi oka lett volna ily tréfára? Az ember különösen nők előtt nem óhajt ügyetlennek látszani.

— Ez esetben nem tudnám elképzelni, mi vihette volna rá, hogy elragadtassa magát lova által?

— Hem, hem! minden esetre különös! nem vagyok képes elhinni, hogy e kevély olasz oly valamire vetné fejét, mi csak egy percig is nevétségessé tehetné. Oh ő tudja, hogy ha a bámulók nevetőkké válnak, vége az uralomnak, melyet ő csupán föllumulatlansága által tarthat meg! De más oldalról az is elvitáztatlan, hogy kitűnő lovas, mintha valamely lovardából szökött volna meg... Nem lenne szíves az eseményt nekem elbeszélni?

— Nem valami különös. Utunkban egy szokatlan járművel találkoztunk, valami állatsereglet, vagy panorama-tulajdonos társzekerével, melyet egy izmos nő hajtott. A jármű még jó távol volt előttünk, midőn Admiralli lova egész váratlanul fölagaskodott, és ragadni kezdett.

— Előre?

— Nem, visszafelé. Látszólag minden erejéből azon volt, hogy megfékezze a rohanó állatot, de ez föltartóztathatlanul vitte őt, s azt hiszem Dörényt is meg sem állott vele; legalább én a kastély dombjág kísérem tekintetemmel.

Kristoff ur szemöldei szinte vágatni kezdtek, s csak homloka közepén állapodtak meg.

— S ez a különös jármű olyan volt, mintha valami állatsereglet tulajdonosáé lett volna?

— Körülbelül.

— És körülbelül hol történt ez a dolog?

— Dörénytől északra, az országuton.

— Ugy a kocsis Eperjes felé igyekezett?

— Igen, de miért oly kíváncsi minden aprólékos körülményre? Reményem nem akar abból hamis dokumentuma ellen fegyvert faragni?

— Ki tudja?! megvitátás előtt semmi fölött sem lehet határozott véleményt mondani.

— Nos ha ily feyverekkel akar harcra kelni; ha ilyen kapával akarja kivágni az ösmeretlen utakon furakodó vakandot, ugy hasztalan kívánnék szerencsét vállalatához!

— Hem, hem! Colum bust egy tarkára festett fa vezette Amerikába, és Newton talán soha sem fődözi fel a súly törvényét, ha egy alma leesését nem látja.

— Szomor vállat vonított.

— Gyakran a látszólag közönyös események kulszul szolgálhatnak megfeythetlenné tetsző rejtélyekhez. — Az általában ösmeret körülmény, hogy Admiralli kitűnő lovas, és ma még is egy különben szelid kanca elragadja: ez legalább is föltűnő. — Nemde?

— Ez tagadhatatlan, bár az is föltehető, hogy a ló, melyet lovagolt cholericus s így az egész esemény nagyon egyszerűvé válnék.

— Semmi sem lehetetlen! Én megengedem föltévése lehetőségét, de ön se tagadja meg a másik lehetőséget, melyet én teszek föl.

— Mily lehetőség az?

— Hogy a kérdéses jármű Columbus tarka fájának jelentőségével is birhat.

Szomor ujra vállat vont s felelet helyett olyformán mosolygott, mint egy felnőt ember, a ki a rostával vizet merni iparkodó gyermek fáradozásait szemléli.

Barátságosan vállára tette a kezét.

— Ön nagyon jó ember, kedves barátom, de...

— De?

— Tulbuzgó; tul a rendén erős fantáziával bir.

Vakandot keres a föld alatt, holott a föld fölött történik, ami történik. — No hát csak épen — ez is időtöltés.

Kristoff ur még néhány perczig járkált fel s alá a teremben, önmagával szokott néma társalgását folytatva, melyhez fejével intett igent, vagy nemet.

Végre, mint ki határozathoz jut, gyorsan megállva Szomor előtt, kérdezé:

— Tehát hol találhatom Lilia kisasszonyt?

— Ő nincs többé a Vihorán; mióta Dörényben vendégek vannak, kik gyakran ellátogatnak a romokhoz, saját lakom egyik szárnyában helyeztem el őt, nehogy a kíváncsi látogatók fözklássák kedélyét. Jöjjön velem jogigazgató ur, én azonnal át fogom őt adni önnek.

Egy félóra mulva, jobbján a gondosan beburkolt Liliával kocsiban ült a jogigazgató s a jámborságukért dicsért állatok lassu ügetéssel indultak meg a dörényi várkastély felé, melynek ablakai már, mint-hogy időközben beestvedett, teljes fényvel ragyogtak az est szürkületén keresztül.

XI. Lilia.

Kristoff ur nem vezette Liliát a főépületbe, hanem a jobbszárnyon levő tisztalakására ment vele.

— Nem tudom, kedves gyermekem: vajon ő méltósága nem fogja-e önt kissé várakoztatni; ideje fölötté igénybe van véve s nem lehetlen, hogy pár negyedig kénytelen lesz vendégem lenni; hanem, sebjaj! azonnal gyertyákat rendelek s aztán kissé csevegni fogunk.

Igy szólva, csöngtetett, mire egy szolgáló négyágú candelabrumot hozott be, tele égő gyertyákkal.

A szolgáló candelabrumot egy a szoba közepén álló kerek márvány asztalra tette le, mely delphineket ábrázoló lábakon nyugodott.

Innen az ablakhoz sietett s azok tábláit gondosan bezárva, a nehéz függönyöket alábocsátotta, és aztán, mindezt elvégezve távozott.

Midőn a szolgáló távozott, Kristoff ur fölkelt helyéről, kinyitotta a terem ajtaját, megnézte, kised szobája jól be van-e zárva? Aztán a candelabrumot a márvány asztalról fölvevé, egy fal melletti állványra helyezte s pedig oly kiszámítással, hogy a sugaraknak egyenesen az állvány fölé helyezett olajfestményre kellett esniök.

Ez olajfestvény ugyanaz volt, melyet Kristoff ur Szentannayné-től kapott ajándékban s mely ama mosolygó nappolyi nőt tüntette elő, kire a grófné egy izben nem a legszívélyesebb tekintetet vetette.

Ezek után visszatért Liliához, ki ezalatt kendőjét és kalapját tette le s épen helyet akart foglalni.

— Szereti ön a képeket, gyermekem? — Kérdé tőle, a vörös szattyán kerevet közelében helyet foglalva.

— Oh, igen; — viszonzá Lilia derűlten, s körül tekintett a szoba falain, melyeken a grófnétól kapottan kívül egyetlen festmény sem volt.

— Na ugy tanácslom, hogy tekintse meg figyelmesen azon olajfestvényt, mely amaz állvány fölött függ; szép kép az, mely — reményem — tetszeni fog önnek.

— Az odaverődő lángok nagyon is fényessé teszik azt s így nem láthatok belőle semmit; viszonzá Lilia. — De ha megengedi közelebb fogok menni, és...

— Csak tessék, tessék!

— De mi az? — Kiáltott fel őszinte meglepetéssel Lilia, miután pár lépést téve a festvény felé, egyszerre megállott s oly mozdulatlaná lett, mintha Lóth feleségét akarná utánozni, midőn egy pillantás következtében szoborrá változott.

Kristoff ur szemeiben győzelmi tűz ragyogott fejével hevesen bolingatni kezdett s mintha Lilia kiáltásának értelmét nem volna képes kitalálni, apró lépteivel a leányhoz sietett s egy agglegény nyájaszkodásával kezdte kérdezősködni:

— Mi az, kedves gyermekem? Ön mozdulatlan áll; vagy a gyertyafény alkalmatlankodik szeméinek?

Lilia még két lépést tett előre s aztán ujra fölkiáltott:

— Istenem! jól látok-e, vagy pedig káprázat fogja el szeméimet?

— Tehát mit lát kedves gyermekem?

— Igen nem csalódom! E festmény — anyám arczképe.

— Hihetetlen! Lépjem közelebb, tekintse meg jól e festményt; valószínűleg csalódik... Némi hasonlatosság, mi önt félrevezeti.

— Nem, nem! — viszonzá Lilia hevesen; — megösmertem az első pillanatra, s ámbár anyámat még soha sem láttam, bizonyos vagyok benne, hogy ez az ő arczképe.

— Ugyan! — Mit hallok? — Soha sem látta volna ön anyját!

— Nem, soha de azért fölösmerem vonásait. — Honnan vette ön az arczképet jogigazgató ur?

— De hát hogyan történhetnék meg, hogy anyját soha sem látva, ez arczképben mégis fölismerné őt?

— Anyám születésem után körülbelül egy hóval elhalt; engem idegen jóemberek neveltek föl; de az apróságok között, miket róla örökölttem, elefántcsontba festett miniature arczképe is reám maradt.

— Nos, nos ezen miniature arczkép?

— Minden: öltözk, állás, színezés és arczkifejezésben oly hasonló ehhez, mintha egyik kép a másiknak másolata lenne.

Kristoff ur élénk figyelemmel kísérté Lilia beszédét, miközben hol a festményre, hol Liliára szögezté tekintetét.

— Es most, jogigazgató ur, mondja meg, kérem, hol vette e képet? — ismétlé Lilia a már egyszer föltett kérdést.

A jogigazgató ur a bolhajtásra emelé szürke szeméit, miközben válaszolt:

— Egy vándor képárstól vásároltam, gyermekem. Megtörténhetik, hogy e vándor olaszok képzelt alakok helyet valóságos arczképeket is elárúsítanak. — Hanem mondja csak kicsikém: megvan-e önnél az említett miniature arczkép?

Lilia homloka elborult e kérdésre s arczáinak könnyű pirja, mely egy, még ifju üdülónél bizonyos fáradság kifejezéssel vegyülve szokott jelentkezni, gyorsan tűnedezni kezdett, s helyébe sárgás-szürke szín lopakodott, mint mikor egy élénkülő völgyület vegetatióját lassan hőmpölygő köd takarja el a szem elől.

— Rosszul van gyermekem? Az istenért, mi leli!... talán gyöngédtem voltam kérdezősködéseimel?

A szegény leány kétszer, háromszor végig simítá homlokát remegő ujjával, de nem felelt.

Kristoff ur félni kezdett, hogy a gyöngé teremtés komolyan rosszul lett.

Sietett őt egy támlányhoz vezetni, mely csak pár lépésnyi távolban állott.

— Talán ide levegőre van szüksége? Föltárjam-e az ablakokat? — Kérdezősködött aztán kedvkereső gondoskodással.

— Nem... csupán egy rövid szédülés volt! Most már jobban érzem magamat, — hanem azért még remegnek lábaim, s nem tudom: mit tennék, ha a grófné esetleg e pillanatban kívánná látni.

— Legyen nyugodt, a grófné nem fogja önt hivatni... Meg kell vallanom, hogy a diplomatát adtam, midőn azt mondtam, miszerint a grófné akarja látni — A grófné azt sem tudja, hogy ön itt van, kedves gyermekem.

Lilia meglepetve tekintett Kristoff urra, ki e vallomás alatt nyugtalanul fészkelődött ülésében, s nem látszott hajlandónak tekintetét a bolhajtásról levenni.

— Hanem mind ennek oka e kép. Az ön és ez arcz közötti hasonlat meglepett engem, és sejtve, hogy arról némi fölvilágítást nyerendek öntől, a kíváncsiság arra vitt, hogy ide hozzam, — mi különben önnek mint üdülónél nem lesz hátrányára. Evégre a grófnó kíváncsiságát használtam ürügyül, mert különben alig ha lehetett volna önhöz szerencsém.

Lilia ajkain egy halvány mosoly jelentkezett. Aztán hosszan tekintve a vele szemben levő arczképre, kérdezé:

— Ugy találja hogy hasonlítok hozzá.

— Meglepően, csak hogy ön kissé halványabb.

Lilia sóhajtott.

— Anyja nappolyi volt nemde?

— Ugy hiszem.

— Hogyan?

— Az, mit róla mondhatok, igen kevés.

— De mégis valami; — szabad kérnem, hogy közölje vélem, mit róla tud?

— Énekesné volt s azt hiszem az elsőrendűek közül, mit onnan következtetek, mert — amint nekem mesélték — egy orosz, vagy tatár herczeg nőül is vette őt.

— Oh ezek a muszka herczegek! Ezeket csak azért gondolta ki a végzet, hogy némely művésznők férj nélkül ne maradjanak.

— Ily véletlen szerencsében csak elsőrendű énekesnők szoktak részesülni.

— Természetesen! — és e szerint ön...?

— Oh nem! Anyám kissé érzékeny, férje pedig nem valami gyöngéd lehetett... Azt hiszem, hogy némi féltékenység is keveredett a játékba...

— No, no, — ez könnyen megmagyarázható; a magas állású férfiak többnyire tisztességes korukban válnak művészetbarátokká; vagy is helyesebben mondva: ez urak csak az esetben szoktak egy művésznőnek az oltár előtt kezét nyujtani, ha koruknál fogva érzik, hogy mi rajtok a legérdekesebb, az az egyházi áldás. Ezek a herczeg urak rendszeren csúf vén medvék, kik egyebet sem tudnak, mint nejeiket féltetni.

Lilia nem értette Kristoff ur szavait; egyszerűen vállat vont reájok, s tovább folytatta előadását:

— Bár miként lett légyen is, annyi bizonyos, hogy anyám elhagyta őt s egy festővel Florenczbe menekült férje elől, hol egy év multával én születtem s a Sz. Lorenról címzet egyházban meg is kereszteltettem.

— Ha jól emlékszem: azt monda, hogy idegen jó emberek által neveltetett föl?

Lilia ismét sóhajtott és folytató:

— Igen; anyám születésem után körülbelül egy hóval el halálozott! atyám pedig, ki csupán esetével tartotta föl életét, Amerikába hajózott át.

— Nos és ön nem hallott róla később?

Lilia keserűen mosolygott.

— Ön nem ösmeri a művészek életét; olyanok ők, mint a vándormadarak: egész életök folytonos utazásból áll s ez nem engedi, hogy emlékezetükbe valamely körülmény mélyebben bevéssék. Később a világ valamely szögletében meglepi őket a betegség s ép oly nyom és emlék nélkül tűnnek el az élők közül, mint a vándormadár, mely repülés közben a tenger hullámai vagy valamelyik hegyes vidék sziklái közé hull alá.

(Folytatása következik.)

KÖZGAZDASÁG.

A marha-kiállításokról.

Budapest vasárnap, május 17-én nyílt meg a nemzetközi marha-kiállítás. Ez alkalomból érdekesnek tartjuk egy mezőgazdasági tárgy felelő gondolatait közölni.

A marhakiállításoknak két céljük van. Az egyik annak a feltüntetése, hogy a kiállított különböző fajok és egyedek mennyire hizlalhatók, s hogy a kiállítás buzdító példaként szolgáljon.

A kérődző állatok hizlalása, mint azt egyetlen kiállító sem tagadhatja, csak annyiban fizeti ki magát, a mennyiben az állatok nem hizlalhatók, s hogy a hizlalás husra, nem pedig fagyúra történik. A kiállított darabok ára tehát, akármily magas legyen is, nem hoz nyereséget a kiállítónak; a remélhető díjak sem kárpótolják jelentékeny költségeit; végül annak is kevés értéke van, hogy ezime mint hizlaló ösmertes lesz, mert a nagyvárosi mészárosok úgy sem keresik fel az árut a tenyésztő helyen, hanem bevárják, hogy a tulajdonos vigye azt a pozsonyi vagy bécsi marha-vásárra. Az a kiállító tehát, aki csupán hizlaló, pénzbeli áldozatait legfőképpen erkölcsi előmerést kap.

A marha-kiállítások második célja, hogy a kiállító, amennyiben egytől tenyésztők is, felvilágosítást nyerjenek, hol szerzhetik meg a szükséges tenyészanyagot. E cél elérése úgy a kiállító, mint a vevők érdekében nagyban előmozdítatnék, ha a kiállítók gulyáik darabszámát, a felhasznált tápszer mennyiségét, marháik súly-gyarapodását s a kihizott állatok eladási árát is kimutatnák.

Egy gulya valódi értékét, tekintettel a fenforgó, gyakran nagyon is helyi célokra, csakis úgy lehet azonban helyesen megítélni, ha az egész gulyát ösmérjük. A ki tehát valamely kiállított marhát tenyészési célokra venni akar, jól teszi, ha az illető gulyát előbb jól megszemléli. Mert nagyon sokszor megesik, hogy a kiállított egy pár példány a gulya összeségétől annyira elüt, mintha nem is abba való volna.

Igen fontos a gulya megtekintése abból a szempontból is, hogy az apa állatok s általában az eladásra szánt tenyész-marhák mivel táplálódnak. Némely tenyésző ugyanis ezt az anyagot erősen hizlaló, lágy, sőt meleg tápszerekkel növeli, csak hogy minél szemrevalóbbat produkáljon. Ha az ily állatok aztán más, nekik tényleg nem megfelelő helyi viszonyok közé s bár jó, de közönséges gazdasági takarmányra kerülnek, akkor megcsappannak néha annyira, hogy tenyészőképességüket is elvesztik; sőt el is pusztulnak, mert megrontott emésztőszerveket és rossz tüdőt hoztak magokkal.

Kérődzőknél az apa-állatokat úgy kell etetni, mint a hátsó-lovat: zabbal, meg a legjobb szénával. Téli hónapokban némi répat, nyáron egy kis zöld takarmányt lehet még nekik adni, de gyári hulladékot, pláne meleg moslékot soha, mert ez tenyészőképességüket megrontja.

Minő termést várhatunk az idén?

Nemcsak érdekes és tanulságos, de szükséges hogy a mezői gazda ideje korán tudja magát tájékoztatni a fent tett kérdésre. Nem elég pedig a mai világban, hogy hazájának várható terméséről tájékozva legyen, sőt nem elég még az sem, hogy az európai kilátásokat ismerje, de tájékozva kell lennie még a tengeren túli vidékekről is, nem ugyan azért hogy tán kedve kerelkedjék ezen kombinációk alapján a börzére menni, hogy aztán ott felejtse vagyonkáját a zsidók kezében, hanem hogy kellő időben tájékozva legyen a remélhető árak, s így várható jövedelme iránt. Adjuk tehát a következő jelentéseket:

Az Észak-Amerikai egyesült államok ez idén remélhető terméséről a következőket írják: Még néhány héttel ezelőtt sem volt valami jó kilátás buza-termésre, de nagyot javult ez az áprilisi kedvező időjárás folytán. Ambár a melegebb időjárás sem egyenlithette ki teljesen a februári és márciusi fagyok káros következményeit, mégis a tavaszi buzában ép oly jó termés remélhető, mint a múlt évben. A nyugati államokban sok helyen a búzát fel kellett szántani mert kifagyott; helyette zabot s kukoricát vetettek. Ha az időjárás májusban oly kedvező lesz mint volt áprilisban, a tavasziakból bő aratás várható. Kaliforniában az idei buzatermés alig éri el a tavalinak felét vagy negyedrészt, s ennek legfőbb oka, hogy sokkal kevesebbet vetettek a múlt ősszel mint más években. Gyümölcs és bortelemest azonban itt is igen jól várhatni.

Európában, különösen közép Európában az utolsó héten majdnem folytonosan esett, s ez a termési kilátásokat felette megjavította, másrészt ugyan a hőmérsék tetemes alászállásával fagyokat is idézett elő, de ez inkább helyi volt, s így az egészre kiható hatás remélhetőleg nem lesz. Németországban nagy aggodalommal voltak a hosszas szárazság miatt, ennek hatását azonban majdnem egészen elenyésztette a fent jelzett tartós esőzés. Keleten és északon az olajos növények szenvedtek a hidegtől. Délnémetországban a vetések mindenfelé jól állanak. Franciaországban az őszi vetés fejlődése északon s északkeleten meglehetősen elmaradt. Az árpa és zab azonban kielégítőleg áll. Északon a len gyönyörűen fejlődik, mi annál nagyobb jelentőséggel bír, mert ez a növény

épen az első időben kíván gyors növést. Angliából a vetések állását kielégítőnek jelzik. Az Olaszországból érkező tudósítások oly változók, hogy a vetések állásáról még általános képet alkotni nem lehet. A selyemtermés azonban igen dúsak ígérkeznek. Oroszországban a vetések fejlődése a múlt évhez képest még nagyon el van maradván.

Hazánkban a hetekig tartott szárazság igen komoly aggodalmakra adott okot, a tizenkettedik órában azonban megjött a várva várt eső, s habár ez a rozstermésre nézve már sokat nem segíthetett, úgy a búzát mint különösen a tavaszi vetéseket felettebb megjavította. Így találta a veteményeket a múlt heti zord időjárás. Sajnos hogy még a táplált aggodalmakat is felülmulja a kár, melyet országsszerte a hideg okozott. A lapos fekvésű földeken általában elfagyott a tengeri, nagy kár van a krumpli s hüvelyes veteményekben is. Pozsonyban s vidékén 16-án éjjel nagyobb hó volt, mely igen sok kárt okozott, a Bakonyt is fehér lepel borította; féltő hogy a rozs is több vidéken szenvedett kárt, elfagytak a kisebb dombokon s egyeseken ültetett szőlők; a folytonos nedves hideg időjárás még egy csapással remíti gazdáinkat s ez a rozsda, féltő hogy ez még a buzavetéseknél — melyek különben az ország legtöbb vidékén jó aratást engednek remélni — fog ártani. Úgy látszik mindezekből, hogy kedvező körülményeknek kell találni hogy előbb a szárazság, most a hideg sanyarta vetések a gazda jogos várakozását országsszerte kielégítsék.

Budapesti tőzsde.

Gabona-tőzsde.

Május 21.

Ennek a hétnek a legfontosabb eseménye kétségkívül a zimankós időjárás volt. Fagy és szélvihar által okozott károkról irnak mindenfelől a gazdák; míg a kereskedők s lapjaik azt akarják elhitetni, hogy kár tulajdonképp nem is esett a vetésekben, sőt ellenkezőleg ma sokkal kevésbé van ok a panaszra, mint volt április végén. Hasonló értelemben nyilatkozott a képviselőházban Szapáry Gyula gróf pénzügyminiszter is. Ennek a taktikának az lett a természetes következménye, hogy az árszámok daczára a hangulat lanyha volt s az árak inkább hanyatló irányt követtek.

Hozzájárult ehhez, hogy az Anglia és Oroszország közt folyó villongás békes elintézésére ma már biztosítottak tekinthető, s így a spekuláció erre a tényezőre sem számolhat. Mindez együttvéve a gabnakereskedésben majdnem teljes pangást idézett elő:

A május 21-iki árfolyamokat a következő táblázat tünteti föl:

Buza óbansági	74-79 kg	—
» tiszavideki	74-79 »	8.55-9.30
» pestvidéki	74-79 »	8.45-9.20
» fejmegyei	74-79 »	8.45-9.20
» bicskai	74-79 »	—
» m. északk.	74-79 »	8.30-8.90
rozs	70-72 »	7.50-7.80
árpa	60-62 »	6.45-6.65
»	62-64 »	6.90-7.90
zab	64-66 »	6.90-7.40
tengeri	39-41 »	6.20-6.25
»	75 »	6.15-6.20
köles	—	—
káposzta-repcze	—	—
bánsági repcze	—	—

Érték-tőzsde.

Az érték-üzletben e héten semmi nevezetes nem történt. A hétnek sem politikai, sem gazdasági eseményei nem voltak olyanok, melyek akár jobbra, akár balra erősebb mozgalmat idézhettek volna elő. A hangulat ugyanaz maradt mint volt a múlt héten: szilárd, az árfolyamok is meglehetősen egyformák, s a mi keveset változott, az emelkedő irányban történt.

Az ármozgalom feltüntetéseül szolgáljon a főbb értékek árfolyamkülönbségeit feltüntető következő táblázat: május 13. máj. 21.

Magyar aranyár. 4%-os	97.40	97.50
» papírjárdék	92.25	92.35
» dijsorsjegyek	116.75	116.—
Tiszai sorsjegyek	119.75	118.25
Magyar hitelbank	288.50	287.55
Első magy. ált. biztosító társaság	3125.—	3125.—
Magy. földh. int. zál. lev. 4 1/2%	95.25	95.25
Osztrák-magyar bank zál. lev. 4 1/2%	100.75	100.85
Cs. kir. kör. arany	5.85	5.86
20 frankos arany	9.84	9.87
Német márka	60.85	61.10

Sertés-üzlet.

Kőbánya, május 19. Az üzlet változatlan. Magyar urasági öreg, nehéz 37-39 forint, fiatal nehéz 39 1/2-40 1/2 forint, fiatal, közép 41-41 1/2 forint, könnyű 42-42 1/2 forint. — Szedett nehéz 37-39 forint, közép 41-41 1/2 forint, könnyű 42-42 1/2 forint. — Romániai átmeneti, bakonyi nehéz — forint, átmeneti közép — forint, átmeneti könnyű — forint, eredeti nehéz — forint, átmeneti közép — forint. Szerbiai nehéz 38-38 1/2 forint, közép 38-39 forint, könnyű 38 1/2-39 forint. Hízó 1 éves élőszuliban 25-30 forint, hízó két éves élőszuliban 4% — forint, 1 éves hízó a vasutól mázsáwa —. — Az árak hízalt sertésnekél páronként 45 kilós és 4% levonással kilogrammonként értendő. Makkos sertés, élőszuliban 4%-os levonással —. — forint — Romániai és szerbiai sertések, melyek mint átmenetiek adattak t. vevőn s páronként 3 aranyban vám fejében megtérítettek.

Marhavásár.

Pozsony, május 18. A mai szarvasmarhavásárra összesen 1633 db marhát hajtottak föl és pedig 1373 db magyar és 212 db német ökröt, 9 db magyar és 20 db német tehént, 7 db magyar és 7 db német bikát és 5 bivalyt. A vásár irányzata kissé lanyha volt: az árak nyomottak voltak. Jegyeztettek a következő árak: középminőségű magyar áru 51-57 frt, legjobb minőségű 60-62 frt, kivételképp 63 frt, középminőségű német áru 54-59 frton, legjobb minőségű 62-62.50 frt, mind métermásánként

KÜLÖNFÉLÉK.

Az iskolából. A középtanoda tanulói felette haragudtak egyik tanárra, hogy ingereljük, a táblára nagy betűkkel e sort írták fel: »K. tanár, száma r.« A tanár órája út, belép a terembe s látván a tábla feliratát, nyugodtan oda megy s kiegészíti e szóval »h a j e s á r.«

Mibe került a kiállítás? Eddig a kiállítás 1.219,270 frt 63 krba került. Ezen összeg fedezésére szolgál egyelőre a törvényhozás által megszavazott 1 millió forint, továbbá térdijakból körülbelül 130.000 forint, a kerítés bérletéből 10.000 frt, a katalógus hirdetéseiből 3000 frt, kávéház bérletéből 657 frt, a fürdők ismertetéséért díjnyert 700 frt, a tornacsarnok és rabipar-üzleti csarnok építéséhez kapott 3750 frt, a főváros segélye 50,000 frt, továbbá állványok és szekrényekért befolyandó 60-70,000 forint, stb. stb. A kiállítás tartama alatt a költségek — örök, világítás, takarítás stb. — havonként körülbelül 30.000 frtra ragnak.

Az angra pekenai német birtoknak már használt vette egy élelmes izraeli. Megperelte egy keresztesny kereskedő, a zsidó ellen bizonyítékokat ajánlott, midőn a bíró felszólította, hogy ám adja elő ez bizonyítékait, két tanura hivatkozott, kik jelenben az angra pekenai német gyarmaton laknak. Elképpedt erre a felperes, de meg a bírák is, miután azonban a német törvény szerint német alattvalónak tanukénti kihallgatását megtagadni azon okból, mert az nem Németországban lakik, nem lehet, el kellett rendelni a tanuk kihallgatását. Persze a zsidó igen jól tudja, hogy tanui aligha lesznek valaha bíró elé állíthatók. A filozofemita urak erre is valószínűleg azt fogják mondani, hogy a zsidó csak eszével élt.

Hogyan étkeznek Congóban? Elég jól, mint a következő étlap bizonyítja. Reggeli 6 1/2 órakor van a reggeli, ez friss tojás, kecsketej, kétszersült és tengeri süteményből áll. Délben levest, sült csirkét, vadat, banant, aranyalmát s puddingot esznek; az italt páma bor s tejes kávé képezi; este 6 órakor van a vacsora, mikor a délben megmaradt étkeket használják el. Ha vendég érkezik, ürüt vagy kecskét ölnek, hogy az étkek változatosabbak legyenek.

Magas álláspont. Rosenblatt Mendel felrúndult a fővárosba. Hazatértekor kérdésekkel ostromolták, hogyhát mit látott, mondja el élményeit. A többi között azután elbeszélte, hogy az operában is volt, még pedig ekképpen: »Kihivettem az enyim bugyellharist s khitettem oda a khasziros elébeje öt floren, nem adhatt vissza nhekhem thübbet, csak 4 floren 60 krt, ekkhor azuthán megmothatta nekem egy fényes rohaju oraság edj lépeshő, én phedig fühlmenthem magamat, fühltele, mindég fühllebb, fühllebb, míg oda érthem, a hol vannak mind a magnathok s a najd orakhok, a honnan nézik le a khüznöséses khomisz népre!« Moischl mach dich groisz!

Van-e a csukának emlékező tehetsége? Felette érdekes eredményre vezettek Amsberg kísérletei, melyeket avégből vitt véghez, hogy megtudja, vajlon van-e a halaknak emlékező tehetsége? Egy csukát, mely rendszeren elnyelte a vele egy aquriumban lévő kisebb halakat, egy üveg lappal elválasztottak a többi halaktól. A mint az üvegfalon tul uszkáló halacszkákra reá akart rohanni, rendszeren oly hevesen beleitközött az üveglapba, hogy nem egyszer élettelenül felfordult. Ez így tartott fél évig, ekkor Amsberg kivette az elválasztó üvegtáblát, s a csuka ismét szabadon uszkálhatott a többi halak között; de nem bántotta egyikét sem, hanem megállt mellettök körülbelől egy hüvelknyire s együtt lakmározott velök a behintett eledelből, de ha egy uj halat eresztettek a többi közé, azt rögtön felfalta. A csuka tehát lassanlassan megismerte a vele együtt lévő halakat s ezekkel kötötte össze azon fájdalmat, melyet érzett valahányszor megtámadni akarván öket az üvegfalnak rohant. Ennek emlékéit hónapokig megtartotta, s a fájdalomtól óvakodás erősebb volt nála, mint az élelem utáni vágy. De miután fájdalomnak okát csak az általa ismert halakkal összeköttetésbe; az uj halakat, melyeket a régiektől igen jól meg tudta különböztetni, rögtön felfalta.

Az okos község. Magyarország egyik városában, mely még csak nemrég is oly szerencsés volt, hogy negyven zsidó családnál nem tartózkodott több benne, Galicziából fogadták a rabinust. Hogy megörvendeztesék, hát megtöltötték mindenféle koscher portékával kamaráját. Ámde a rabinust bizonyosan gojimok is meg fogják látogatni, illőnek tartották tehát, hogy egy hordóval is megtiszteljék s elhatározták, hogy abba a negyven család mindegyike vigyen egy-egy pint bort. Estefelé jönnek is egyenkint, lerakják az ételeket s mindegyik beleönti a hozott bort a hordóba. A rabbi megérkezik, hivei végig mutogatják neki az ajándékozott kincseket. Másnap terített asztalhoz várja a rabbi vendégeit s midőn ezek megérkeznek, oda sugja a Rebbenek »Malke brang eppes-e Wain.« Malke elmegy, de vissza csak nem jó. Végre a rabbi megúván a várakozást, utánna megy s látja, hogy rebbje ott áll a hordó előtt, mint a Lót sóbálványá; most ő is odalép fordít a csapon s ime tiszta víz folyik abból. A dolog úgy történt, hogy a 40 zsidó közül mindegyik egymagát tartva okosnak, reá hagyta a másik 39-re, hogy bort vigyen, ő maga pedig vizet töltött a hordóba; miután azonban Izrael fia mindenkor s mindenhol egyformán beszélnek, gondolkodnak, cselekednek, mind a 40-en vizet töltöttek bor helyett a hordóba.

A VAKAND.

I. Előjáték.

Eperjéstől északnyugatra, pompás országuton, mely fehér szalagként kanyarog el a gyalogfenyő, nyír és cserbokrokkal benőtt dombok között, alig két órai utazás után, kisdéd tót faluhoz ér el az ember, melynek neve ép oly ösmertlen, mint maga a kis helység.

A helységek névtárában Dörénynek van beigtatva; a vidék lakói azonban Dernónak nevezik. Dörénynek mondván magyar eredetűnek véli az ember; de ki tudja: nem Dernó-e az igazi s ez esetben nem beszélhetünk eltótosodásról, dacára annak, az 1764. évből eredő magyar nyelven vezetett gazdasági jegyzeteknek, melyet egy állítólag parasztgazda után találtak.

A tudomány még nem határozta el: melyik a két név közül az igazi s valószínűleg sok viz fog még addig lefolyni a Dunán, míg erre is rákerül a sor.

Mert a helységek multja, eredete épen, mint a családoké — csak akkor válik tudományos vizsgálát tárgyává, ha nagy, hatalmas és fényességű női ki magát.

A Frangepánok tudományosan kimutatott eredetét s a Frangepán névnek állítólagos származását mindenki ösméri, míg a Bibics-család, habár ch-val írja is nevét, marad — mi volt — egy faja a vízi madaraknak.

Egész világ tudni akarja, hogy Madrid e két szó összevonásából eredett: Madre id; — de ki törődne azzal, hogy az a kis község ott a hegyek között 200—250 házával Dernó, vagy Dörénynek nevezeték-e helyesen?

Demó? — Dörény? Mi van abban látnivaló, nevezetes?

Semmi.

Még az a várkastély sem valami kiváló, mely ott a falufölötti dombon gubbaszkodik.

Egyszerű urilak, minő felső Magyarországon nem egy-kettő van; magas, emeletes tetőzettel, tömör ivetzekkel és alacsony tornyokkal.

Hanem, hogy az urilak egy idő óta mégis közbeszéd tárgyává kezdett lenni a vidéken, megmagyarázható, ha megfontoljuk, hogy a vidéki élet eseményszegény levén, ott minden parányi változás, új dolog nagy feltűnést szokott okozni s ha megtudjuk, hogy a várkastély kijavításához és újra berendezéséhez a mult ősszel hozzáfogtak.

E kastély régebben a Szentannay család állandó lakás-helye volt. Azon időről van szó, midőn még a nők magas, tornyos főkötőt, arannyal himzett pártát és magyar derekat viseltek az ünnepélyek alkalmával; hétköznapon pedig nem röstelték sajátkezüleg fenni azt a czémát, a melyből aztán a kisasszonyok fehéremű készültek.

Abban az időben, midőn még a piros arcú es izmos termet a férfi szépségnek elmaradhatlan kellékei voltak; abban az időben, midőn még az urasszony asszonynémmnek szólítottatott a fiatalabb rokonok által, asszonyomnak a saját kisasszonyai által s a kisasszonyok pirulva szaladtak ki a téres palotából, ha a kastély széles füljárójának kökoczkáin sarkantyupengéssel kísért, merészen dobogó férfilepéseket hallottak.

Később egyet fordult az idő kereke; a Szentannayak megunták a csöndes otthonot s a külföldre mentek zajosabbat keresni.

Mert a korról az izlés is változik. Wesselényi nádor korában a Széchy Máriákat csodálták; Mária Terézia idejében feszesnek illett lenni, mint a nyárs és sejjíteni kellett; ma nem igen tarthat igényt finom férfi hajlamára a nő, ha legalább kissé nem ideges.

Ez időtől a dörényi kastély lakatlanul állott a dombtetőn; barna falai itt-ott megrepedtek, sőt néhol a vakolat is lemállott rólok.

Nagy kiterjedésű kertjében, mely egy közeli fenyvessal volt határos, a fák és bokrok elvadultak; az utak begyepesedtek, a lugasoknak hajdani helyét pedig néhány törédezett gerenda és nedves faoszlop, vagy helyéből kimozgatott kőasztal jelezte csak.

A honhagyott cselédek mindezzel nem sokat törődtek; hiszen őket évszámra fizették; nem volt rájuk bizva, hogy a mindinkább mutatkozó enyészet fölött aggódjanak.

Igaz ugyan, hogy a legutóbbi időben a mostani urasszony férje: Szentannay Algernon gróf — ki csak néhány éve, hogy elhalálozott — koronként, különösen a vadászatra alkalmas évszakokban, megjelent az uradalomban.

Ez azonban nem akadályozta meg, hogy a repedések tagasabbá váljanak s a kocsi utakat borító és burján verje föl.

A nemes gróf egyenesen csak a vadászat kedvéért jött Dörénybe; nem volt érkeke sem az építészet, sem a kertészet, sem a gazdálkodás iránt.

A várkastélyt vadászoknak tekintette; meg volt elégedve, hogy míg fődél alá vonult, sem az eső nem esett nyakába, sem a szél nem üvöltött keresztül a számára berendezett legépebb szobákban.

Fölötte jó és kegyes uraság volt; szerette a vigaszt és szórakozást; ma mindig csak a máról gondoskodott, a holnap sohasem jutott eszébe. Ha XV-ik Lajos francziák királya esetleg elhallgatta volna, bizonyosan ő találja föl ama híressé vált mondatot: Aprés moi le déluge.

Nem ritkán több hónapig lent tartózkodott Dörényben. Midőn megérkezett, többnyire jóhangulatnak örvendett s aztán mentől közelebb jött a távozás ideje, annál gondolkozóbb és kedvetlenebbé változott. Némelyek állítják, hogy az elutazás napján sóhajtozni is hallották, holott a sóhajtozás különben nem tartozott gyöngeségei közé.

Ezen jelenségekből a világ — a nemes gróf körül forgó Dörény-vidéki világ — azt a konzequenciát vonta ki, hogy Algernon jó kedve megfordított háromszöget képez családjával. Annál szélesebb, mentől távolabb megy attól.

Jó barátai és vadász-czimborái, kik állandó vendégei voltak vadászlakomáinak — melyekről a csinos és jó tánczos tót lányok sem voltak kizárva — baráti gyöngédséggel: — azaz nem szemtől-szembe kinevezték őt.

— Már csak mégis szeretném ösmerni az aszszonyát! — mondta az egyik.

— Aligha meg nem bannád, — mondta a másik. Kevélynek és méltóságosnak mondják, a kik ösmérik. Csupa jég és józanság.

— Szegény Algernon! Épen ez a két tulajdonság az, a mit a nőben keres.

Mindannyian föl kacagtak.

— És miért ne? Ha az ember néha könnyeket hullathat örömben, mért ne lehetne valakit kaczagva sajnálni?

A jó barátok ráütöttek a szeg fejére, a mint mondani szokták. Algernon gróf csakugyan gyűlölte a jeget és józanságot, neje pedig e kettő vegyülekéből állott, annál fogva olyanformaérzés lepte meg, ha tulajdonképeni otthonába kellett mennie, mint a lábzan szenvedőt, mikor a hidegvizes lepedőt, melybe bonyáltni akarják, megpillantja.

Szentannay Algernonné, született Binsenstein Amália báróné egyike volt azon asszonyoknak, a kik előtt ugyan kimerjük mondani becsületes magyar nevet az inexpressiblenek, de nem: egyik lábunkat a másikon keresztülve, lógázn.

Még igen fiatal lány korában elvesztette szüleit s szerény és állásához mérve, csekély vagyonával egyetemben egy magas állású rokona gondozása alá kellett volna jutnia, de a véletlen úgy akarta, hogy a törvény és emberek által felállított viszony oly lazává vált, mintha soha sem is létezett volna.

A magas állású rokon Bécsben lakott s ép azon időben, mikor az árva mellett állását elfoglalalándó lett volna, fontos ügyek — egy, az udvari operaház pártfogása utján szerződöttettt énekesnő első föllépése: a bokróták, melyeket lábai elé hajgálnak a divának; a tapsolók, a kik frenetikus lelkesülésben szédületes tapsvihart lesznek előidézendők visszatarták őt attól, hogy személyesen fardjon le Magyarországra a „kis rokon“ gondnoki oltalomba való vételére.

Irt neki egy fölötte udvarias levelet, melyben fölkeri, hogy szerencsétlensége miatt a birodalmi fővárosban, a hol már minden intézkedés megtörtént fogadására.

Az árva leány megköszönte rokona udvariasságát s kijelentette, hogy nem hajlandó elhagyni falusi magányát. Növeltetése már ugy is teljesen be van fejezve: nincs semmi hátra belőle; nem érzi semmi szükségét a gyámi fölügyeletnek, annál fogva elhatározta: egyik szegény nőrokonát magához venni s a szülei által lakott birtokon maradni, közel azok örök nyugovó helyéhez.

A magas állású gyámnak nem volt ugyan anynyi ideje, hogy a levelet saját szemüleg átolvas-hatta volna, de titkárjának azon biztatására, hogy a levél komoly és érett megfontoló tehetségről tanuskodó modorban van írva, megnyugodott gyámleánya elhatározásán s elragadtatását jelente ki „kis rokona“ eszes és komoly volta fölött, további aggodulás nélkül, egész lélekkel az énekesnő első föllépésének rendezéséhez látott.

Igy történt, hogy a „kis rokon“ gyámi fölügyelet nélkül maradt a szülei hajlékban, annak a szegény nőrokonnak a fölügyelete alatt, a kit az illem kedvéért magához kért.

Mert a társadalom szigoruan megkivánja, hogy a decorum meg legyen; hogy a decorum alatt mi történik: — az nem kérdés tárgya.

Kivághadhatod akár milyen mélyen a ruhádat, kedvesem s az illem egyáltalán nem lesz megsértve, ha lánczot vagy legalább keskeny szalagot vetsz hattyu nyakadba. Elöl kilátszhatik fehér atlaszczipőbe bújtatott lábakad egész addig, a hol a szalagos csatt azt mondja a szemnek, hogy ne tovább! csak hátul legyen komolyan méltóságos uszályod.

Amália akár szalmából is csinálthatott volna tante-ot magának, ha egyáltalán társadalmilag elfogadottak volnának a szalmanénikék. A fiatal lány oldala mellett láttak egy selyem, uszályos öltönyt; nagyon szolid és még is elegáns csipkekalapot, mely kávézott, tudott sóhajtozni, bökölmi megrettenni, s a decorumnak elég volt tve.

Az persze nem jó számításba, hogy ez a gyéni Amáliára nézve csakugyan nem több egy selyemszoknyánál, a ki napjait a könyvtárban szokta tölteni Ponson du Terrail „Les exploits de Rocambole“, — „La jeunesse du roi Henri“-jét vagy ehhez hasonló mulatságos románokat olvasva és mitsem törődve azzal, hogy kis huga mit csinál az alatt?

Igen finom és gyöngéd teremtés volt, folytonos idegbántalmak által üldözötve. Szemei nem állhattak ki az erősebb világosságot, fülei a zajt;

pók, vagy egér láttára élesen föl sikoltott és elájult, egyébiránt pedig mindentől igen könnyen megrettent.

A napszamosokat, kik szombat estvéként heti-bérük felvételére a kastély elé gyülekeztek rablóknak, az udvart őrző komondorokat oroszlanoknak s végül a barna arcú és egészséges megretettséget a brutalitás kézzel fogható bizonyítékának tekintette.

Amália a nagynéni mellett hozzá szokott magát önállónak képzelni; megtanult akarni és nem tűrni, ha akaratának valaki vagy valami ellene szegült.

Vagyon ügyeit saját maga kezelte; ügyvédet és gazdatiszteket tartott, a kikkel igen főnhangon szokott beszélni és hideg tekintetével ugyancsak kordában tudott tartani.

Egész vidék nagyon büszkének és női gyöngeségek nélkül való lánynak tartotta. Binsenstein Amáliát soha senki sem emlegette, mint lányt, pedig lány volt; senkisé megbeszélte szépségéről, kicsi kezéről, formás termetéről, dióbarna szeméről, pedig mondhattak volna azokról egyet-mást. Annyira fölülmulta benne a méltóság a lányt, hogy az embereknek nem is jutott eszébe, hogy olyan kedves gyöngeségei is lehetnének, melyek egészen más oldaláról láthatatnák a koráért hajadont.

— Szertelen büszke! — mondták a kisebb vidéki birtokosok.

— De mire büszke? — kérdezték a jobb módúak. — Talán szegénységére?

Mért nem? — Lehet, hogy több vagyon mellett leereszkedőbb lett volna.

Az élet gyakran teremt paradoxonokat.

Az erényes Recamier Julia, hogy Ágoston porosz herceget — kinek közelletétől félt — távol tartassa magától, nagyon leplezetlen képét küldte el a rettegettnek; — Voltaire St.-Yves-e L'Ingénúhoz viseltetett határtalan szerelmében, hogy ezt kiszabadíthassa a Bastilleből olyan kegyben részesítette St. Pouange urat, a minőt legfeljebb csak L'Ingénú igényelhetett.

Amália, nehogy azon gyanuban álljon, hogy ösméri a szegénység szégyenpirját, szerénységét, habozását, igyekezett úgy viselni magát, mint egy határozott férfi.

Ő nem leány volt, hanem urnó; parancsolni tudott csak, de kérni nem. Az elpirulás nála haragot jelentett.

Azok között, kikkel érintkezésben állott volt, egy vagyon és születés tekintetében a középszályhoz tartozó fiatal ember.

Szép, magas fiu volt, okos szemekkel és sok természetes észszel. Mint kitünő gazdát ismerték a vidéken és ez tulajdonsága nyitotta meg számára a bárónőhöz az utat.

Amália jó modoru, művelt fiatal embernek talála s egy időben gyakran találkozott vele kint a mezőn; meghívta magához is, hogy ügyeinek vezetésére nézve tanácsát meghallgassa.

Hogy a „szomszéd“ szívesen szolgált jó tanácsal s hogy Amália örömet hallgatott beszédére, onnan is kitetszik, mert hovatovább gyakrabban találkoztak együtt s nem egyszer megtörtént, hogy értekezleteikbe a répatermesztés titkai felől annyira belemerültek, hogy észre sem vették a nap leáldozását s azt, hogy a hold családka fénye mellett a szántóföldekről egyik vagy másik cserjés domboldalra vetődtek, hol kökény, szeder volt ugyan bővében, puha mohot is lehetett találni, ha az ember le akart pihenni, hanem nem lehetett volna a répa tenyésztés természetével indokolni odatévedésüket.

Egy nap föltűnően sokáig kimaradt Amália lakásáról; a nagynéni már tovább egy óránál vártakozott gazdálkodásban telhetetlen unokahugára abban a szobában, ahol a vacsorát rendesen együtt szokták elkölteni, midőn végre haza érkezett.

Leugrott a kocsiból, mely egész esti szürkületig a patak mentén vártakozott rá s elboacsátotta a kocsiat.

Arca ki volt pirulva; szemei a szokottnál fényesebbek voltak. Sietve és senkire sem tekintve haladt föl a veranda lépcsőzetén; gyorsan beszélve utasította a szobaleányt, hogy menjen a nénihez s mondja neki, hogy csak vacsoráljon. Ő nem fog ma estelizni, ki van merülve a feje fáj, le fog feküdni.

Besiklott szobájába s belülről magára zárta annak ajtaját.

Másnap reggel, mint rendesen, megjelent az ebédlőben; arca kissé halvány volt s szemei körül bizonyos vörösséget lehetett észrevenni.

Szobalánya azt susogta a cselédek között, hogy midőn ágát rendbehozta, párnáját nedvesnek tapasztalta; a vánkások jobban össze voltak gyürve, mint máskor, miből ő azt következtette, hogy a kisasszonynak nyugtalan éje lehetett.

Azonban a szobaleány csalódhatott; a cselédek mindig hajlandók a gyanakodásra, magyarázgatásra.

Amália egyetlen mozdulat, sóhaj, vagy pillantással sem árulta el, hogy valami nyugtalanitána; sőt inkább, még büszkébb, még hidegebb, még határozottabb volt, mint rendesen s hangjában a remegésnek még árnyékát sem lehetett fölődözni, midőn a reggeli mellett, a tea készítése közben így szólott nagynénjéhez:

— Kedves néni! legyen szives kulcsait átadni,

2
hogyan becsomagoltathassam öltönyeit s egyéb szükséges eszközeit.

A nagynéni a tányérra ejtette kezéből a vajaszeletet, melyet éppen darabokra akart metélni.

— Öltönyeimet?!

— Igen, mert holnapután elutazunk.

— Hova?

— Pestmegyei birtokomra.

— És mikor térünk vissza?

— Nem térünk. — Bérbe adom ezt a birtokrészt.

— Jesszusmárja! — Mi történt? Nyugtas meg, hogy nem történt valami rettenetes. — Látod, mennyire remegek.

— Nem történt semmi.

— No hála az égnek! — De mégis; hogy határozhattad el ily gyorsan magadat, mikor úgy szeretted ezt a fészket itt?

— Az ember nem növény, hogy folyton ugyanazon talajhoz legyen lekötve.

A nagynéni nem kérdezősködött tovább; megadással sóhajtott föl s gondolatokba mélyedve kezdett a vajasszelet fölmeteléséhez.

Egy hét multával a nem nagy és nem magas, de lakályos szobák oly elhagyottakká lettek, mint a feeskéfések késő őszele.

Pár hónap múlva a „szomszéd“ is elhatározta, hogy más vidékre fog költözni; eladta nem nagy kiterjedésű fekvőseit s maga elutazott. Hova! — nem lehetett egész bizonyosan tudni.

Az újabb otthonban még hozzáférhetőbbé változott Amália; hanem a vidék más volt, mint az előbbeni; itt nem elégedtek meg azzal az emberek, hogy hozzáférhetlen, hát hozzáférhetlen.

A férfiak úgy gondolkodtak, hogy a lány, lány, s ha van mit nézni rajta, annál érdekesebb meghódítani, mennél hódíthatatlanabbnak látszik; Amália pedig nem volt csunya. Visszaülve, hideg modora azt a szolgálatot tette neki, a mit másoknak a kaczérság és női eselszövény szokott tenni.

Érdekessé vált a férfi világ előtt.

Nemsokára nem megvetendő kérék kopogtattak ajtaján, de ő bevehetetlen várak mutatkozott.

Szentannay Algernon ez időben tért haza olaszországi utjából, hol egészségi állapota végett pár évet töltött el.

Ő nem volt elragadtatva Amália által és ennek dacára megkérte kezét hazaérkezése után néhány hónap múlva.

Mint tudni akarták, ezt a házasságot Szentannay Lőrincz ur — Algernon nőlen nagybátyja — hozta tervbe.

Az öreg ur vagyons ember volt család nélkül; Algernon volt a legközelebbi rokona, nagyon megérve a házasságra és meglehetősen eladósodva.

Az öreg ur ókonzervatív volt s nem szívelhette öcsese kommuniztikus hajlamait, melyeket ez a nőket illetőleg tanusított és nem szívelhette liberalis költségeit, melyek radikálisan megtámadták a Szentannay birtokait. Azt tartotta, hogy Algernon tipikus francia, aki csupa szabadság szeretetből látszik alkotva, de azért megadja magát a despotikus kormánynak s csakis egy vaskezü Napoleon alatt lehet valamivé.

A vaskezü Napoleont Amáliában hitte föltiláhatni.

A még javakorában levő és megnyerő külsejű gróf nem utasított vissza.

Amália elfogadta a neki ajánlott kormánypálcát; Algernon pedig — mintha igazán francia lett volna — megadta magát sorsának s az ünnepelesen megtartott esküvő után csakhamar szenvedélyes vadászvá változott.

A rossz nyelvek bele ártották magukat a dologba s azt terjesztették, hogy e szenvedély azért fejlődött volna ki nála oly erősen, mert házasságát tartalma alatt a nő mindig úgy viselkedett iránta, mintha nagynéni lett volna; szeliden, de mindig kordában tartotta egyre tulesapongásra kész hajlandóságait.

Hogy Algernon sohasem érezte magát igazán férjnek, mindig inkább gyámolt maradt.

E föltevés hamisságát azonban legellenmondhatlanabban bebizonyította azon tény, hogy boldog házasságuk második évében házastársi szövetségük egy piczi leánnyal lett megáldva, ki a szent kereszttségben Anna nevet kapott.

Az első gyermek néha nagy változásokat szokott előidézni a házasságban.

Itt azonban nem fordult elő ez az eset.

Algernon végzetlen örömben uszott, midőn megtudta, hogy atyává lett. Mihelyt a helyzet engedte, térdén állva köszönte meg nejeinek, hogy őt ily boldoggá tette; mindig leánykája közelében akart lenni — hanem később átlátta ennek lehetlenségét, minthogy nem vihette a piczit magával a hegyek közé vadászataira.

Amália ellenkezőleg, rossz kedvű volt eleintén, látva, hogy leánynak lett anyjává, mikor ő mindenesetre fiút óhajtott volna.

De hát mit volt mit tenni, mint belenyugodni a megváltoztathatatlanba? Később a gyermek nőni kezdett s a gyermek növéseével mindinkább nőtt iránta az anya gyöngédsége, sőt — mondjunk egy erősebb szót — gyöngédsége.

A ki a kis emberek világával szivesen foglalkozik, akárhányszor tapasztalhatja, hogy a gyermekek ravaszok és ösztönszerűleg kitalálják, a mi a felnőttek szíve fenekén van.

A kis Anna csakhamar rájött arra a tudatra, hogy ő anyjának öröme, boldogsága, mindene. —

hogyan az a nő, a ki kivüle soha és senkire sem szokott mosolyogni, ki mindenkinek csak parancsol — az ő szeszélyei előtt meghajlik.

Már nagyon kicsi korában kísérletet tett, hogy vajjon nem csalódik-e?

Anyjának komoly egyszerűséggel hátrafésült haját, mely olyan szép aranyos fényben játszott. sohasem látta rendetlenségben, mindig oly egyformán volt az földudorítva, mintha egyszer mindenkorra vasból öntötték volna ki.

Kíváncsi volt megtudni, hogy föl lehetne-e azt egyáltalán borzolni s ha megpróbálná, vajjon mit szólna hozzá a mama?

Legelső alkalommal, hogy amama leült, a ravasz kicsi oda hízlegte magát az ölébe, aztán el kezdte ránczigálni a csipkét, harapdálni a karjait, meg a nyakát. Ekkor már térdén volt és elérhette az örökös egyformára fésült haját.

Megállt, gondolkozva benézett a mama dióbarna szemébe — aztán zsupsz! hirtelen bedugta mind a két kezét a hajdudorok közé.

Oh, minő puha volt ott. — Elkaczagta magát örömben s csak aztán jutott észébe, megint a mama szemébe tekinteni, hogy lássa annak kifejezését.

Nem látott még soha olyan meleg ragyogást. A szép, aranyos fényű haj leomlott, eltakarta a kis Annát. A mama lefektette őt a két karjaira s úgy szoritotta a kebelére. Később szólanul letette a földre, szólanul, de harag nélkül fölállt, behívta a szobaasszoót és újra megfésültette magát.

Tett aztán később még más kísérletet is, s meggyőződött, hogy ösztöne nem csalta meg.

A büszke, eszélyes és parancsokhoz szokott nő önmegadással engedelmeskedett leánya szeszélyeinek.

A csöndes folyam, mely nem gyakran hágja át partjait, ha kiárád, nem ösmer korlátokat. Amália eddig csak uralkodott, most szeretni kezdett.

Azt mondják, hogy a szeretet elkényesztetéshez vezet s az elkényesztetés méreg.

De van a szeretetnek még egy másik sajátsága is. — A szeretet jóvá tesz.

Anna érezte, hogy szeretik s leszámítva azon pajzánoságot és csínyeket, melyek borut nem ismerő kedélyének olyan kiegészítő részét képezték, mint a minő a tarka pillangó szárnyának az aranyos por — sohasem élt vissza anyja engedékenységgel, sőt került mindent, mi őt elbusíthatta volna, mert a határtalan szeretet ugyanily ragaszkodással viszonzta.

Felnőtt; vidor és pajzán leány lett, anélkül, hogy megszűnt volna gyermekszívű lenni. Csinyeivel mindenkit megtudott boszantani, de a boszúság nevében nyilvánult.

Bohóságai s kedélyes ötletei széles körben ösmeretesek voltak s még Dörény vidékén is beszéltek azokról, habár magát Annát nem ösmerték is.

A várkastély rendbehozatala kicsinosíttatása s ujonnan bebutoroztatása tudtára adta a vidéken lakóknak, hogy az özvegy grófné leányával — ki már tizenhatodik évét betöltötte — a jövő nyár folytán huzamosabb ideig szándékozik Dörényben mulatni s így nem csoda, ha a vidékbeliek érdeklődését, sőt kíváncsiságát a közművesek, kárpitosok, asztalosok s egyéb mesteremberektől hemzseggő uri lak erősen fölköltötte.

II. Egy szemüveges ur.

Mai nap az irodalom és művészet férfiai közül azok, a kik realistáknak szeretik magukat nevezni, egymással versenyre kelve, lieztálják tul egymást a lehető legkedvetlenebb, legsötétebb színekben.

Béülnek sötétes szobájukba és kigondolnak valami rettenetes dolgot; valami borzadalmas katasztrófákkal teljes mesét, a melyben dörögni és villámlani lehet az ellen a buta végzet ellen, mely ezt a nyomorult létet a halandók nyakába akasztotta.

Elhitetik a jámbor közönséggel, hogy bizony itt, ebben a teremtesben minden, de minden csupa piszok, gaz, sár; nincs benne egyetlen vidor szín, egyetlen hang, mely harmónikus volna.

S mikor végig kinozták személyeiket, mikor kellő képen kikáromkodták magukat, önelégülten pillantanak végig alkotásaikon.

— Nos, mit mondasz legutóbbi művemhez, az „Egy ember történetéhez?“

— Gyönyörű.

— Már az csak sáros, ha sáros kell.

— Gyönyörű.

— Nincs benne semmi ideális, a mit ki ne gunyoltam volna; semmi szent, a mit le ne rántottam volna, semmi magasztos, a minek a hátt mögött a gázságot ne szerepeltettem volna.

— Elragadó.

Mert mai napság divat gyönyörűnek és elragadóknak találni azt, a miben semmi szép sincs. Az olvasó mohón nyeli Zola „Nana“-ját — Páris kloakájának e rajzát s nevetve fordul el Shakespeare Desdemónájától.

— Ideális számsárság! — Nana! — Az a hus és vér! — Az az igaz; a; valóság — sár, köd, füst, ezek az igazi színek.

Pedig hát — engedelmeivel a tisztelt „realis“ uraknak, — igaz ugyan, hogy van az évszakok között késő ős is, a mikor a sár, köd és füst az uralkodók, de van aztán tavasz is s minden tavaszi reggel egyszer föl szokott kelni a nap.

Úde arcczal merül föl a láthatárra, mintha kaczagó leányfő volna, mely karmival festett hul-

lámok közül bukran elő, hogy dévajkodjék kedvesével, ki fürdés közben meg akarja lesni.

A magasabb csucokat megéranyozzák a sugarak; a zöld erdők fölött rózsaszín párázatok lebegnek; — elszálló álmai az ébredő lomboknak?

A bokrok lassu suttogását az ébredés zenéje váltja föl; az álom tündérei elröppennek, de sietőségükben elfeledik összeszedni a fűszálakra rakott ékköveiket, melyek a nap sugarai alatt ragyogva, urasszonyaik gazdagságát hirdetik.

Főnt a magasban már minden ragyog, mozog és dalol; a mélyedések azonban még Homér felhőjébe vannak burkolózva, hogy a tavasz kaczer istennőjének az álom királyával üzött szerelmeskedése a profan szemek előtt titokban maradjon.

Nem akarom senkivel elhitetni, hogy a ragyogó harmatesepp briliánt; hogy az erdő, rét és virágok szerelmeskedő és boldogságot érezni, kifejezni képes egyének, de a ki valaha szerelmes volt s ifjusága emlékeit nem engedte egészen alámerülni, az meg fog állani a szivárvány színeiben ragyogó kép láttára; vissza fog emlékezni élete bizonyos édesebb pillanataira s be fogja vallani magának, hogy hazudott, midőn a kedvetlenség pillanataiban az emberi életet merő sár, köd és füstből valónak nevezte.

Lehetnek nekik nem tetszik ez; akiknek emlékeik között hasztalan keresni az első szerelem emlékeit; akik nem voltak soha naivok s nem érezték soha a tavasz csodálatosan kéjes lüktetését ereikben.

Lehetnek ilyen szerencsétlenek.

Ők nevetnek az olyan briliántok fölött, melyek egy negyed alatt kóddé változnak; az erdő megpillantásánál nem a faunák és driádok jutnak eszökbé, hanem azon kérdés: vajjon mily összeg értékének felel meg a lábón álló fa?

Ezek mindenesetre gyakorlati emberek; lehetnek amellé becsületesek vagy gazok s az élet megajándékozhatja őket palotákkal, uradalmakkal és a jólét, kényelem minden kellékeivel, s mindamellé mégis szegények maradnak.

Körülbelül ez utóbbiak osztályához tartozhatott az az utas is, ki egy ragyogó májusi reggelen, a megijodott dörényi kastély alatt elkanyargó országutou végig döcögötte magát a fölfogadott paraszt szekeren, a tündéres fényben uszó tájkép helyett az átalakított és földszített kastélyt bámulta. Úgy látszott, mintha kíváncsi tekintetével át akarná furni a tömör falakat.

A szekér, mely viszi, egyszerű, paraszt szekér. a szekér derekába hevenyészett szalmaüféssel; a lovak, melyek a szekeret huzták, kicsi, gubankos parasztlovak, kötél darabokkal és csombokos madzagokkal kipótoltt hámban. Az utas maga is egyszerűen van öltözve; gyűrött kalap, kopottas kabát s a térd körül fényesre kopottat nadrag.

Legkisebb érzeket sem mutat az álmából ébredő természet iránt; nem érdeklí a táj, nem érdeklí semmi; egész figyelmét a kastély veszi igénybe s pedig annyira, hogy midőn már elhagyta azt a a völgyben fekvő kis faluba ért is, még mindig rajta tartá kíváncsi tekintetét s hogy szemlélődését annál inkább végezhesse, ülésében egészen megfordulva, a falu koresmája előtt megáll s utasára visszapiplántó tót kocsis ennek csupán a hátaközepét láthatta.

— Téns uram! — mondta a kocsis. — Ezek a szegény gebék nem haragudnának meg egy harapás szénáért. Tessék megengedni, hogy kifoghassam s megettessem.

Az utas hirtelen lekapta tekintetét a kastélyról; fejével beleegyezést intett s lemaszva a félhércz nélküli szekérről, a koresma ajtajában megjelent hosszú kaftános koresmáros hálálkodásai között, bement ennek lakószobájába, mely a véletlenül érkező vendégeknek szokott ideiglenes nyughelyül szolgálni.

— Egy pohár tejet s hozzá valami harapni valót; — parancsolta a jövevény, idegen kiejtésű német nyelven, botját a szoba közepén álló, két virágos terítővel leterített asztalra téve s kabátjáról a port lerázva.

A zsidó meghajtotta magát és távozott.

Még alig záródott be utána a szoba ajtaja, az utas sietve a falon függő tükör elé állott, fejéről levette a széles karimájú kalapot s szeméiről nagy, fekete szemüvegét, melylyel éles fekete szeméit inkább elfődni, mintsem megővni igyekezett.

Fejéről hosszú, szöke haj omlott vállaira s arczát ugyanilyen színű szakál környezte.

Az első, mintha álhaj lett volna; az utóbbi pedig aligha festve nem volt, mert nem volt fénye s — különösen az arczbőr közelében — mintha barnább lett volna.

Arca nem finom, de szép és férfias vonásai vannak. Éles orr, amely a ragadozó madarakra emlékeztet; piros és duzzadt ajkak.

Szeméi különös fényben ragyognak; szép, mandula alakúak, hanem nagyon különös fényben ragyognak; kellemetlen beléjük nézni, sőt huzamosabb ideig nem is lehet.

Vannak szemek, melyeknek lencséi arczunkra tapadva, olyan érzést támasztanak bennünk, mint a piócza hideg, nyálkásan nedves púpja, midőn még nem szí, csupán tapad.

Az utas szeméi ilyenforma kifejezéssel bírtak. Magas homloka kissé hátra hajlik s tömört szemöldéi kettős felvet mutatnak, melyeknek a szemek alatti mélyedés halvány kiegészítését képezik.

Ezen mélyedés a szemek alatt az arcot árnyaltta, férfiasá teszi s legtöbnyire szenvedélyeségről tanuskodik.

Termetben magas és izmos; formás tagokkal.

A tükör előtt állva, megigazgató fürteit, szakállát kétfelé fésülte, s azután ismét föltette szemüvegét és kalapját.

A vendégszobának két ablaka volt: egyik az urasági lakra, másik az országotra.

Az utas úgy foglalt az asztalnál helyett, hogy egy tekintettel mind a két ablakot s az ajtót is szemmel tarthatta.

Néhány pillanat múlva fölnyitott az ajtó s a reggelit hozó koresmáros előtt egy kised termetű ember lépett be, kurta lábszárakkal, nagy fejvel, erős tompa orral s erősen jánczos arczbőrrel.

Apró tengerzöld szeméit firkészőleg hordozta körül a szobában; egy pillantással végig mérte az idegent s aztán vele szemben helyet foglalt az asztal mellett.

A koresmáros ismét elsielt, hogy az ujon érkezett számára tejet és vajjas kenyeret hozzon.

Mindkét vendég fogyasztani kezdé reggelijét; egyik sem szólt a másikhoz, de titokban szemléltek egymást, mint két veszekedő kakas a megpihenés pillanatában, mikor úgy tesznek, mintha szemeket szednének föl a földről, holott titokban egymást kémlelik.

E szemlélés az előny az utas részén állott; az ő tekintetét barna üvegek fődőzték s így azokból mit sem lehetett olvasni, míg a kis ember minden pillantása fölfogható volt.

A kurta ember, ki sok természetes észszel és ravaszsággal látszott bírnai, csakhamar fölfogta helyzetét s átlátta, hogy a hallgatag szemlélődés mellett ő kikémleltethetik, de nem fog semmit kikémlelni.

Pedig ösztönszerűleg érezte, hogy a vele szemben ülő férfi, kit a titkolózás látszata fogott körül, őt kémli átláthatlan szemüvege alól.

Némely embert a természet a vizsla orrával ajándékozott meg, s az ily egyének egy hallgatag idegent, egy sötét szemüveget, vagy az arcra vont köpeny gallért megpillantva, nyugtalaná válnak, s mint a macska, ha egér hangot hallott, néma dorombolás között füleiket hegyezik, s szökésre készen állanak, hogy a megsejtett titkot menten nyakonesipjék.

— Üsse kő! tegyük egyenlővé a tért, — dorombolá a macska ösztönevel bíró ember — kezdjünk beszélgetésbe; csak nem hord nyelvén is szemüveget! — Mint villog szemén az a fekete üveg! arczbőre barna s mégis oly világos szakált eresztett, mintha megrozsdásodott volna. Nem bízom a fekete pofán nőtt szőke szakálban, bárha a tenta szakála is fehér. De hogy kezdjék a beszélgetésbe? Idegennek látszik, a magyart meg lehet nem, de a német nyelvet valószínűleg beszélni fogja.

— Talán gyöngé szemei vannak uraságnak?

— Kérdezte aztán az idegenre pillantva, németül.

— Fölötte gyöngék — viszonzá ez lány kiejtéssel.

— Üsse kő! — Ugy hazudik, mintha olvasná,

— mormogta a kurta ember maga elé, kedvetlenül lötyögtetve poharában a tejet.

Aztán fenhagyon folytatta:

— A gyöngé szemek a felföldi ut pora nagyon ártalmas. — Hm — a méz... Messziről jön uraságod, ha szabad kérdeznem?

A fekete szemüveg a kérdező arcára villant; ez azonban úgy tett, mintha a kérdés csak egy véletlenül jött volna a nyelvére s mintha egy cseppet sem törődne a felelettel.

— Bécsből. — Üzleti ügyekben kellett itt keresztül utaznom... Némi bevásárlások! Ön talán e vidéken lakik?

— Hm! — olyanformán. A Szentannay grófok jogigazgatója volnék. Nevem Kristoff Mátyás — két ff-el. Igen ott lakom annak az urasági laknak az egyik szárnyában... Talán szemet, gyapjút vagy krumpit akar uraságod vásárolni?

— Nem épen. Azaz — épen nem! — Ez a falu a Szentirmayak birtokához tartozik, nemde?

— Igen; ez is, meg még ezenkívül tizenkettő... huszonhat. — Üsse kő! — akarom mondani: sok. Uraságod tehát nem gyapjukupecz; más valamit akar vásárolni?

— Ez idő szerint még nem. A grófi család is itt lakik?

A nagy fejű kis ember a homloka közepére rántotta a szemöldökeit, ami nagyon furcsa kifejezést adott arczának.

— Ni ni! — mormolta magában. — Ez a koma ugyancsak meg van akadva a Szentannayakkal! — Hm! — Bécsből? — Üzleti ügyekben? hm! — Vajjon nem ütődött-e ki valami petroleumkut valahol az uradalomban? — Annyi bizonyos, hogy ki akar kérdezni. Vajjon a család, vagy az uradalom érdekli-e inkább? — Üsse kő! Tejjék benne kedve, a kérdés sokszor többet ér a feleletnél. — Hadd kérdezzem ki a jó ember.

S fénhagyon igenlőleg felelt a „jó ember“ kérdésére.

Kristoff ur nem csalódott föltevésében; az idegen emberül hozzálátott a kikérdezéshez; hanem nem annyira az uradalom érdekelte őt, mint inkább a család s nem olyan körülményeket akart fölülük tudni, melyek az egyszerű kíváncsiságot érdeklik, hanem olyanokat, melyeket valami régi ismerős óhajtatni olyan emberekről, a kiket már régen nem látott.

A kis jogigazgató körülbelül a következő tanúságot vonta ki a kérdésekből:

A „koma“ meg akarta mindenképp tudni: vajjon az özvegy — mert, hogy Szentannayné özvegy, azt tudta — adósságok nélkül maradt-e özvegyen jókedvű férje után? Olyan komoly gondolkozású és hírnevére kényes-e még mindig, mint lány korában volt, vagy pedig, mint asszony engedett a szigorúságból?

Szeretie-e nagyon leányát? — Mert, hogy leánya van, azt is tudta. Kész volna-e leánya érdekében áldozatra, ha példának okáért annak hírnevéről volna szó?

Nagyon bizalmas viszony volt-e férj és feleség közt, Algernon gróf életében? — Vannak-e a grófnak összeköttetései a külföldön — például Olaszországban. — Vannak-e tudományos ösmereitei? — például: ért valamit a törvényhez?

Ha az ember be akar hozzá jutni, könnyen történhet-e az meg; vagy akadékoskodó az elfogadásban? — Minő czim alatt, minő ürügyvel juthatni be hozzá legkönnyebben?

— Ejha! — üsse kő! — mormogta Kristoff ur. No nézd, hisz ez nem olyan ártatlan koma, mint aminőnek gondoltam! Hm; furcsa! Ha épen komputusom nincs Mózzsal, meg se látom ezt az urat és... Szőke szakálu szerencsény! Hm! be szeretném, ha csak egy pillanatra is szemé közé tekinthetnék.

Az idegen azonban egy cseppet sem volt előzékeny; nagyon kényelmesen érezte magát szélesen bőrzött szemüvege alatt.

A nagy fejű jogigazgató izgott-mozgott és folyton dorombolt magában. Tengerzöld szeméit lehunytá, valószínűleg, hogy a nagy figyelés következtében kitágult szemlencsái föl ne tűnjének.

Azon törte a fejét: miként lehetne az idegen szeméről a fekete szemüveget leigyeskedni?

Csak az a szemüveg ne volna!

De volt! s hasztalan volt minden fejtörés: vis-á-vis-ja elgondolkozott s tekintetét az ablakon keresztül a dombtetőn álló kastélyra függesztette.

Most már nemcsak szeméim, kérdéseim keresztül sem lehetett vizsgálni, mert hallgatott.

Néhány percz múlt el így hallgatás közt, mikor a fekete szemüveges egyszerre, váratlanul visszafordult s az ablakon át az utra mutatva, azt kérdezte Kristoff urtól:

— Kik azok a hölgyek, a kik a lovászszal hátuk mögött, amottlovagolnak? A kastélyból valók? Talán a grófné és leánya?

A jogigazgató kitekintett az ablakon.

— Nem. Az Anna grófnő Josephine kisasszonyonnyal.

— Ugy?

— Ugy! — Azt gondoltam, hogy uraságod talán ösméri is a grófnét?

— Nem ösmérem.

— Egy bajjal már megtehetné volna, miután annyit tud fölőle.

— Anna kisasszony úgy látszik, szeret lovagolni?

— Szeret.

— Szép nap van.

— Szép.

— Ilyenkor igen kellemes a lovaglás. — Alkalmassint az országoton szokott Anna kisasszony lovagolni.

— Igen, míg le nem megy az országotról. De most alkalmasint a vihorai romokat mennek megtekinteni; tegnap legalább így tervezték! — hm! — Láttá már uraságod a Vihorát? Nagyon érdekes hely! Nem messze a Szomor-féle gyártól. Kórházat építettek a tulajdonon a tövébe. Pompás hely a betegeknek... jó levegő... nyugalom... Tetszik talán ösmerni Szomor urat is, akinek a birtokán fekszik a Vihora? Pompás ur! Nem gróf, de pompás ur.

— Nem; nem ösmérem.

— Pedig kár! En minden körülményeit nagyon jól ösmérem s ha érdekelné uraságodat...

— Köszönöm; nem érdekel.

Fölállott az asztaltól, megbillentette a fejét Kristoff ur felé s gyorsan kiment s szobából.

A jogigazgató szintén fölugrott helyéről s követte az idegent.

Az ajtóban egy udvari szolgálta jött vele szemben s a grófné ő méltósága nevében arra kérte a tekintetes jogigazgató urat, hogy legyen szíves azonnal a kastélyba menni.

Az idegen ez alatt kifizette reggelije árát a koresmárosnak s meghagyva a kocsisának, hogy ha kipihenték magukat a lovak, csak hajtson tovább a bártfai uton, maga gyalogszerrel indult meg Vihora felé.

III. Vihora.

A két lovasnő: Anna és nevelőnője, ki már inkább társalgónő volt, vagy olyan valaki, a ki az udvarhoz tartozik, mert annak előtte nevelőnője volt a kisasszonynak, lassu lépésben ereszkedtek le a kastély dombjain; mindketten nyájas fejhajtással fogadták a mellettök elhaladó jogigazgató üdvözlését s élénk beszélgetésbe merülve lavagoltak végig a falu össze-vissza kanyargó főutáján.

Alig hagytak el az utolsó házat, Anna lova tánczolni kezdett s vígan toporzéskolt a kavicsos uton.

Sajátságos tünemény az a lovagnál, hogy lovasaik érzelmét ök mozdulataikkal fejezik ki. Az ittas ember lova eszeveszetten vágat, mintha tudná, hogy gazdája repülni szeretne. Az álmodozó paripája lehajtja fejét s lassan lépdegél előre.

A lovas érez, a ló pedig mozdulataival fejezi ki az érzést. Gondatlan, kényeskedő tánczolása a lónak, azt mutatja, hogy a gazda jó kedvében van.

Anna mosolyogva hajolt lova nyakára s kedveskedő gyöngédséggel veregette meg keskeny, keztyűs kezével.

— Rolland! — bolond Rolland! Jókedvű vagy, muczi? Én is! — Fussunk? — Ne! — Tánczölj inkább, no?

Eközben véletlenül oldalt pillanatva, hirtelen komolyságot öltött arczára s mély bókkal üdvözölt valakit, akinek az uttól nem messzire kellett volna lenni.

Josephine arra tekintett, amerre Anna bókol és senkit sem látott ott az ut mellett állani. Néhány kecske legelészett a gyepen s egy közülök épen fölgaskodott egy bokorra; tele szájjal szakított a levelékből s míg azt majszolta, komolyan nézett a lovasokra.

— Kinek köszönt?

— Haha! — kacagott Anna. Kacagása csegett és röpkedett a levegőben, mint valami kalitkájából elszabadult madár.

— Nem látja? — Csodálom! — Lehetetlen, hogy meg ne ösmerné; hiszen nincs még két hete sem, hogy láttuk.

— Kít?

— Nos hát Jaufrai urat; zenemestere-met. Bizony fölgaskodott a bokorra; hegyes fehér szakála remeg. — Meglássa, hogy Donizetti Lucijából fog énekelni. — Sárge szeméi is! Látja minő méltósággal néz felénk? — Jó reggelt édes mezei Jofraur!

Josephine nevetett.

— Ohó! de ennek az ön mezei Jofrajának szarvai vannak.

— Mit tesz az? Annál méltóságosabb. Hát Zeust nem így festették a régiék? ... Ah! Ez az „ah“ már nem a „mezei Jofrai“-ra vonatkozott. Anna kerekre nyitott szemekkel pillantott a jobboldalra.

— Nézze, nézze Josephine, milyen szép! Ama sikság ott; aztán meg az az épület a vadgesztenye lombok alatt. — Tudja, hogy ez sokkal szebb, mint a mi lakásunk? — Eh! ha én ott ülhetnék azon az árnyas verandán! — Azt hinném, hogy Mab királyné vagyok az én kis palotában.

El volt ragadtatva s elragadtatása nem volt indokolatlan.

Keletnek egyenközü háromszögben gyönyörű lapály terült el, egyenes mint valami tekeasztal s hogy a hasonlat annál szembezőkőbb legyen, egészen zöld füvel volt benőve.

Közepetáján a lapálynak terjedelmes ágyban, melynek partjait fágott kövekkel rakták ki, a külső oldalon pedig szomorufüz és nyirbokrokkal ültették be, tiszta vizű tó csillámlott, mint egy a rét közepére dobott acél tükör, művésziend kidolgozott bronz kerettel.

A napsugarak csak közepéről pattantak vissza, míg szélei a lehajló ágak zöldes árnyában veszték el.

E tó annak a vashámornak szolgál vízfogóul, (reservoir), mely délfelől mutogatja vörös cserép födélzetet s karsu, magasra nyuló kéményeit s melyet már akkor is észre kellett venni az embernek, mikor még nem látta, arról a folyton zümmögő, zakatoló zajról, mely egyegyed mért-földnyire köröskörül betölté a völgyületet.

Jobbra, a víztartó oldalán, ettől alig néhány száz lépésnyire, magas vadgesztenyefák árnyában, a lombok által részben födve állott az urilak, melynek verendáján Anna, Mab királynének képzelte volna magát.

Nem volt az valami massiv, nagy épület. Egy emelet, olasz stílusban épült házikó volt, lapos tetővel, csonka két tornyocskával. Távolabbról úgy nézett ki egyszerű homlokzatával, mely, étközhelynek is használható erkélyével s a nap sugarait vidoran visszaverő ablakaival, mintha valamely játékház lenne csak, pedig aligha nem több kényelem lehetett benne, mint sok, dombtetőn épült, kívülről sokat ígérő kastélyban.

Az egész tájképnek magas, erdővel átnőtt hegyek szolgáltak keretül, itt-ott élénk sárgászöld, majd meg hamvaskék világitással.

Aki sokat utazott és sokat olvasott, tudni fogja, hogy valamely szép táj látásának ugyan az a hatása van a kedélyre, ami a classicus művek olvasásának: fölhevíti képzeletünket s oly szépségeket fedezünk föl benne, melyek tulajdonképen csak lelkünkben szenderegnek s melyek szavakkal, vagy színekkel ki sem is fejezhetők.

Josephine és Anna e behatás alatt állottak.

Némán lovagoltak egymás mellett; tekintetük a távol kékjébe merült; néztek, de nem láttak, csak éreztek: egy benyomást, mely röpülésre ösztönzi az embert.

Utjuk nem sokára egyet kanyarodott bal felé s itt újabb panoráma tárult eléjük.

A három egy részét eltakaró dombélen tul újabb lapály, melyhez az erdőn keresztül vágott széles, egyenes ut vezetett.

E második lapály közepén a tó helyett, meglehetősen meredek domb emelkedett, mely szürke mészkövei között nem engedett tért a növényéletnek. A domb tetején egy régi lovagvár, vagy erődített kastély, a XVI-ik század rablófészkeinek egyike állott hajdan.

Ma már csak romjai voltak meg; a külső bäs-

tya barna falai; az északi torony egy negyed része; e főbejárat kapujának egyik oszlopa.

E kopár, szikladarabokból álló domb, tetején a lassan omladozó sasfészekkel úgy nézett ki a megszűszte beszögellő zöld síkság közepett, mintha elvert óriások csontjait hányták volna egy rakásra.

Anna fölzérent a romok megpillantásakor; szinte majdnem megállította paripáját, hanem aztán nyomban rá nevetni kezdett.

— Látja? — Tudja, hogy mi jut róla eszembe? — Én bizony nem tudom: hol láttam, de láttam valahol egy szürkehajú nénikét hodros csipke főkötővel a fején; alacsony székenült s rám szögezte beesett szemét. Akkor élénken benyomódott emlékembe; azóta elfeledtem, de most, mintha megint előttem ülne és rám meredne.

— Ah, hát ez a Vihora? — kérdezte Josephine alsó ajkát előre nyomva s fejét kicsinylőleg billentve oldalra. — Nem meglepő! — Valhmi mást vártam volna. — A név olyan sokat ígérő.

— Ugy járt, mint én a tegnapielőtti bemutatásnál Dalma Dianna kisasszonnyal. Hasztalan kerestem homlokán a félholdat; két epedő hajfűt, soványka arc és sejtítő, kislányos beszéd.

— Alljunk meg, — szólt Josephine, a domb lábához érve. — Ezentul már könnyebb lesz gyalogolnunk. Adjuk át a lovakat a lovasznak.

Ugy tettek, amint Josephine mondta. Átadták a lovakat a lovasznak maguk pedig gyalog indultak neki a dombnak.

Anna könnyen, mint a reggeli fuvallatlebbent fölfelé a sziklás oldalon; Josephine kissé nehezkesebben lépkedve, jó távol maradt tőle s meg volt győződve, hogy könnyű lába növendékével majd csak a romok között fog találkozni.

Csalódott. Még alig ért az első kanyarulatig, mikor hirtelen megállott s balra, a völgybe tekintett alá. Kíváncsian, előre hajolva nézett lefelé néhány másodpercig, aztán hátra fordult s intett Josephinnek, hogy siessen.

— Látja? — kérdezte halkán, mikor a volt nevelőné mellé ért.

Josephine a mutatott irányba tekintett s körülbelül huszonöt, harminc nőt és férfit látott egymást kergetve, szaladgálni a zöld téren.

Nők és férfiak egyforma hosszú vitorlavászon kaftánszerű zubbonyt viseltek. Mindegyik hajdon fövel és mezitláb volt.

— Kik lehetnek ezek a furesa emberek? — Valahol itt hidegvíz-gyógyintézetnek kell lenni, — válaszolt a volt nevelőné. A hidegvíz-gyógyintézet beteget ilyenforma öltözékben járnak; azoknak kell mezitláb futkosni a harnatos fűben.

Különös, hogy senki nem beszélt fölé, vélte Anna s újra neki indult a domb oldalnak.

Nemsokára elérte azt a teknőforma mélyedést, mely hajdan valószínűleg a vár első sánca volt, aztán futva ment a bástyához, hogy egy falomás következtében támadt résen át a rom belsejébe hatoljon.

De ahelyett, hogy átlepte volna az omladvány köveit, meglepetve állapodott meg, mintha mindkét pizzi lába beszorult volna a kövek közé.

Fejét kíváncsian nyújtotta előre s intett Josephinnek, hogy óvatosan közeledjék.

Ez, megértve az intést, zörej okozás nélkül lépett a réshez, Anna mellé s ő is meglepetve állt meg, még lélekzetét is visszafojtva, hogy neszt ne okozzon.

A résen túl kavicsos tér terült el, hajdan a vár első udvara, melynek sivár pusztaságát néhány, nem igen buján tenyésző csirke és galagonya bokor igyekezett enyhíteni.

A nap sugarai által fölégetett talajon, a réshez mintegy husz lépésnyire, szürke, bozontos szőrző állat heverészett, lábait előre nyújtva s vaskos fejét első lábaira fektetve.

Féligmeddig aludt, féligmeddig ébren volt; husos szempilláit néha föl-fölemelte, de aztán lomhán záródtak azok ismét be.

Az állat mellett olyan vitorlavászon kaftában, mint azok, a kik alant a fűben szaladgáltak, vállán keresztül csipkegolyókból összekötött fűzrésszel egy husz-huszonkét éves forma nő guggolt, halvány, kifejezéstelen arccal, nem közönséges arccal, sötét, kerekre nyitott szemekkel és be nem font, majdnem földig érő hajjal.

Kis keskeny kezeit, melyek napsütöttek voltak ugyan, de nem durvák, gyöngéden huzogatta végig az állat gubancos oldalán, mintha a legyeket akarná róla elriasztani, melyek zümmögve röpödték a verőfényes levegőben.

— Csitt, Marat! — Aludj csöndesen! Én virasztani fogok fölötted; megvédek, ha hozzád akarnak lopózni! — beszélt hozzá félig német, félig olasz nyelven. — Mikor megzörrennek a bokrok... durr! — vigyázz! Ha! nem jönnek? — Hehe! megijedtél? Pedig csak a madarak ugrálnak. — Hiszen nem szalad előled és te nem futsz utána. Utánna! — utánna! — Lábai alatt csörögnek a kavicsok; szeme villámlik, de én nem ijedek még tőle! — Ha majd eljön, Marat! — te meg fogod szagolni és uff, uff!

Elhallgatott s úgy tett, mintha hallgatónak, aztán dudolni kezdett, ujjait úgy billegtetve az állat bordáin, mintha zongoráznék, de csakhamar ismét figyelve kapta föl fejét, az átallni bokorra lesett, szemei még inkább kerekre nyitultak s ke-

zeivel görcsösen markolt bele az állat bundájába.

Anna érezte, hogy vállát megérinti valaki, hátra tekintve, Josephine rémült pillantásával találkozott.

— El, el! — suttogta ez fojtott hangon, Anna karját megragadva. Az ott medve s a ki mellette van, örült.

Anna szintén hozzákapott Josephinehez s megszorítva kezét, némán mutatott a szemközti bokorra.

A bokor ágait szét hajtotta valaki s a galyak közül egy fekete szemüveges fej nyult előre; tekintete a rés előtt álló hölgyekre tapadt s nem látszott észrevenni a benyomást, melyet a medve mellett kuporgó nőre megjelenése által gyakorolt.

Valószínűleg öntudatlanul tette azt a mozdulatot, melynek következtében feje a galyak között láthatóvá lőn, mert erre Anna mozdulata által figyelmeztetve, gyorsan visszavonta magát s az eleresztett galyak hajladozva csapódtak előtte össze.

Gyakran a futásban nem vélt veszély rejlik; az agár valószínűleg nem üldözné a nyulat, hogy ha szembe merne vele állani.

A medve mellett kuporgó nő az idegen gyors mozdulatát alkalmasint menekvés szándékának vette s mert az örültek épen úgy, mint az állatok, ösztönük által vezetettek, gyorsan talpra ugrott.

Szemei fénylettek, arca megpirult, lázasan sikongatni kezdett.

— Marat uff! — Látod, eljött. — Meg akar ölni újra... Marat uff!

Aztán, mint egy párducz-macska, előre nyújtott nyakkal szökött a bokor felé, mely pár pillanat előtt a fekete szemüveges előtt összecsapódott.

Az állatok aligha értik ugyan az ember szavait, bárha némelyik úgy tesz, mintha értené, de a hang és tekintetből mindent kitalálnak.

Marat hallván nevét s látva a nő megvillant tekintetét és rohanását a bokor felé, szintén gyorsan talpon termett s nyugtalanul morogva rohant a kiálló után.

Megértette, hogy támadásról van szó s bundája alatt fölébredt az ösztön: üldözni, a ki szalad.

Néhány pillanat múlva üres maradt a tisztás tér; a mi a bokrokon túl történhetett, azt elfődték a bokrok, de a helyett, hogy látni lehetett volna valamit a bokrokon túlról, három, egymástól különböző hangot lehetett hallani.

Az egyik egy férfi hangja volt, ez káromkodott; aztán egy nyávogásszerű következt, hasonló a macska siráshoz, ha kutya vette üldözőbe; végül egy félelmes hörgés: a dühössé vált medve szagot mormogása.

A galyak ismét megmozdultak; a fekete szemüveges egy szökéssel beugrott a tisztás térére, utána a medve s az örült nő.

Még egy pillanat s Marat már földre terítette a férfit, aztán készülteket tett, hogy medve szokás szerint, mellére kuporodjék a legyőzött ellenségnek.

De nem vihette végbe ebbeli szándékát; egy parancsoló hang meggátolta abban.

— Marat! Szégyeld magad! — mondta valaki a tulsó fal felől.

Anna a fölvetette tekintetét s egy szürke kabátos férfiut látott a szemközti szakadéson át előlépni.

Az új személy nem volt magas, sem alacsony termetű; azonban sem rut, sem szépnem lehetett mondani.

Bőre napsütött, homloka nyit, orra szabályos. Daczára, hogy nem nézett ki többnek, harmincz-harminczhat évesnél, haja és körszakála — mely eredetileg gesztenyeszínű volt — majdnem egy, harmadrésben az ezüst színét viselte magán.

És — ámbár semmi feltűnő nem volt rajta — e férfi még sem volt közönséges. Volt valami rajta — talán mély és sötét kék szemeiben, talán a homlokán; talán abban a gunyos vonásban, mely ajkai körül látszott vagy abban a derült kifejezésben, mely szép szemöldökei körül terjengett? — a mi megfogta a figyelmet ugyanarra, hogy a ki egyszer látta, nem egy könnyen felelte el.

Midőn a tulsó fal mellől előlépett, az egyik kezében levett kalapját tartotta, a másikkal pedig homlokát simitotta végig.

Hangjára Marat morogva hajtotta le fejét és elégedetlen tekintetét vetve a földön heverőre, kelletlenül czammogott el a küzdőtérrel.

Azonban a dühössé vált örült rettenetesebb a támadó vadnál; a görcsösen összeszorult ujjak nem tágláltak; a kékes pirosság a férfi arcán lassankint szederjessé változott.

Késedelemre nem volt idő.

A szürkekabátos elboacsátotta a nő kezét, tenyerét annak homlokára nyomta s tekintetét is merőn rászegezve, parancsoló hangon kiáltott rá:

— Aludj!

Ez egyetlen szó esodálatos hatással volt a sze-

rencsétlen teremtsére: kifeszített karjai lazulni kezdtek, feje felyvalla felé billent, felsőteste néhány másodpercig ingadozott, aztán arccal a földre borult.

Aludt mozdulatlanul.

A veszélyben forgó ember meg volt mentve; mindkét támadóját ugyanazon parancsoló hang fegyverezte le.

Most körül nézett maga körül a szürke kabátos és megpillantotta a két nőt a bástyafal tulsó oldalán, a rémület és kíváncsiságtól mozdulatlanul változva.

Főlegyen esedett guggoló helyzetéből s oly egyszerűen, mintha csak valami köért hajolt volna le az imént, üdvözölte a rá bámulókat, aztán ismét a földön fekvő férfihoz fordult, hozzá hajolt, hogy megtapintsa ütérét.

Főlöszleges volt a gondoskodás. — A fekete szemüveg megcsillant a napfényben. A férfi megmozdult; eltolta magától a szürke kabátos kezét, melyet ez odanyújtott, hogy lábra segítse, aztán kissé nehezkese, de azért a maga erejéből fölkel.

Méltó volna az olyan bolondot, aki ilyen fenevadakat szabadjára bocsát, az örültek házába záratni! — mormogta durván, miközben elgurult kalapját fölvetve.

Igaza van! — viszonzá a szürkekabátos komolyan. — Hanem akkor nem tudom: ki mentette volna meg önt ettől a kéztől? — s a földön fekvő nőre mutatott.

A fekete szemüveges fogait csikorgatva szorította össze öklét, hogy egy ütést mérjen tehetetlenné vált ellenségére.

Nem úgy barátom! — szólt a másik, karját a nő fölé védőleg terjesztve ki. A boszuállásnak e neme nem illik oly izmos férfihoz, mint ön s aztán csak tudja a miatyánkot:... miképen mi is megbocsátunk elleneinknek...?

A fekete szemüveg újra megvillant; fénye tőtől talpig végig futott a szürke kabátoson, mintha a gyűlöletnek kigyója lenne, aztán némán hátra fordítva annak, a nők által elfoglalt rés mellett kisietett a romok közül.

Anna ösztönszerű borzalommal vonult Josephine-hez közelebb, midőn ez ember fekete szemüvegeit reá szegezve, mellette elhaladt.

Josephine reá tekintett, mert megérezte a fiatal leány ujjainak remegését.

— Ön remeg?

— Igen, borzadály fogott el; mintha kigyó csuszott volna el mellettem.

A szürke kabátos mosolygott.

— Oh, azok a gyermekszobák, hol megtanuljuk az erdei manóktól félni! — vetette oda félhangosan.

Anna könnyedén elpirult e megjegyzés hallatára; aztán fejét kissé hátravetve, mi nála az ébredni kezdő daczot jelentette, válaszolt:

— Tehát a jó és rossz iránti élnék érzéket is a gyermekszobákra kárhoztatja? mert én ama férfiban a hálátlanság és nemtelen boszuvágytól rettentem vissza.

A szürke kabátos pillantása kissé hosszabban időzött a hölgy vonásain s beszédes szemein.

Anna gyorsan átlépett az omladványokon; Josephine vissza akarta őt tartani, de ez egy türelmetlen mozdulattal szabadá tette magát s aggódó tekintetére válaszolt:

— Jöjjön Josephine; ez ur jelenlétében nincs mitől tartanunk.

A szürke kabátos úgy tett, mintha mit sem hallana; lehajlott a földön fekvő nőhöz s kezébe véve annak fejét, fölemelte a földről.

Josephine félénk, de egyszersmind kíváncsi tekintettel kísérte mozdulatait.

A szürke kabátos észrevette e tekintetét s megnyugtató hangon szólt:

— Mitse féljen, ő nem fog megmozdulni!

— Alkalmasint meghalt, — mondá Josephine francia nyelven, Annához intéző szavait.

— Nem; látom, hogy lélegzetet vesz; ajkai félig nyitvák s szembéjjai kissé remegnek; — viszonzá ez.

— Ugy hát ez álom...?

— Delejes, — viszonzá a férfi tiszta kiejtésű francia nyelven.

— Sokat hallottam és olvastam a delejéről, de miután phisicailag meg nem magyarázható, nem hittem benne; és most...

— Nem emlékszik-e Hamlet szavaira: — There are mor a things in heav'n and earth Horatio, Than are dreemt of in your philosophy!

Ah, mi megmérjük a nagy mindenséget; a csillogok futását kiszámítjuk; de a viszonyt, mely a hold s a tenger, sok ember s általában a tenyészet között van, csak látjuk a nélkül, hogy értenék; — fölhasználjuk a természeti erőket, melyek önként hajlanak uralmunk alá, — a tér és időt mindinkább össze szorítjuk találmányainkkal; vegyelemezni vagyunk képesek a levegőt, sőt magát a nap sugarait, — de a delej előtt, mely mindenütt jelen van, mely alapföltételét képezi a létezésnek, meglepetve, fölfont szemöldökkel állunk meg.

Anna lélegzetvétel nélkül hallgatta szavait.

Igen, ő delejes álmat alszik; én vagyok az ártatlan csodatevő, ki az álmat egy mindenütt jelenlevő ösmeretlen hatalommal előidézem; ne féljenek tőle, ő csak néhány óra múlva fog fölébredni, ha zaklatot vére már lecsilapodott.

— És mily vonzó arca van! — mondá Anna; — de vonásai oly idegenek, mintha . . . —

— Igen, nem magyar; azt hiszem: olasz születésű; legalább e nyelvet tökéletesen és szépen beszéli. Körülbelül félve, hogy e vidéken mint egyike ama sok vándor tébolyodottaknak, — kiknek számára nincsenek ápolóink, minek folytán életök örökös bolyongásból áll, míg valahol meg nem szállja őket a jöttevő halál, — megjelent; akkor vad és erőszakos volt örülete. Később észrevettem, hogy hajlammal bír a delejzítésre s megkísértém rajta e gyógymódot.

— Az erőszakos téboly nehezen orvosolható; — jegyzé meg Josephine.

— Sőt ellenkezőleg; delejzítése következtében vadsága szünni kezdett; szelid örültté változott s engem meglep az a vadság, mely az imént rajta erőt vett.

E pillanatban valami susogást vélt hallani háta mögött; félbe szakítá elbeszélését és hátra fordult. Marat áll háta mögött, fejét alázatosan lehajtva s bűnbánó tekintettel lesve föl a reá tekintő férfira.

— Te esuf állat vagy Marat, büntetésedet nem fogod elkerülni, vén csont! —

A medve alázattal nyalta meg ura fenyegető kezét, aztán az alvó nőhöz menve, körül szaglálta, s neki is hasonlóképp kezét csókolta.

Josephine borzadva hátrált meg a bozontos állat előtt. — Anna ellenben bizalmasan tekintett szeméibe, mit ez azzal hálált meg, hogy hozzá közeledve, szintén megnyalta egyik kezét.

A szürke kabátos mosolygva nézte medvéjének udvariasságát s az alvóra mutatva, folytató:

Lilia és Marat testvéri egyetértésben élnek egymással. A leány tébolyában, bizonyos ragyogó szemű férfiről tesz említést, kinek tekintetétől a király-tigrisek is félnek. E férfi alkalmasint összeköttetésben van örületével, mert mindig attól fél, hogy eljő s meg fogja ölni. Rimánkodva kéri Maratot, hogy védje őt meg e férfítől s Marat alkalmasint megéri őt, mert barátját minden-hova nyomban követi.

Marat ezalatt két hátulsó lábára ülve, figyelmesen nézett Lilia arcába s úgy látszott: nem tudja megmagyarázni magának ennek nyugodtságát a csak nem rég lefolyt zajos jelenet után.

— És most mit fog tenni a szegény leánynyal? — kérdi Anna, tekintetét, mely az elbeszélés alatt a szürkekabátoson függött, most Liliára süllyesztve alá.

— Oh az ő lakása nem messzire van innen; a romok tulsó oldalán van a kórház, ahol a vidék szegény betegei ápolást nyernek. Neki is van ott egy szobája. Most elfogom őt szállíttatni s aztán — ha megengedik, följánlom szolgálomat, mert azt hiszem: a romok megtekintése végett fáradtak ide?

Mindkét nő örömmel fogadta az ajánlatot.

A szürke kabátos néhány percze eltávozott; aztán két izmos pórnőtől követtette tért vissza s némi utasítást adva ezeknek Lilla elszállítására vonatkozólag, maga a két hölgy kíséretében a romok déli oldalára sétált.

Mint olyan, ki előtt ösmeretek a kötetmek, melyekkel egy udvarias férfi nők irányában tartozik, vezetől szolgál nekik a pusztulásnak indult falak között s hogy e vándorlás az egyszerű sétán tul, más érdekek is birjon, elbeszélte a hajdani vár történetét, a regéket, melyeket a nép gyermekes phantáziája ahoz kötött; megmagyarázta az építési modor némely sajátosságát, végül pedig figyelmeztette őket a szebb kilátásokra.

Előadása minden egyszerűsége mellett is szellemes és bizonyos költői emelkedettséggel bírt: egyes keresetlen könnyedséggel odavetett megjegyzései, elárulták a nők előtt, hogy olyan valaki beszél velök, aki sokat olvasott, látott, tapasztalt s még többet gondolkozott; a jki természetnél fogva szellemes és jó, de tapasztalásnál fogva kétkedő s magát azok közé az emberek közé számítja, a kiknek csak multjok van már.

Különösen kettő volt modorában leginkább föltűnő:

Kiváló érzékkel bírt minden nemes és szép iránt, de ha lelke ezek bámulata közben fölmelegült, előállt Voltaire, hogy kikaczagja az ábrándozót.

Továbbá: bár minden mozdulatából a magas műveltségű világit lehetett fölismerni, mégis az életről s a magasabb társadalomról a misantrop unottságával s egy ember gyűlölő megvetésével szeretett beszélni.

Benne Voltaire és Lamartine szellemei álltak egymással harcban.

Anna egész együttlétek alatt egyetlen pillanatra sem veszíté el őt szeméi elől.

Ugy tett, mintha tanulmányozni akarta volna; pedig az első pillanattól ősmerni hívé.

Néhány negyed alatt bejárták a romokat s megtekintették a kórházat, mely egyszerű, tiszta s gondos felügyelet alatt állott, s melyben Lilia számára egy szoba rendeztetett be.

Josephinet fölötté érdekelte a beteg leány állapota s Anna szintén kíváncsi lett volna őt delejes álmában beszélni hallani. Minthogy azonban a betegnek ezuttal nyugalomra volt szüksége, elhátározott, hogy valamelyik nap egy új kirándulást teendének Vihorára, a mikor kíváncsiságukat alkalmuk lesz kielégíteni.

— Tehát holnap vagy holnapután, — szölt Anna, kezét nyujtva az őket paripáikhoz kísérő

szürkekabátosnak, s aztán könnyedén szöke föl nyergébe, Josephinével együtt tovalovagolt.

A kastély udvarán lovaikról leszállva, Kristoff urral találkoztak, ki épen akkor távozott a grófné dolgozó-szobájából, hol ez utóbbinak bizonyos jogügyletben utasítását fogadta.

A nagyfejű fiskális már messziről köszöngetett feléjük levett kalapjával s gyors, apró léptekkel sietett hozzájuk, hogy megkérdezze: minőnek találták a vidéket?

Anna elragadtatását fejezte ki; Josephine pedig, mihelyt arra alkalmat talált, elmesélte a nem mindennapi jelenetet, melynek a romok között akaratlanul tanuivá levének.

Kristoff ur csak fél fülle hallgatott az elbeszélésre, mindaddig, míg a fekete szemüveges hősévé nem vált a komédiának; de midőn Josephine külsőjének leírását találó szavakkal bevégezte, szürke szeméi ragyogni kezdtek az érdekeltségtől, melylyel a további előadást hallgatta.

— Hm, hm, különös, — mormolá aztán. — Ez ember aligha most volt utolszor e vidéken. Marat megtehetné volna a szivességet, hogy megfójtja.

— Ön ismeri Marat-t? — kérde Anna érdekelten.

— Megvallom, respektust szokott bennem költeni komoly arcával, s csak most látom, hogy tul a rendén szelid.

— Ez esetben megmondhatja nekünk Marat tulajdonosának a nevét is?

— Lehetetlen! Nem mutatta volna be magát? No ez azért történt, mert nem akarta elárulni, hogy ő olyan Szomor, mely gunyban szokott nyilvánulni.

— Tehát: Szomor? —

— Igen, gunyosan nevető szomorúság!

— Orvos talán? — kérde Josephine.

— Igen, orvos és prókátor, földbirtokos és technikus; gazdász, piktor, litterátor; philolog, és astrolog — de legkülönöbben állatbarát és embergyűlölő.

— Ön pedig egy kiálthatatlan ember! — kiáltott Anna kis lábával türelmetlenül dobogtatva.

— Miért, instálom? hisz én csak a kérdésre felelek! Tehetek-e én róla, ha valaki olyan sok ember? —

— De komolyan: mi hát ő mégis tulajdonképpen?

— Tulajdonképpen? kezdetben magyar ur volt, ki rangjához képest a külföldön költötte el jövedelmét, — de őt vagy hat éve hazatért, nem azért, mintha erre tárczája kényszerítette volna, hanem, mert — mint mondá, — megérett a pihenésre; — akkor harmincz éves volt; hanem ez épen elég idő arra, hogy valaki megvénüljön s haja tisztességes színűvé kezdjen válni, most, midőn a tentát mennykőből csinálják s napok alatt tesznek meg olyan utat, melyre egy emberélet volt szükséges annakeltem.

Anna a láthatólag türelmetlenkedett.

— Kérem! . . . Tehát haza jött s a megpihenést azzal kezdte, hogy a hegyek lábánál vashármort, a völgyben egy vízfogót s ennek partjára lakóházat építtetett.

— „Itt akarok lakni; ez lesz az én fakőpenyem, melyből a népet munkára zaklatom“ — szokta mondani.

— Na hiszen, szép fakőpenyeg! márvány és öntött vashól; hanem, mi a zaklatást illeti, szavát csakugyan beváltotta.

— Nép- és vasárnapi iskolákat; a vidéki szegények számára kórházat és kisebb pénztárakat állított föl; az a boldogtalan leány is egyik részese az ápolónak s általában a vidék koldusait s csavargóit mind befogdosztatja, mintha sárgarigók volnának s az ápolda számukra egy nagy kalit; a gyermekeknek minden nap, a serdülteknek pedig vasárnaponként iskolát kell látogatni.

— A hámost részvényekre alapította s a munkások nem hanyélhetnek a drága napzsámokat, hanem dolgoznak, hogy mentől több hányadot kaphassanak s van is látszatja, mert munkásai mind jómóduak; de mi nem köszönjük ezt meg neki; mert mi meg nem kapunk napzsámokat,

— A prókátort nem élhet meg mellette; ő a vidék békebirája; aztán meg gyógyit s az orvos-ságot is maga készíti el. — Kik panaszszaln merül kigunyolja. Hanem bár senkinek sem nyujt közvetlen segélyt, mindenki tudja, hogy baja orvosolva lesz.

— Különös, mondta Anna — hogy még nem tett nálunk látogatást,

Mert olyan természete van, hogy nem sokat ad e teketóriára; csak olyan emberekkel érintkezik, a kiket szeret.

Majd más tárgyra fordult a társalgás; azután Kristoff ur bucsút véve a hölgyektől, apró gyors lépteivel eltávozott.

IV. Mikor a lányok unatkoznak.

Néhány nap mult el. Josephine és Anna egyszer sem mulasztá el a Vihorához elvagalni, hogy a beteg leányt meglátogassák; de kíváncsiságuk nem lön kielégítve, mert a szegény Liliát a nagy fölhevüléa folytán heves lázroham lepte meg, minek következtében nem lehetett őt delejzeni.

Szomor kijelenté a nők előtt, hogy a betegség komoly szint kezd ölteni s hogy a láz, ha az egyáltalában megszűnik is, csak néhány nap mulva fog enyhülni.

Ő is naponként meglátogatta a beteget s talán ez volt oka, hogy a két hölgy őt minden alkalommal a romok között találta.

Anna és Josephine csak eleinte juthattak a beteg szobájába; később nem engedé meg Szomor, hogy belépjének.

Az orvos azt mondja, hogy Lilia betegsége lassanként ideglázzá fajul, s ezt ragályosnak tartják; de meg különben is kellemetlenül hat a kedélyre az ideglázas látása, — mondá nekik — azért ezentul csak a szabad ég alatt fogunk találkozni.

Josephine megnyugodott e gondoskodásban; Anna pedig nem látszott valami kedvetlennek, hogy ezentul távol kellett maradnia a kórházról, hanem azért minden reggel ő volt az első, ki Josephinet arra figyelmeztette, hogy talán már ideje is volna kilovagolniok.

— A betegség csak nagyon lassan fejlődik — veté ellen néha a társalgónő. — Ugy gondolom, hogy elég volna ha csak holnap vagy azután lovagolnánk is ki; ma sem fogunk többet megtudni, mint tegnap, vagy azelőtt.

— Oh nem, engem érdekel minden legcsekélyebb változás; megölne a kíváncsiság, ha egész nap semmi újat nem hallanék Liliáról.

— Ugy küldjünk el egy szolgát tudakozódás végett.

— Mi végre! nekem ugy is örömet okoz, ha kedvemre kilovagolhatom magamat.

Egy nap, az elmondottakon kívül tul, még azon kifogást is fölhozta Josephine, hogy Szomor állítása szerint a betegség ragályos természetű s így nem tanácsos a beteg ágyánál gyakran megjelenő férfival sokszor érintkezniök.

Anna kissé nyugtalaná lett ez ellenvetésre; aztán még inkább sürgette a kilovaglást.

Josephine egyikét látta ebben ama szépszeleknek, melyekkel Anna nem kis mértékben volt ellátva.

Ez utóbbi pedig, mihelyest Szomorral találkozott — ki messze eléjük jött, mert már várta jövetelüket — legelőször is azt kérdezé meg, hogy komolyan ragályosnak tartja-e Lilia betegségét?

Szomor igenlőleg válaszolt, mire Anna olyan duzzogó arcot csinált, mintha azt neheztelné, hogy vannak betegségek, melyek ragályosak.

Szomor, mintha észrevette volna ezt, sietett kinyilatkoztatni, hogy a beteget már egészen az ápolda orvosára bízta, — s ő csak futólagos látogatásokat tesz nála olykor.

A duzzogó arc eltűnt s a fiatal leány még talán vidorabban csevegett és enyelgett, mint máskor szokott.

Ismét napok multak; most már Szomor csak másodkézből adhatott tudósításokat Lilia állapotáról; de azért a hölgyek a szokott reggeli órában pontosan megjelentek a Vihora alatt s Szomor, ki egy idő óta több gondot kezdett fordítani öltözékeire, szintén soha sem szokott elmaradni a találkáról.

Hanem van-e valami, mi örökké tartana? Egyszer e folyton pontos találkozásnak is meg kellett zavartatnia.

Az, ki a szokott találkáról legelőször kimaradt — Szomor volt.

A hölgyek sokáig várakoztak rá hasztalan; aztán tudakozódtak holléte iránt s megtudták, hogy a vidéken tervezett vasut tárgyában tanácskozandó, utazott el.

Anna szótlanul lovagolt vissza Josephine oldala mellett s otthon kijelenté, hogy holnap nem fog kilovagolni.

Másnap reggel azonban még is csak nyeregben ült s a romok között talált orvostól szórakozott arcczal tudakozódott Lilia betegsége fölöl.

Az ápolda orvosa vidoran állítá, hogy a beteg a válság perzeit már túlélte s hogy neki e súlyos betegség után egy titkos reménye van, melynek ezuttal még nem mer hangot adni; mer-meglehet, hogy csalódni fogna, bár a tünetek mosreménye mellett harcznak.

Anna nem kérdezősködött a titkos remény után; kedvetlenül hordá körül tekintetét a vidéken s kezdett panaszkodni, hogy már untatja őt ez örökös mosolygó tájkép.

Ah, mily boszantó az a folytonos egyformaság! egy kis vihar, s egy kopár, sziklás vidék a la Salvador Rosa, sokkal érdekesebb volna.

Visszatértek a kastélyba.

Szentannayné figyelmét nem kerülte ki leánya unott egykedvűsége s kezdett utána tudakozódni, miközben gyöngéd, anyai csókot nyomott homlokára.

— Unom magamat, anyám, — válaszolt Anna, fejét egy elkényeztetett gyermek módjára anyja vállára hajtva.

Aztán gondolatában gyorsan utána tevé:

Hasztalan dicsérte Josephine a reggel szépségét; reá sem hallgatott, hanem egyik ablakhoz állva valami riadót kezdett az üvegtáblákon dobolni.

Végre, midőn Josephine nem akart föl hagyni rábeszéléseivel, megfordult és ásitva mondá:

— Hagyjon föl vele, kedves Josephine! Mindennütt unatkozom, s azért itthon maradok; nem kényelmesebb-e a pamlogon ásitani, mint Rolland hátán a nyeregben?

Nemsokára Szentannayné is belépett a beszélgetőkhoz; jobbában egy csak most fölnyitott levelet tartott.

Lányom! Szentannay Izidor bátyád tudatja, hogy pár hét mulva meg fog bennünket látogatni;

Izidor vidám, kedélyes fiú; társaságában lehetlenség unatkozni. Ha úgy akarod, le fogom tartóztatni az egész évszakra; remélem, hogy ő ki-gyógyít kedély-bajodból.

Soha sem állhattam ki a bohózatokat; Izidor pedig olyan, mintha Kotzebue írta volna meg. Ah, már előre is bosszankodom a szeleburdiságok felett, melyeket okvetlen el fog követni.

— En nem akarom, hogy unalom vagy boszu-sággal töltsd napjaidat. Irni fogok Izidornak, hogy tervünket megváltoztattuk; hogy nem tölt-jük a nyarat Dörényben.

— Nem töltjük? kérdé Anna izgatottan.

— Valamelyik fürdőbe utazunk; a választást reád bízom, Anna; valamelyik tengeri fürdő; az élet ott változatosabb s a levegő és víz még hasz-nodra is lehet.

— Nem, nem! — szakítá félbe Anna az öz-vegy grófné szavait. A nyarat szivesebben fogom Dörényben tölteni; ha egyébiránt nincsen kifogá-sod ellene. Ah, reményem, hogy jól fogom a na-pokat tölteni. Csak hívd meg tehát Izidort, hiszen én őt minden bohósága mellett is szeretem!

Szentannayné megcsókolta leánya homlokát s eltávozott a szobából; Anna pedig, valószínűleg, hogy unalmát elűzze, zongorához ült s Meyerbeer egyik kiválóan panaszos szerzeményét kezdte játszani.

Zugtak és sirtak a hurok a picizny ujjak nyomásai alatt, mintha a szunyadó félben levő vihar mindinkább erőtlennül hálálküzdelmét akarnák utánozni.

A zene szavak nélküli beszéde a léleknek; a légebe irt hü másolata azon álmoképeknek, melyek a szívben szunnyadoznak.

Negyedik nap nem hozták elő a paripákat; An-nát — ő maga sem tudta: miért? — bosszantotta e körülmény.

Fölkereste Josephinet, hogy megkérdezze tőle ennek okát.

— Ön visszaküldte tegnap a lovakat, kijelen-tetvén, hogy nem mulattatja többé a lovaglás — volt a válasz. — De ha kedve van reá, hogy ki-lovagoljunk? . . .

Anna néhány perczig gondolkodott, aztán kissé dacosan szegve hátra fejét, válaszolt:

— Tehát hagyjuk abban; úgy sincsen czélja e lovaglásnak . . . Lilia hogylétéről egy szolga által is nyerhetünk tudósítást.

E pillanatban Szentannayné lépett a szobába. — Anna e reggel kissé későbbben kelt föl a szoktnál, valószínűleg mert unalma sokáig nem hagyta őt aludnia mult este, s így történt, hogy anyjával a reggelinél nem találkozván, ez csak most részesíthette leányát szokott reggeli csókjában.

— Jó reggelt, gyermekem! ej, ej, még mindig oly anott arczal?

— Bujósít játszom az unalommal anyám; ő eddig ügyesebb volt nálam s szüntelen föltalált, de ma — óh, ma már rajtam a sor ügyesebb-nek lenni!

Az ajtóban egy szolga jelent meg.

— Egyik szomszéd földbirtokos ur kívánja ud-varlását tenni méltóságodnál; — jelenté.

— Hol van? kérdé Szentannayné.

— Lent; a kis terembe vezetem.

Szentannayné távozni készült, hogy a tisztelgőt elfogadja, de mielőtt a szobát elhagyta volna, Anna karjába fűzködött.

— Mama, én veled megyek; az unalomnak leánya a kíváncsiság s én kíváncsi vagyok látni azon urat, ki nálad tisztelegni kíván.

Anyja helybenhagyólag mosolygott s mindketten a megjelölt terembe mentek.

A „szomszéd földbirtokos ur“ ki Szentannayné-nál tisztelegni kívánt, Szomor volt.

Anna szeméi fölillantak, amint a vendéget fölsimerte; mosolygva sietett elé; kezét nyujtá neki s aztán sietett őt anyjának bemutatni.

— Anyám! Szomor ur, kivel a Vihora alatt ösmertem meg, mint azt neked elmeséltem.

Szentannayné szokott kimért tekintetével nézte végig a szürkés hajú férfit s egy könyved kézi-n-téssel leülésre hívta föl.

Az első látogatás, különösen, ha kötelesség-szerű, hasonlít a bevezetéshez, melylyel a szerző regényét megkezdi, czélja volt, a szereplőket meg-ösmertetni, de bármily rövid legyen, mégis örü-lünk, ha egyszer tul vagyunk rajta.

Szentannayné nem volt azon nők egyike, kik-ke az első találkozás perczéi is gyorsan mulnak; modora hideg, méltóságos volt, mozdulatai pedig lassuk és szabályosak; vele szemben egyetlen pillanatra sem lehetett feledni, hogy mágnásnővel beszélünk; pedig sem azon bosszantó leereszke-dést nem szenvedte, mely leginkább a parvenu-k sajátja, sem azon grimance-okat nem hasz-nálta, melyekkel olykor a tiszteletet kiereszkolni akarják némelyek.

Egyszerű, komoly magatartása, kissé fölemelve hordott feje elég volt arra, hogy ha az utcán találkozunk is vele, tisztelettel vegyük le előtte kalapunkat.

Daczára azonban ezen, a grófné lényén előmlő feszélyező jellegnek; daczára annak, hogy Szomor-nak ez volt első látogatása a grófnénál, Anna, ki kedélye úde rugékonyságát ismét teljesen vissza-nyerte, oly tapintatosan tudta vezetni a társal-gást, hogy maga a grófné is meg volt lepetve azon élénkségen, melylyel a családra nézve idegen férfival beszélgetett.

Nem sokára a társalgás még élénkebbé lön;

mert Josephine is hozzájuk csatlakozott s így már hárman voltak, kiknek ösmeretsege nem a mai napon vette kezdetét.

Pár negyed mulva Szentannaynének kevés időre távoznia kellett, mit annyival inkább megtehetett, mert Anna és Josephine Szomort egészen elfoglalák. — Szomor szintén készületet tett a távozásra, de Anna rendelkezni akart vele s nem egyezett bele a távozásba.

— Oh nem még! ugyis oly sokáig volt már távol, amiért én szívemből neheztem is reá.

— Csupán két napig; harmadik nap reggel már dolgom akadt a Vihorán. Sőt ma reggel is voltam már ott, — hanem azért ide kelle jönnöm, hogy önköz szerencsém legyen.

— Ugy? látom, szeretne haragom elől meg-menekülni . . . Kedveli a zenét? — Mily bohó vagyok én! hiszen, mint művészt tanultam önt ösmerni!

Szomor tiltakozni akart e kifejezés ellen, de Anna nem hagyta szóhoz jutni:

— Nos, üljön ide mellém a zongorához, s bün-tetésül, hosszas távollétéért, akarja, vagy nem, hallgatni lesz kénytelen játékomat.

S a zongorához ülve, félrelökte a hangjegye-ket, melyek a jó Meyerbeer panaszait tartal-mazták és helyettük Rossini gróf Ory-ját vevé elé.

— Tegnap Mayerbeer szölt szívemhez; de a sóhaj nem tarthat örökké; mit mondanának a kert-ben a madarak, ha mindég csak siró hangokkal mulattatnák őket lomb páholyokban? — bizo-nyosan kifütyülnének!

Aztán végig futtatá ujjait a billentyükön s né-hány accord után belekezdett a kedves dalműbe.

Szomor szótlanul ült mellette s a hangjegy la-pokat forgatá, miközben olykor Anna arczára is vetett néhány futó tekintetet.

Ez mindannyiszor föfogta a mellette ülő pil-lantásait s oly kifejezhetlen mosolylyal válaszolt azokra, mint minő a kis leány ajkai körül lejt, midőn idősebb nővére által a szerelemfü leveleinek tépése közben lepetik meg:

— Szeret . . . szívből . . . színből . . . ?

Josephine szemben velök egy pamlagon foglalt helyet; valami gyöngy munkával volt elfoglalva, mi tudvalevőleg, igen nagy figyelmet igényel.

— Hanem ön igen is csöndes hallgató . . . Ne szőljön! Kifáradtam kissé, s most rajtam a a sor, hogy játéka mellett kipihenjem magamat.

— Azt akarja, hogy ez arczképek itt a falak-on mind bedugják füleiket?

— Az én zenetanítóm, ha vonakodtam játszani, azt mondta nekem, hogy tapsra vágyanak, kik soká kérétki magokat. — Válaszolt Anna vidorán.

Szomor mosolygva hajtá meg fejét, s elfog-lalta a játszó helyét a zongora előtt.

Ujjai a billentyüket illették s nem sokára mély érzéssel kezdte játszani a „Télen nyáron pusztán az én lakásom“ dallamát.

Játéka közben eltűnt ajkai körül a gyonyos ki-fejezés, szeméit félig behunyta s homlokát a szok-totnál fölőbb emelé, végre, különben halvány arca kissé kipirult.

Anna elmerülve nézte őt, mintha azok az édes-bus hangok, most elolvadó, panaszos, majd föl-fölríadó futamokban abból a félig bezárt szemek-ből áradoznának ki s mintha ő e hangokat tekint-tével hallaná.

A bus áradattal hullámzó hangok hallatára Josephine is fölüté fejét munkájáról s igen saj-nálni látszott, midőn Szomor játékát, mintegy elfeledtetni akarva, a kifejezett gyöngöseséget s fáj-dalmat néhány erősen zugó ütemmel befejezé.

— Hiszen ön elbűvöl bennünket! — szölt Jo-sephine munkáját félrethéve s a zongorához menve, mintha a dal forrását óhajtaná megpillantani.

Szomor arca még néhány másodperczig félig álmodozó maradt, de aztán ismét fölerősítette aj-kaira a gyonyos mosolyt.

— Örülök, hogy megnyerte tetszését a dallam; de ki kell jelentenem, hogy a magyar népdalokat egyedül cigány-zenész képes valódi érzéssel visz-szaadni; — viszonzá aztán, miközben a zongorát odahagyta.

— Lesz oly szives engem néhány népdalra megtanítani? Francia zene-mesterem hazám ze-néjét csak játszta, de nem érzé. Nemde meg-ösmerteti velem e bűvös zene-irodalmat? Kérdezte Anna oly hangon, melyre csupán igennel lehetett felelni.

Szomor egy néma főhajással válaszolt a kére-lemre de szóval nem fejezhette ki gondolatát, mert e pillanatban fölnyilt a terem ajtaja s azon át az özvegy grófné magas, parancsoló alakja je-lent meg.

A társalgás most más fordulatot vett; mire Szomor udvariasan üdvözölve a hölgyeket, csak-hamar távozott.

— Ne feledje, hogy népdalokra kell tanítania! — figyelmezteté őt Anna bucsuzás közben. — Én szorgalmas tanuló akarok lenni, s hiszem, hogy sikerülend meggyőzőn fogékonyságomról.

Fogékonyságáról? természetesen! ki vonná e tulajdonságát kétségbe egy tizenhatodik életévét betöltött leánynak?!

Josephine nem sejté, hogy mért ölelte őt meg Anna, mikor egyedül maradtak; de maga Anna sem sejté, hogy mi ösztönte őt arra, hogy vala-kit megöleljen? Nem sejté, hogy annak a régi mesének kezd hősnőjévé válni, mely a paradiesom almafájánál veszi kezdetét s azóta folyton foly: — melynek neve: — szerelem.

V. Látogatás ostrommal.

Már utója felé járt a virágok hava; a délutáni nap aranyos sugarakat lövelt a dörényi kastély ablakaira.

A függönyök gondosan le voltak eresztve, hogy mérsékeljék a túlradó fényhullámokat; de ezek nem akadályozhaták meg, hogy a sarkaknál s más nyiladékon néhány pajzán égi szikra belopa-kodva a félhomályban derengő falak közé, a sző-nyegekre, vagy butorokra ne essenek, hol aztán megállapodva, reszketve bámultak szét a néma tárgyakon s megfélemlítve az előttök szokatlan mozdulatlanúságtól, lassu nesztelenséggel siklottak a tetőzet felé, mintha ott keresnének menedéket.

Szentannayné a könyvtárban, mely egyszersmind dolgozószobául is használtatott, asztalánál ült s ntasításokat irt jószágfelügyelőjének, midőn az előszobában élénk szóváltást vélt hallani.

E szóváltás az előszobában álló szolga s egy idegen között volt folyamatban.

— De hát hogyan jelentsem be név nélkül? — kérdé az előbbi oly hangon, hogy a figyelni kezdő Szentannayné megérthette szavait.

— Mondja, hogy valaki fontos ügyekről kíván ő méltóságával beszélni; viszonzá az utóbbi.

A könyvtár ajtaja föltárlt s a belépő szolga ismételte a kint váró idegen szavait.

— Mondja, hogy név nélküli embereket nem szo-kásom elfogadni.

— Bocsánat asszonyom, de nekem okvetlen be-szélnem kell méltóságoddal és pedig éppen a grófné érdekében, válaszolt az idegen francia nyelven, az ajtóban álló szolgát, Szentannayné parancsa után félretolva s a támadt nyiladékon át a te-rembe lépre.

Szentannayné hideg tekintettel mérte végig a toladót, ki a szokásos tekinteteket mellözve akarta magát vele érintkezésbe tenni.

Az idegen, kinek álla mint a fogfájásban szen-vedőké, fekete kendővel volt felkötve, szeméin pedig szélesen bőrzótt barna por-szemüveget vi-selt, minek következtében alig lehetett arczából valamit látni, — nyugodtan állta ki a grófné tekintetét.

— Velem kíván beszélni? — kérdé a grófné száraz hangon.

— Saját érdekében és pedig azonnal.

— Bár a mód, melylyel kihallgatást eszközöl, különös, — hallgatom.

— Nem lenne szives előbb a hátam mögött álló szolgát kiküldeni!

— Szükségtelen! csak gyorsan; nincs időm hosszas kihallgatásokra.

A toladó meghajtá magát; hanem e moz-dulatát olyas mosolylyal kísérte, melyről nem le-hetett meghatározni: vajjon udvarias, vagy gyonyos volt-e inkább?

— Mondandóm nem oly természetserű, mely tanukat tenne kívánatosá.

Szentannayné egy büszke, minden bizalmasságot vissza utasító pillantást vetett a szólóra.

— Talán gyanusnak látszom előtte s fél velem egyedül maradni?

Szentannayné habozott.

Ismételve kérem a szolga eltávolítását, hogy levehessem arczomról a kötelekeket, melyeket elővigyázatból tettem föl, mielőtt ide jöttem volna.

A grófné pár másod perczig gondolkodott, aztán a még mindég parancsra váró szolgához fordulva, magyar nyelven parancsolá:

— Menjen s várjon az előszobában, míg ismét hívn fogom.

A szolga engedelmesskedett, s betette maga után a könyvtár ajtaját.

— Most megengedi méltóságod, hogy szem-üvegemet és állkötőmet levegyem s itt e széken helyet foglalhassak; — így! Bizalmamat nem fogja szemtelenségnek tekinteni. Nincs valami kényel-metlenebb, mint egy álló emberrel beszélgetni, különösen, ha annak sem szemét, sem arczát nem láthatjuk.

Szentannayné hátát széke karjához támasztva, hideg és közönyös arczot mutatott, mi azonban nem gátolta őt abban, hogy a jövevény kissé erős vonásokkal bíró, férfiasan szép és simára borot-vált arczát, — különös fényvel ragyogó, de elta-szító kifejezésű fekete szeméit gondosan meg-figyelje.

— A modor, melylyel közelébe jutottam, kissé sajátos ugyan, de ez nem azért történt, mintha szeretném a különczködést, vagy pedig az ön vi-lágának szokásait nem ösmerném; — kezdte a férfi, miután Szentannaynéval szemben helyet fog-lalt — oh nem! én tudom: mily tisztelettel tar-tozom magamat méltóságoddal szemben viselni. Szokatlan föllépésem mentésgeül föl kell hoznom, hogy okvetlen beszélni akartam a grófnéval s ezt bizonyos okokból nem tehettem másként, mint csak névtelenül és arczomat a hivatlan szemek előtt elfödve.

A grófné egy mozdulatot tett, mi türelmetlen-ségét jelezte.

— Ön türelmetlenkedik s azt kérdi magában: mi köze mentegetődzésemhez? Jó, én fölhagytok azzal s reá térek az okra, mely ide vezetett. Már egy izben voltam e vidéken, találkozni akarván a grófnéval. — Körül-befül három héttel előbb le-hetett az; de bizonyos kellemetlen kaland s más körülmények gátoltak abban, hogy közelébe jut-hassak; akkor elhatározám, hogy ha nem lenne szerencsém személyesen érintkezhetni méltóságod-dal, ez irattal helyettesitem magamat.

Szentannayné ismét megmozdult.

— Most már személyesen vagyok itt, — folytatá a férfi — de nem vagyok benne bizonyos, hogy nem hallhatja és nem értheti-e meg valaki, ha fönhangon beszélek? azért czélszerűbbnek vélem, ha méltóságod, a helyett, hogy fecsegésemet hallgatná, ez iratot áttekinteni kegyeskednék.

S e szavai után belzsebéből egy okmányalakban összehajtott csomagot vonva elő, azt a dolgozó asztalra helyezé:

Szentannayné kezével egy visszautasító mozdulattal tett.

— Csak beszéljen, de lehető rövidséggel.

— Oh ez irat itt, a legnagyobb rövidséggel fogja előadni, mit mondandó volnék. Kérem grófné pillantson belé; tisztán és olvashatólag van írva, s remélem, hogy magyarázat nélkül is megfogja érteni tartalmát.

Szentannayné meggondolta, hogy rövidebben fog végezhetni, ha az iratot, mely nem látszott nagyterjedelműnek, áttekinti, mintsem, ha e szavakban kifogyhatlan ember beszédére hallgat, — ugyanazért fölbontá az iratot s hozzá fogott annak áttekintéséhez.

A jövevény, látva kérelme teljesültét, önelégülten mosolygott szénfekete bajusza alá; aztán kiváncsian figyelte meg az olvasó nő arcát, mintha valamely változást várt volna azon.

Várakozásában nem csalatkozott.

A grófné mindenek előtt szemöldeit vonta össze; arcai kipirultak, aztán elhalványodott; végül pedig kiejtette kezéből az iratokat s szeméit behunyva, pár másodpercig oly mozdulatlanul ült karszékekben, mintha meghalt volna.

Szemhéjai kissé rángottak, mintha sirni akarna, de valószínűleg nagyon erős fájdalom által lepett meg, mert nem volt képes könyvet ejteni.

A jövevény mereven tekintett Szentannayné arcába, mintha meg akarna győződni, vajjon az ott látható fájdalomkifejezés valódi és nem tetetett-e?

Midőn a fájdalom igaz voltáról meggyőződött, kaján öröm kezdett szemében ragyogni.

Azt lehetett volna gondolni, hogy elragadtatásában tapsolni akar, de csakhamar mérsékelni törekedett érzelmeit s tekintetét a grófné arcáról leemelve úgy tett, mintha egész figyelme egy, az íróasztal fölött függő olajfésztű arczkép venné igénybe.

E kép egy különösen szép nőt ábrázolt; ki a nápolyi nép viseletét hordá magán.

Daczára ennek, azt lehetett róla hinni, hogy a magasabb osztályhoz tartozik.

Fekete hajfűrtjei kaczerán csusztak le a szögletes fejké alól fehér homlokára; félig fődött keble emelkedni látszott; ajkain egy szíren csábmosolya lebegett.

Két percnyi hallgatás után ujjalag fölnyitá Szentannayné lezárt szeméit, de azok nem bírtak többé ama biztos és büszke kifejezéssel, melyről nevezetesek voltak; ajkai elkéültek s vonásaiban olyas rémület mutatkozott, mint azon bányászé, ki az aknába ereszkedve, azt veszi észre, hogy a kötél, melyen ereszkedik, feje fölött megpattan, minek következtében a mélységbe zuhanás sorsa vár reá.

Kezeit homlokához vive, több ízben végig simítja azt, mint ki forralózból ébredve, erővel emlékezni akar a multra; aztán pedig gyorsan ismét fölragadva az előbb asztalára ejtett iratokat, tompa hangon suttogja maga elé:

— Nem! az nem lehet! En rosszul olvastam.

— S ismét mohó sietséggel kezdé olvasni a remegve tartott iratot.

A megalázódás és kétségbeesés rendszerint megszokott bennünket hatni, különösen, ha a megalázott vagy kétségbeeső valamely magasabb állású egyén, kit leginkább csak kedvező viszonyok között szoktunk képzeln.

A jövevény nem volt alávetve e gyöngeségnek; Szentannayné kételkedő szavainak hallatára vállait könnyedén fölvoná, ujjával halkán csettentett s oly tekintettel nézett a szegény, lesujtott nőre, mintha mondani akarta volna:

— Csak olvasd, én már kezemben tartalak.

Szentannayné újra befejezte olvasását, szeméi ugyan még mindig a kiterjesztett papírra voltak tapadva; de a betűk összefolytak tekintete előtt; ő nem látott egyebet egy sötét tekintetű rémnél, mely tapinthatatlan testtel közeledik feléje; szeméi villognak; nyelvvel ajkait nyalogatja, mint az éhes leopárd, midőn áldozatát megrohanni készül s ő képtelen megmozdulni — futni a biztos halál elől! még csak föl sem sikolthat; — szeméi szárazok s nem tudja elfordítani ez alakatlan kísértettől, melynek neve: — irtózat, kétségbeesés.

— Ugy hiszem asszonyom, — kezdé a férfi — most már meg van győződve, hogy helyesen tettem, midőn az olvasottakat nem mondtam el fönhangon?

A grófné hangja által fölriasztatva tompa elmerengéséből, gyorsan fölkapta szeméit az iratról s az irtózat egy nemével szögezve azokat az idegen közönyös arczára, fölkiáltott:

— Oh nem! ön hazudik; ön megcsalt engem s én azt akarom, hogy régtől bűnhődjék rágalmazásért! s ezzel a dolgozó asztalon álló ezüst csengőhöz kapott, mintha az előteremben álló szolgáit akarta volna behívni.

— Jó! ám csöngessen asszonyom; az, ki a föltűnés esetére veszíteni fog, nem én leszek.

— Nagy Isten! — kiáltott a zaklatott nő, kezét a csengőtől ismét visszavonva. Fölállott, néhány sietős lépést tett a teremben, aztán megint leült s fűrkészőleg szegezve tekintetét a jövevény arczára, nyugodtabbnak látszani akaró hangon folytatta:

— Ön hazudik! én ezt nagyon jól tudom; de ha önként bevallja, nem fogom megfenyítettését követelni.

A jövevény nevetett, aztán megpróbálta szóhoz jutni, de a grófné élénken folytatta tovább:

— Ön pénzt akar tőlem kicsikarni. — Mondja: mennyit akar? — Mihelyest bevallja, hogy minden, a mi ez iratban áll, hamis, — a mit különben az ön szavai, nyilatkozata nélkül is tudok...

A vendég gunyos sajnálkozással rázta a fejét.

— Sajnálom, méltóságos asszony; bármennyire ohajtanám, sem vigasztalhatom meg. — A mit most olvasott, a legtisztább igazság. — Hiszen láthatta a mellékelt eredeti okmányokból. — Különben átadhatom a halotti bizonyítványt is! — és újabb csomó okmányt vonva elő belső zsebéből, keresgélni kezdett azok között.

— A halotti bizonyítvány — nem! — Ez az esketési bizonyítvány. — Mindegy! átadhatom mindakettőt... Átadhatom, ámbár, ha valami aljas tervhez akarnám használni — mint ön gondolja — nem adnám oda: de nem akarom használni s bizalmammal akarom igazolni, hogy sem hamisító, sem világsaló nem vagyok. — Nem félttem önnek okmányaimat kezébe szolgáltatni, ámbár eltéphetné, elégethetné. — Igaz, hogy ez nem segítene a dolgom semmit, miután az eredetiek ugyis megmaradnának s újra ki lehetne a hiteles másolatokat belőle iratni.

S átnyújtotta az újabb okmányokat a grófnénak.

Szentannayné ez újabb papirokat is áttekintette s aztán, miután nem lát többé menekülésre utamódot, bágyadtan bocsátá két karját ölébe; feje megcsuklott, szempillái fölakadtak; néhány percig közel volt az ájuláshoz, de összeszedte magát s néhányszor mély lélegzetet véve, hogy erőt kapjon a beszédhez, a nélkül, hogy rá nézne szemközti-jére, fáradt hangon szólt:

— Mit kíván ön tőlem?

Az idegen úgy tett, mintha nem hallaná a kérdést.

Hátra dőlt székében s tekintetét a szőnyegre sűtötte le. Lábat előre nyujtva s ölébe bocsátott kezéi hüvelyi ujjával játszva, úgy tett, mintha megfeledezett volna a tárgyról, mely a grófnőre halálos csapásnak látszott.

Arczán sem a káröröm, sem a sajnálkozás, sem valami fontoskodás nem volt kifejezve.

Hideg és közönyös volt látszólag. Hanem azért tudta jól, hogy a grófné tekintete most az ő arczára van szegezve; tudta jól, hogy az élete legkínosabb pillanatait éli, míg ő hallgat.

Hallgatott.

Szentannayné néhány pillanatig hasztalan várva a feleletre, még félénkebb, még gyöngébb hangon ismételte a kérdést:

— Mit kíván ön tőlem?

— En?!

A grófné nem merte fölemelni tekintetét, de fejével intett, hogy igen, míg arczán látszott, hogy milyen növekvő kínos nyugtalansággal várja a választ.

— Semmit.

Szentannayné összerázkódott a feleletre.

Sokkal okosabb asszony volt, hogysen ne tudta volna: mily nagy áldozatot jelent e „semmi”?

A férfi folytatta:

— Ön rosszul ítél meg engemet; de én meg bocsátom e tévedésért. Azt hitte, hogy aljas iparlovag vagyok, ki nagy arát fogja szabni hallgatásának; hanem méltóságod csalódott: beszédem úgy mint hallgatásom nem megvehető. Ezt tudtára akartam adni asszonyom!

A szegény asszony azt gondolta, hogy nagyon érti a jövevényt; hiszen az uzsorás is azt mondja, hogy nincs kölcsönözni való pénze, ha kilenczven száztól akar iratni a megszorult kölcsönzővel!

— Nyilvánítsa tehát feltételeit.

Az idegen türelmetlenül rángatta vállát.

— Hiszen már mondtam, hogy nincsenek feltételeim, valószínűleg kopottas öltözékem oka, hogy nem akar hitelt adni öszinte szavaimnak.

Szentannayné összeszorította ajkait.

— Lássá asszonyom ez a szegénység — becstelensége; egy kopott öltönyű emberről bármily alávalóságot föltehetnek. — Hanem még egyszer mondom, hogy ön csalódik, ha azt hiszi, hogy én most föltételeket fogok szabni. Nem, ezt nem fogom tenni! s azt méltóságod is elhiszi, ha lesz oly kegyes megengedni, hogy magamat előtte bemutathassam.

Szentannayné mindent elkövetett, hogy előbbi nyugodt magatartásának legalább színét visszanyerhesse.

De hasztalan! midőn a tengeri vihar játszik sajkánkkal, nevetséges erőlködés a szilárdan állót utánozni.

Egyetlen szóval sem válaszolt, csak fejével intett, hogy nincsen ellenvetése.

— En Nápolyból való vagyok; tehát ugyanazon városból, honnan Gattoni asszony, kinek a megszólalásig hü arczképe méltóságod íróasztala fölött függ.

Szentannayné, meglepetten tekintett föl a megjelölt arczképre; szemében a gyűlölet egy villama

égett s ujjai görcsösen szorultak össze, mintha egy megsemmisítő ütést akarna mérni a könnyelműen reá mosolygó női arczra.

A férfi észrevette e mozdulatot, de úgy tett, mintha nem tulajdonitana annak fontosságot; nyugodtan folytatta tovább előadását.

— Nevem: Admiralli Fülöp; családom a nápolyi királyság legjobbjaival van összekötöttségben; őseim tisztelt nevet, szüleim pedig tekintélyes vagyont hagytak rám. — Boldog és gondatlan életet élhettem mind addig, míg az utóbbi válság engem is a csaták mezejére nem vezetett; kardomat koronás királyom érdekében vontam ki. — Hogy ügyünk elbukott, mindenki tudja!

Szavait félben szakítva, úgy tett, mintha néhány másodpercze volna szüksége, hogy a szomorú emlékeket leküzdje s elbeszélését tovább folytathassa.

Később ismét szólan kezdet:

— Engem levert s ingerültté tett a vereség. Ezen őszinte ragaszkodásom az igaz ügyhöz, okává lett későbbi veszteségeimnek. — Egy napon ugyanis a győzelmek közül egy fiatal tiszt ki a szárd királynak kiváló kegyében részesült — jelenlétemben királyom és párthiveit aljas kifejezésekkel illette, mire én kihívással feleltem. Más nap már szemben álltunk, harmadnap pedig ellenfelem halva feküdt ravatalán s én bujdosni voltam kénytelen üldözöm elől, kik engem nem találhatva meg, hátrahagyott javaimat kobzák el.

Itt ismét megszünt beszélni s egy vizsga tekintetét vetett a még mindég hallgatag Szentannaynéra.

— Most tudja, asszonyom — folytatta aztán, látva, hogy ez még mindég várja a befejezést. — Most tudja, hogy egy olasz nemessel van dolga, ki tud kopott ruhákban járni, de nem arról megfeledezni, hogy mivel tartozik azon névnek, melyet őseiről fölt nélkül örökölt?

— Meghallgattam, — válaszolt a grófné. — Most már kérem, tudassa velem röviden: mit kíván tőlem?

A d m i r e l l i elnevette magát s most egyet fordítva eddigi modorán, könnyű, csevegővé változott, mintha valamelyik régi ismerősével csevegne.

— Méltóságod kételkedése igazán boszantó kezd lenni! — vetette oda könnyedén. Csak nem hiszi, hogy hazudtam, mikor születésemről beszéltem? Vagy már annyira elvesztette volna előtte hitelét a születés, hogy nem lát benne semmi garancziát a gázság ellen? — Ne feledje, hogy ez nem hiszgelő azokra sem, a kik önnel rokonsági összekötöttségben állanak. Vagy talán az nem fér a fejébe, hogy ha nem akarok semmit, miért jöttem az okmányokkal hozzá?

Elhallgatott és figyelmesen nézett az özvegy arczába, miközben székét óvatosan közelebb toltá hozzá.

— Ön — folytatta — valószínűleg nem gyakran néz a tükörbe, grófné, mert különben...

Szavait nem fejezhette be; S z e n t a n n a y n é fölállt, hidegen pillantott végig a jövevényen s mig, igaz, mindig tompa hangon, de azért az eddigiek után meglepő erélyvel kérdé:

— Ohajtja ön számokban kifejezni azt, a mit tőlem vár?

— Nem; Isten ments! — S z á m o k h o z nekem semmi közöm.

— Akkor...

— Akkor? — Visszaadja az okmányokat? — mosolygott a vendég. — Nem! ne adja vissza, méltóságos asszonyom. — En, meglehet, kissé könnyelmű, hajlamaimnak sokat engedő, de azért nem rossz fickó vagyok. — Na, azonban, mint-hogy ön úgy látszik, föltette magában, hogy semmit sem fog elhinni, mit én mondok, hát nem fogok többé egy szót sem mondani az ön tüköréről. Vegye úgy, mintha nem is szóltam volna róla; de minthogy még is csak kellett valamely indoknak lenni, a mely engem önhöz vezetett s minthogy ilyen indokot ön is okvetlen találni akar, hát keressünk egy indokot, mely engem ide hozott. — Mondjuk, hogy én, aki még száműzött nem voltam, megszoktam a kényelmes életet a hozzám hasonlók körében, most arra vagyok szorulva, hogy valamelyik főuri családdhoz csatlakozzam.

S z e n t a n n a y n é figyelni kezdett és ismét elfoglalta helyét a dolgozó asztal előtt.

— Mondjuk, hogy én e nyarat az ön udvarában, mint vendég kényelemben és gondok nélkül akarom eltölteni s hogy öntől a vendégszeretetet kérészokoljam; tettem azt, amit tettem.

S z e n t a n n a y n é összevonta szemöldeit.

— Kellemetlen ez a grófné nézve?

— Lehetetlen.

— Nem lenne szives megmondani az okát?

— Mert én özvegy vagyok. Se fiam, se férjem.

Leányommal ketten töltjük a nyarat Dörényben, két nő pedig nem fogadhat idegen férfi vendéget.

— Tökéletesen igaz. A dekorum mindenek előtt!

— A világ mindenütt rossz nyelvű s ön sokkal —

hogy is fejezzem ki magamat? — érdekesebb, sokkal fiatalabb még, semhogy abban a szomorú helyzetben lenne, hogy biztosítva érezze magát a megjegyzésektől.

A grófné boszankodva harapta meg alsó ajkát s egy hideg, lenéző pillantást vetett szemközti-jére.

A d m i r a l l i nyugodtan mosolygott.

— Bocsánat! — Megint a tükört találtam érin-

teni. De szerencse, hogy egyedül vagyunk. Nem tehetek róla, ha ki-kitör belőlem a belső érzés. — Hanem attól ne tarson, hogy ez talán mások jelenlétében is megtörténhetnék!

Az őrnagy gyorsan fölállott az asztal mellől — Nos igen! — billentette ez meg a fejét. — Merné-e bennem feltűnést kellő visszautasítása által megsérteni a férfit, aki olyasmit is tudna, mint én?

Az özvegy ingadozott s nehogy elessék, inkább elfoglalta ismét előbbi helyét.

— No látja! Legyen őszinte s mondja ki, hogy nem; hiszen anélkül is tudom én azt; — De hát nemes emberrel van dolga, asszonyom! — Legyen meggyőződve, hogy tiszteletben tudom tartani a női gyöngédséget és nem szándékom, különösen ön előtt beestelennek látszani. Nem követlek semmit; nem erőszakolok semmit. Azt a bizonyos kérelmet sem hoztam volna föl; nem kértem volna öntől a kegyet, hogy a nyárra fogadjon el vendégeül, ha úgy gondoltam volna, hogy ez a legtávolabbról is genirozhatná a grófnét.

— Ön tudja; hisz megmondtam már s ön be látta... kapkodott a grófnő a szóhoz.

— Nagyon természetesnek találom, hogy két Szentannayné kinos meglepetéssel tekintett Admirallira.

Ez mosolyogva folytatta tovább:

— És ha Szentannay Izidor ur csakugyan eljönne, én pedig vele jönnék, mint az ő barátja, akkor csak egy oka lehetne méltóságodnak engem el nem fogadni: a személyes ellenszenv, a mi nagyon levest lenne reám nézve.

Hosszabb csend állott be.

— Nem, nem lehet! — kiáltott végre a szorongatott nő, de hangjában nem volt az a szilárd elhatározottság, mely máskor s tekintetét nem merde fölemelni. — Kérjen más valamit; kérjen, amit akar.

— Sajnálom, nincs semmi kért valóm.

Fölállott s oda lépett a dolgozó asztalhoz, hogy iratait magához vegye.

Szentannayné megrémülve tette kezét a papirosra.

— Ne még!

— Engedje, hogy távozzam. Ön nem tehet elégét annak, amit kértem; én pedig nem kérhetek mást, mint aminek hasznát vehettem volna.

— De hát mit akar?

— Semmit.

— Ön nem is ösmeri Szentannay Izidort.

— Férfiak közt könnyebben megy az ösmerkedés.

— Aztán... Mért folyamodik kerülő utakhoz?

— Ha csakugyan az a szándéka, amit kiném mondtott, akkor...

— Ne kutasson rejtett indokokat. — Mire való volna az én helyzetemben a titkos számítás? És ma csupán azt kértem, hogy fogadjon el: természetesen nekem más reményeim is vannak, de hát mindég a grófnőtől fog függeni, hogy teljesülnek azok vagy sem? Látja, hogy őszinte vagyok.

— És — és...

— Ne keressen a mentegetőzésre szavakat.

Legyen olyan őszinte, mint én voltam. Mondja egyszerűen, hogy „nem akarom!“ s ezzel be lesz fejezve az ügy: én magamhoz veszem irataimat és távozzom.

Megint hosszabb csend állott be: a grófnő magával tanakodva hallgatott Admirallira pedig várakozás teljese nézett arcára.

— Nos?

— Tehát — térjen vissza Szentannay Izidorral.

— Köszönöm, grófnő! — Fogadja becsületszavamat, hogy nem adok rá okot az elhatározásom megbánni. — És most távozzom, hogy annak idejében Izidor urat visszatérjek. Megengedi, hogy szemüvegemet és állkötőmet ismét föltegyem? Nem akarom, hogy arcomat lássák. Mielőtt bemutatnám magamat — ösmeretlenek vagyunk egymásra nézve.

Magához vette iratait; gyöngéd s mindamellett tiszteletteljes tekintetét vetett a grófnéra s mélyen meghajtotta magát előtte.

A meghajlásban van valami, mi az urhatnám embert a parvenut s egyáltalában azokat, akik nem tartoznak igazán a jobb társasághoz a valódi urtól megkülönbözteti; nevésségesnek látszik talán valakit bókjáról ítélni meg. De hiszen az arczis-métan is nevésségesnek tűnik föl az első pillanatra!

Admiralli meghajlásában egy a magasabb körökben otthonias férfi bókja volt fölismerhető.

Gyorsan és hallgatva kötötte föl állkötőjét, meg szemüvegét.

Két perc múlva kilépett a teremből s az előszoba ajtajában Kristoff uralral találkozáván, ki hóna alatt egy nyaláb irattal valószínűleg a könyvtárba igyekezett, ezt kissé félre taszítá utjából és oly gyorsan haladt át a kastély udvarán, mint egy tanuló, ki vizsgájáról jövőn, siet hallávtalon kívül jutni, nehogy tanára által még „egy pár szóra“ visszahívassék.

Kristoff ur az előterem ajtajából bámult az elsiető után s még akkor sem hagyta el állását, mikor az idegen már rég nem volt látható; ott állt és nézett a nagy boltozott kapura, mintha azt reménylené, hogy a siető ember az ő kedvéért megegyezzen vissza fog jönni.

— Üsse kö! ugyancsak viszi a levelet — mormogta aztán magában s megfordult, hogy jövetelét a grófnénál bejelentesse.

A könyvtár ajtajában a szolga állt eléje.

— Ó méltósága egy lelket sem fogad el.

— Meg hiszem azt! hanem én nem is vagyok ám lélek, de hus és vérből alkotott ember, azért csak jelentsem be.

— Engedelmet kérek, már bejelentettem a tekintetes ügyvéd urat, mikor láttam, hogy jön, hanem ő méltósága megtiltotta, hogy hozzá valakit beereszsek.

— Hát azt a gólyalábu sehonnait, ki most is szalad, ha meg nem állt, ki bocsátotta be, mi? —

— Én... azaz, hogy én nem! —

— No, ez ügyesen volt mondva; üsse kö! ez annyit jelent, hogy „nem bocsátottam ugyan be, de azért mégis berepült.“

— Körülből.

— Hm, hm! szép madárnak látszik. Nem tudná a nevé megmondani, s hogy mit akarhatott a grófnénál?

— Azzal nem szolgálhatok; nevé nem mondta meg s aztán franczianyelven beszélgettek ő méltóságával. De annyit mégis sejtek, hogy valami különös dolognak kellett történni, mert ő méltósága fölötté ingerülten járkál fel s alá a szobában s arca olyan halavány, mintha borszesz lángja mellett látná őt az ember.

A kis jogigazgató fölírta szemöldeit, minek következtében ezer ráncban törődött össze a homlokán a bőr, mutató ujjával fületét kezdte vakargatni s néhány pillanat múlva gondolatokba merülten távozott az előteremből; a nélkül, hogy a grófnéval, ki őt e délutánra valamely sürgős ügyben magához rendelé, beszélhetett volna.

— Hm, hm, — mormogta fogai között menetközben — annyi igaz, hogy itt történik valami. De mi? Üsse kö! megfogjuk tudni! Tudósításaim érdekesek a grófnéra nézve s ha ma el nem fogadott, holnap minden bizonynyal hivatalni fog.

Sejtelve nem esalta meg Kristoff urat: másnap reggel tíz órakor már megjelent nála a küldöncz, ki őt a grófné nevében a könyvtárba szólította.

A jogigazgató ur ravaszul mosolygott orra alá; szemével hamiskásan csipetgett, mint ki meg van önmagával elégedve, s iratait, melyeket tegnap este egy csomagban dolgozó asztalára tett, hóna alá csapva, sietős apró léptekkel indult a könyvtár felé, hol a szolga jelentése szerint a grófné már várt reá.

— Ugy van, ugy, nem esalatoztam ez alkalommal sem — dorombolá menetközben — őh, én mindig kitalálom, a minek történni kell. Kár, hogy Malachiás volt az utolsó proféta!... De meg fogok-e tudhatni valamit a tegnap történetéből. A grófné nem valami közlékeny, s egyenes kérdést intézni hozzá oly tárgyban, melyről nem akar beszélni, merész dolog: nagyon idegenül tud az ember szeméi közé tekinteni! Üsse kö! ezek a nők különös teremtsései az Istennek. Sohasem tudhatni: hányat ütött az órájok? Aldom a végezetet, hogy galléromhoz nem varrt egyet közülök... Hm, hm! de most már csak be fog jelenteni a grófnénál kedveském? — Végzé gondolatát, fennhangon intézve szavait a szolgálóhoz, ki a könyvtár előtermében körmei kurtáraharpásával mulatta magát.

— Szükségtelen; ő méltósága már vár uraságodra. Méltóztassék besétálni.

Kristoff ur lassan, lábujjhegyen lépett a terembe s daczára annak, hogy Szentannayné föl sem pillantott irásztalától, mely mellett néhány irat áttekintésével látszott elfoglalva lenni, mély bókok között tett előre néhány lépést, aztán megállapodva, szürke szeméit kíváncsian függeszté a munkájába merült uraszonyra.

Szentannayné arcát sárgás halványosság borítá: vonásai mélyebbekké lettek, s idősebbnek mutaták őt pár évvel; szája szélén az áll felé két mély vonás mutatkozott, mely a visszanyomott fájdalomnak szokott csalhatlan jele lenni s leginkább oly éltesebb nők arcán láthatók, kiknek mosoly helyett a könyekből jutott ki osztályrészek.

De azért, mindennek daczára nyugodt méltósággal emelte föl fejét, midőn némi neszről a jogigazgató jelenlétét észrevette s hideg fényvel ragyogó szeméi egy, a dolgozó asztal közelében álló széket jelöltek ki számára, miközben remegés nélküli hangon kezdett szólani:

— Foglaljon helyet jogigazgató ur s tegye iratait az irásztalra.

A nagy fejű kis ember újból kezdett bókok közt közeledni az asztalhoz, iratait annak szélére helyezte, maga pedig a részére kijelölt széket kissé hátrább tolván, szerényen helyet foglalt.

Mind ezt gyorsan s oly zaj nélkül végezte el, mintha beteg ágya mellett lenne, kinek a legesekélyebb zöreje is fájdalmat okoz.

— Tegnap délután is megjelentem volt méltóságod parancsa szerént: — kezdé aztán — hanem...

— Tudom! — szakítá félbe szavait Szentannayné egyszerűen.

Más embert meglepett volna az ily rövid felelet; hanem Kristoff ur ösmerete a grófné szokását, ki soha egyetlen szóval sem okadatozta azt, mit tett, vagy elmulasztott.

Ugyanezért, beérve a rövid válaszszaal, mely egyszerűen azt jelenté, hogy az urnő nem k...

ván tovább időzni a tegnap délutánál: — túrelmesen folytató:

— Most ismét elhoztam az iratokat s óhajtanám, ha méltóságod áttekintené azokat; különösen bátor vagyok fölívni figyelmét azon egyezsége, melyet...

— Jól van; hanem mielőtt a szóban forgó egyezsége térnének, egy jogi kérdés felől kívánám véleményét hallani.

Kristoff ur figyelni kezdett; szemöldéit homloka közepére vonta, mint rendszeren tenni szokott, ha lelki tevékenységére különös szüksége van.

— Egyik pestmegyei tisztem, — folytató a grófné, tekintetét az asztalon egymás hátán heverő iratokra fordítva, s jobb keze mutató ujjával egy, csak most feltört levélre mutatva. — folyamodványt intéz hozzám, melyben a végett esedezik, hogy lennék kegyes ügyét, melyet részletesen leír, pártfogásom alá venni, s őt szándokában befolyással is elősegíteni.

— Hm, hm, — mondá a kis jogigazgató. — Ezek a gazdatiszt urak soha sincsenek megelégedve állomásaikkal; a kasznár, szolgabíró — a tisztartó pedig valamely korona uradalom igazgatója akar lenni! —

Nem ilyesmiről van szó: a folyamodó már éltés férfi és meg van elégedve állomásával, hanem a helyett egyetlen gyermekének sorsa aggasztja. E gyermek egy asszonytól való, aki...

Szentannayné habozott, mintha nem találna meg a kellő kifejezést.

A jogigazgató eltalálta a ki nem mondott gondolatot s hogy a kényes ponton annál hamarabb tulessenek, sietett megjegyezni:

— Ez nem ritka eset; hanem könnyen lehet rajta segíteni.

— Hogyan?

— Az illető megesküszik gyermeke anyjával.

— Ez nem lehetséges, miután a nő nemrég elhalálozott.

— Ugy? Ez esetben már hosszabb uthoz kell folyamodni; miután az egyik fél elhaltával a törvényesítés a Tripartitum I. rész 108-ik cizime szerént egyedül fejedelmi kegy útján eszközölhető.

— Nos, éppen ez az, mit a folyamodó óhajtt, de, minthogy az elhunyt nő előbbi férjének rokoni bizonyos ezéltől gátolni törekvészenek őt szándokában...

— Tehát a nőnek első férje is volt?

— A gazdatiszt úgy írja. — Miután tehát...

— Boesánatot kérek... Bizonyosan özvegyről van szó?

— Ugy hiszem.

— Azaz azt értem, hogy a nő már özvegy volt, midőn a gyermek, a kit törvényesíteni kell, megszületett?

Szentannayné a levél után nyult, melyet időközben az asztalra letett volt; a jogigazgató úgy vélte látni, mintha ujjai remegnének, miközben a papírost fölemeli.

— Erre nem figyeltem, hanem e levélből alkalmasint kiténik... Igen... nem; az első férj csak a gyermek születése után halt el.

— Ugy hasztalan a fáradozás: a gyermek nem törvényesíthető.

Szentannayné arca még jobban elszárgult; a levelet ismét az asztalra bocsátotta s szeméit kétkedőleg függeszté a jogigazgató arcára, miközben így szólt:

— Nem értem önt.

— A fennálló törvényes házasság az azonkívül született gyermeknek törvényesítését lehetlenné teszi. —

— Királyi kegyelem útján is?

— A király a törvény végrehajtásának óre, s ennél fogva nem veheti pártfogása alá azon viszony gyümölcseit, mely nemesak tiltott, törvény szerént, hanem egyszersmind büntény, mely megtorlandó volna.

— És így?

— Fájdalom! a szegény gyermek vagyón és név nélkül marad, ki törvényszerinti örököse nem lehet az atyának, s anyja vagyónában is csak az esetben részesülhet, ha kivüle egyéb törvényes szülött nem létezik.

— Szóval parijává válik a társadalomnak, mely az anya bűnéit az ártatlan gyermekeken boszulja meg; — mondá a grófné keserű hangon s annyira izgatottan, hogy a kis jogigazgató meg nem állhatá, hogy ismét szemöldéit homloka közepére ne rántsá.

De e fölindulás nem tartott tovább őt másodperczenél; tekintetét, mintegy esetleg Kristoff urra veté s látva annak meglepetését egykedvűen folytató:

— Jó! tudtára fogom adatni a folyamodónak az ön véleményét. — Mi engem illet: szívesen megtettem volna érdekében minden lehető, de ha ön állítja...?

S még egy kérdő tekintetét vetett jogi tanácsosa arcára.

Kristoff ur szemöldéi még mindég ágaskodó helyzetekben voltak, mintha a homloka fölött kiálló torzonborz üstököt akarnák megragadni; szeméi pedig az irásztal fölött álló nápolyi nő képére voltak függesztve s oly mély elmerültséggel látszott azt bámolni, mintha istentudja: minő véletlen következtében? jogászából egyszerre műitészé vált volna.

Hanem nála a látszatnak nagyon kevés esetben lehetett hinni; az odabámulás is csak olyan szokása volt, mint több más, s tevé azt, ha

valami fölött nem tudott tisztába jönni önmagával; ilyenkor bámult egy pontra, de nem látott semmit, mint Kant nem látta a toronygombot, melyre előadása közben rendesen bámolni szokott.

A grófné követé a kis ember tekintetének irányát s homlokát kissé összeránczolva, kezdte ismét szólni:

— Ön élvezettel látszik vizsgálni ez olajfestményt?

— Úss... akarom mondani: bocsánatot kérek, hogy egy pillanatra elragadta figyelmemet. Nem szoktam ugyan nagyon sokat gondolni a képekkel, de mindamellett...

— Értem! Ez feltűnt előtte a többek között, s én — megajándékozom önt azzal.

— Ah méltóságos asszonyom!

— Semmi köszönet; nem szeretem a hálálkodást: tegyen rendelést, hogy a képet azonnal utána szállítsák.

— Hanem talán előbb ama bizonyos egyezés...

— Nem; most kissé ki vagyok merülve... majd más alkalommal... Isten önnel jogigazgató ur s ne feledje a festményt elvitetni!

Kristoff ur lesütött fejjel és mély gondolatokba merülten tért lakására, hol őt sem nő, sem gyermekek nem fogadák, miután a jogigazgató ur az agglegények rideg életére kártoztatta magát.

Még menetközben meghagyta a kastélybeli szolgálk egyikének, hogy az ajándékba kapott arczképet szállítsa át lakására; nem azért mintha gyönyörködött volna abban, — vagy az ajándéknak kiválóbb jelentőségét tulajdonitana, hanem, mert olyasmit vélt sejtteni, mintha a grófné, előtte ösmertelen okból, mielőbb szabadulni akarna e festménytől, és mert az eszély és illem azt parancsolta, hogy a magasállású egyéntől kapott ajándékot szívesen látszassék fogadni.

Szobájába érve, magára zárta annak ajtaját s iratait egy asztalra dobva, maga gyors léptekkel futkosni kezdett föl és alá, miközben a következő magán beszédbe kezdett:

— Arczái nem halványak, hanem sárgák; beszéde habozó és kimerültségről tanuskodik! Hm, hm, ez rendkívüli dolog! teljes életemben most először tapasztalok rajta ilyes valamit. Hogy valami nagyfontosságú esemény adta elő magát, az bizonyos! Amde mi lehet ezen esemény? — Vagyoni vesztés? — Kétséges pör? — Ejh! az nem lett volna képes megtörni erejét s azonkívül erről nekem is tudomással kellene birtom... de meg mi összedöztetésben állhatna ezekkel ama sehonnai bitang, ki tegnap az előszoba ajtajában majd hogy orromra nem buktatott? Már pedig, erősen vagyok győződve, hogy a semmirekellő nagy szerepet játszik az egészben!

— Ni ni! Nem az én koresmabeli ösmérésöm volt ez az ur! Hm! — No, egy lépéssel már megint tovább volnék! — Mit mondhatott a grófnénak? — Mert, hogy ez támadta meg valamivel, az napfénynél világosabb.

Kristoff ur nagyot fuva állapotodott meg ablaka előtt, mely a kastélyt minden oldalról körülforgó, tágas és ez idők szerint kitünően kezelt angolkerterre nyílt; kezeit mellén keresztbefonva, gondterhes tekintettel nézett ki a szeszélyes csoportozatokban ültetett bokrok és fák alatt elkanyargó porondos utakra.

— Kétségtelenül az van megtámadva, mi előtte legféltettebb és legdrágább; — folytatá odább találgatásait. — És mit félt leginkább? Hirnevét; — hisz egész életében ennek volt rabja! Legdrágábbja pedig ama leány, ki ott e platáncsoport alatt, Szomor és Josephine társaságában oly elfogulatlan arccal enyeg, mintha soha életében nem kellene egyebet tennie, mint boldognak lenni... pedig; kitudja! Annyit zárjel között meg kell jegyezmem, hogy az embergyűlölőnek s a nevetgélő leánynak örökös együttlétök s bizalmas társalgásuk gyanus kezd előttem lenni: Les extremes se touchent! — mint a francia mondja. — Az embergyűlöllet pedig és a naivítás kétségtelenül végtelenek.

VII. Várt vendég.

Az öreg jogigazgatónak igaza volt, midőn azt mondá, hogy egy 16 éves leány s az embergyűlöllet oly ellentétet képeznek egymással, mely vonz és egyesít, föltéve, hogy az egyik szellemmel, a másik pedig érzékkel bír a szép és kedves iránt.

Szomor, bár ő nem volt egészen embergyűlölő, az egész vidéken, mint ilyen ösmertetett, — visszavonulása a társaságoktól, kissé gunyos modora s azon sajátága, hogy szerette magát szivtelennek mutatni, minek folytán tartózkodott mély haragot, érzékenyülést vagy kiváló vonzalmat mutatni, — az embergyűlölő, az életunt nevetet szerzék meg neki.

Egyébiránt ezen nevek miatt nincs okunk elpirulni.

Rosseau azt állítja, hogy nem szerethetik az embereket igazán, kik nem tudják, hogy: mi az embergyűlöllet?

Hozzá tehetne volna még, hogy az embergyűlöllet olyan baj, melyet csupán sokat tapasztalt és bizonyos szellemi magaslaton álló emberek szerezhettek meg.

Természetesen itt nem azon fattyu nagyságok és sárgaképi urfiakról van szó, kik azért epések, mert Copernik nem azt fűdöze föl, hogy a föld körülök forog, vagy kik, mert sik fíradtnak lenni, ásitva dudolják Lord Byron költeményét:

Mi az élet?

Egy kis szerelem, egy kis bor;

Sok nagyravágás, s végre — por! —

Mint mondva volt: e hajdani szürkekabátos — mert több hete már, hogy sokkal több gondot fordít öltözékére, mint annak előtte tette! — bár mindazon kellekkel birt, melyek az embergyűlölthez szükségesek, még sem volt egészen embergyűlölő.

Mint olyan ember, kit a gyakorlat megtanított arra, hogy Julia, miután a nézőtérén örök szerelmet esküdött Romeojának, azért siet a színpalak közé, hogy a görbe orru Bimstein Japhet tőzsérre kacsingathasson, — kissé bizalmatlanul tekintett azokra, kik jelenlétében viharos érzelmökről beszéltek; hanem azért eszébe sem jutott azt állítani, hogy ne volnának olyanok, kik igazán és melyen képesek érezni.

Anna a ő naiv és elfogulatlan modorával kellemes behatást gyakorolt kedélyére s ő nem küzdött e behatás ellen, olyan volt az mint az enyhe napsugár, mely előtt nem tartjuk szükségesnek össze vonni a függönyöket s utóbb mégis fölhevítik szobánk levegőjét.

Nappai kellemesen teltek el a leánya társaságában s már annyira hozzászokott annak zeneszerű nevetéséhez s enyegő tréfáihoz, hogy ha volt nap, melyen nem találkozott vele, úgy érzé, mintha valamije hiányzanék.

Valóságos korhelyé változott: mennél többet nézett a csintalan leány nevető szeméibe, annál inkább vágódott utána.

Hogy pedig Anna mily nyugtalanul várta minden nap megjelenését? azt említeni sem szükséges, miután tudjuk, hogy kissé türelmetlen vérmérséklettel birt.

A kastélybeliek ez összejövetelekben semmi feltűnt sem találtak; kinek jutott volna eszébe, fölteni, hogy az a szívesen nevető leány egyebet lásson szelleműs, de pikáns modoru társalgójában, mint egy férfit, ki segítségére van a falusi élet unalmait elűzni?

Kristoff urat kivéve, senki sem gondolt a közmondásra:

Les extremes se touchent.

Szentannayné mióta Admirallit elfogadta, vagy jobban mondva, mióta ez őt megrohanta, folytonosan halvány és buskomoly volt; látszott rajta, hogy nem kevés erejébe kerül a nyugodtságnak legalább színezetét megtartani.

Leányához ez időtől, ha az lehetséges, még gyöngédebbé lön, mint volt annakelőtte s Anna nem egyszer tapasztalta, hogy szemei kimondhatatlan fájdalmas bensőséggel tapadnak arczáira.

Ha ilyenkor hozzáemelve s átkarolva, megkérde, hogy rosszul érzi-e magát? különösen gyöngédséggel csókolta meg homlokát s lassu hangon így válaszolt:

— Csak légy gondtalan gyermekem. Nem vagyok beteg s örülök ha téged vidornak látlak.

Lilia betegsége jobbra fordult; a láz már egészen megszűnt őt gyötreni; sőt, mihez az orvos a betegség élejin reményét nyilvánítá, az is bekövetkezett: amily mérvben mult t. i. a láz, oly mérvben tért vissza a lábadozó józan eszmélete, minek következtében nem lehetett többé kétkedni, hogy a teljes fölépüléssel a tiszta ész világa is vissza ne térjen, föltéve, hogy valamely véletlen közbe nem jő s az üdülés békés fejlődését meg nem akadályoztatja.

A tébolyinak valamely nagy betegség következtében megszűnése nem tartozik a ritkaságok közé; nemcsak tekintélyes szakfíriak állítása ez, hanem a mindennapi tapasztalás által is igazolva van.

Josephine kitarotán érdeklődött a most már üdülő leány iránt és sétalovaglás közben nem egyszer indítványba is hozta Anna és Szomor előtt, hogy térjenek be a viharai kórházba, mely Liliának még mindig lakásul szolgált.

Szomor eleintén habozott s nem akart a kívánatba egyezni, attól félve, hogy a betegség még mindig ragályos lehet; de végre egy alkalommal, midőn épen Kristoff urat is a romok között találták, ennek s a két nő egyesített kérelmének ellent nem állhatva, fölnyitá Lilia ajtaját s vendégeit védenze elé vezeté, ki éppen egy mély támlányban ülve, szelid mosollyal fogadá a belépőket.

— Lilia! ez urhölgyek részvételt viseltetnek iránta — kezdte Szomor német nyelven — s én nem állhattam ellent kérelmöknek, hogy őket szobájába vezessem.

— Köszönöm — mondá az üdülő, kimondhatatlan hálás pillantással Annára, ki minden vonakodás nélkül s szeméiben a legrészvételsebb pillantással közeledett feléje.

Aztán bensőséggel szívéhez szoritva ennek odanyújtott jobbát, halk suttogással mondá:

— Oh, mennyire szeretem önt!

— Hiszen még nem is ösmert!

— Ugy tetszik nekem, mintha láttam volna

valahol, vagy mintha álmomban jelent volna meg előttem.

Kristoff ur az ajtóban állva figyelt a jelenetre.

— Nos jogigazgató ur! ön nem szándékozik közelebb lépni?

— De igen — oh!... hanem... különös, hogy e hasonlatot még mind ez ideig észre nem vettem!

— Minő hasonlatról beszél? kérde Szomor elálmélkodva a jogigazgató ur báméskodásán.

— Ostobaság! — viszonzá ez, észrevéve, hogy szórakozottsága föltűnést okoz. — Látja uram, az öreg ember már másodszer gyermek, ki sokszor azon is el tud bámolni, ha két egyforma arczot pillant meg. Pedig mily gyakori eset ez!

Később, hogy Szomor eltávozott tőle, halkan tevé utána, miközben szeméit ujra Lilia arczára emelte:

— Ha oly halvány nem volna...! Ússe ki! az a bitang megbabonázott; már még a gyíkot is krokodilusnak látom... Hanem ez a feltűnő hasonlat... Hm, hm, úgy érzem magamat, mint a tengerész, ki a röpülő hollandival találkozott; — veszélyes vihart sejték a levegőben!

A társaság elhagyta a romokat s a jogigazgató kedvéért, ki csak saját lábain szokta reggeli sétalovaglásait megtenni, a lovakat előre küldve, gyalog tért a kastélyba vissza, hol ezalatt egy — nem annyira váratlan, mint inkább az eddigi csöndet és falusi egyszerűséget megzavaró esemény adta elő magát.

A Szentannayné által jóval előre jelentett Szentannay Izidor ur kocsjai, kutyái, lovai és szolgálai érkeztek meg a kastélyba; maga a gróf néhány vig czimbora kíséretében még kissé hátra maradt.

A Viharától megérkező társaság a nagy számú lovak, kutyák által, melyeket az idegen béruhás eseléség az alsó udvarban elszállásolni sietett, kissé meglepetett, nem tudván mire vélni e szokatlan mozgalmat? (Anna egész szeretetreméltósággal megfélekedett, hogy anyja szavai szerént, a szeleburdi Szentannay Izidornak e napokban kell megérkeznie.)

Hanem a fölvilágosítás nem sokáig váratott magára!

Még alig értek föl a kastély elfogadó termébe, s Annát alig csókoltá meg anyja, — ki ezáltal a szokottnál is halványabbnak látszott, — már erős és többszörös lódobogás hangzott föl a kastély előtti kikövezett térről, s néhány pillanat múlva reá — anélkül, hogy az előteremben ácsorgó szolgálk által geniroztatni engedné magát, a gyorsan és zajosan föltárt ajtón át a terembe toppant — Szentannay Izidor, a szeleburdi rokon, kissé porosan, szeretetreméltóan, könnyelmű mosolygó arccsal, melyet eléggé gondosan ápolt szőke szakál környezett.

Nyomban utána egy magas, barna ur követte, választékos lovagló öltönyben, mely föltűnő eleganciával simult férfias szépségekben gazdag természetéhez.

Féjét büszkén magasra emelve hordta; szakála nem volt, de színefekete bajusza, melyet fölfelé pödörítve viselt, annál inkább föltűnt így s ahöz az élesen ragyogó szempárhoz s kissé barna-piros arczszinhez kiválóan jól illett.

Testhordozása meglehetősen feszes és katonás, de mindamellett nem ügyetlen, de nehékes; hangja erős és érczes, de nem kellemetlen; szóval, egyike volt azon jelenségeknek, melyek az első tekintetre föltűnők, imponálóak: — némely nőkre nézve elragadóak, hanem azért általában véve még sem vonzalmassak.

— Ah méltóságos asszonyom és kedves néném! nemde megbocsát, hogy ily ajtóstól rohanok termébe? — Kiállott Izidor Szentannaynéhoz lépve s őt üdvözölve. — És az én bábucaim? Még ellenállhatlanabbá lett, mióta nem láttam! Jónapot uraim! — Engedje meg kedves néném, hogy egyik barátomat: Admirallit Fülöp urat bemutassam; ösmertésünk ugyan még nem régi, de ez nem ok arra, hogy tartós ne legyen.

A bemutatott lekötélő tekintettel üdvözlé, a háziakat, s egy lépést közeledve Szentannayné felé, melyen és kiváló tisztelettel hajlott meg előtte, miközben, ugy, mint Izidor végzé a bemutatást: magyar nyelven, mindenesetre kissé idegen kiejtéssel, de különben helyesen — szőlami kezdett:

— Bocsánatáért esedezem méltóságos asszonyom, hogy barátom biztatása folytán bátor voltam magányába tolokodni; de legyen kegyes elnézéssel lenni irántam; nem voltam képes leküzdeni azon forró vágyat, hogy hódoló tiszteletemet előtte személyesen ki ne jelentsem.

Szentannayné néma főhajtással viszonzá az üdvözletet; ajkai mozogtak, mintha beszélni akart volna, de egyetlen hangot sem volt képes kiejteni.

Izidor látva ezt s néje hallgatását a nála megszokott büszkeségnek tulajdonitva, sietett a grófné némasága folytán beállott feszélyes helyzetet megszüntetni.

— Angollá legyek! — kezdé tehát enyegő arczkifejezéssel — ha föl nem tettem magamban,

hogy ezuttal én is ünneplés külsőt fogok mutatni. De amint megérkeztem, szép terveim feledve lettek! Hanem azért se baj! tudom, hogy falun vagyok, hol a vendég kedves, habár kissé szeleburdi is, mint magam vagyok; — nemde tündéri hugoskám?

— Ohajtja, hogy ez egyszer ellentmondjak? — Kérdé enyelegve Anna, kihez ez utóbbi szavak intéztek.

— Amint vesszük! hiúságomnak az esnék legjobban, ha igen és nemmel felelné szavaimra.

Szentannayné ez alatt legyőzte azon elfogultságát, mely eddig hangjától megfosztotta.

— Legyenek üdvözölve! — mondá kissé tompa hangon; aztán rokona felé fordulva, folytató: — Mi már jóval előbb vártunk Izidor.

Az ifjú gróf sietett elmaradásának okát előadni; miközben Admiralli a társaság többi tagjaival kezdett beszélgetésbe.

A társalgás azonban — mint ily esetekben rendszeren — rövid ideig tartott; az ujonjok csakhamar távoztak, hogy uti öltönyeiket mással cseréljék fel.

Nem sokára a kimerültségről panaszkodó grófné is elhagyta a termet s így csupán Anna, Szomor, Josephine és Kristoff ur maradtak még együtt.

— Mily délezeg és érdekes férfi alak ez az Admiralli! — szolt Josephine kisasszony, miután Szentannayné eltávozott.

— En nem tudom, miért hat rám közellette oly zsibbasztólag? — viszonzá Anna.

Szomor és a jogigazgató mitsém szoltak.

Ez utóbbi, ki inkább eltört tagja volt a társaságnak, mint a nevelők, orvosok és falusi papok szoktak lenni magyar, vidéken időző főurainknál, egyik ablakmelyedésbe húzta meg magát s különös figyelemmel látszott elnyelni minden szót, mely a teremben a vendégek megérkezése óta kimondatott; valamint pontosan megfigyelt minden mozdulatot és minden arckifejezést, mely a jelenlétét által tétetett, vagy elárultatott.

E vizsgálódásban szerény visszavonultsága s azon körülmény, hogy senki sem igen törődött vele, föltette nagy előnyre szolgált a kis embernek, ki mindent látott, hallott és észrevehett, anélkül, hogy kíváncsisága által a figyelmet magára vonná.

— Nos és ön mitsém szol, jogigazgató ur? — kérdé Szomor Kristoff urhoz fordulva, ki még mindég az ablakmelyedésben állott s azzal látszott mulatni, hogy egy közeli állványra helyezett chinai figurát — melynek szemöldei, két félív, alakjában, homloka közepéről nőttek ki, kicsufolt.

— En? —
— Igen; mi kíváncsiak vagyunk az ön véleményét hallani.

— En azt mondom, hogy ez az ur igen jól fogja magát érezni a kastélyban: olyan jól, hogy...

Itt félbe szakította szavait s csak pár pillanat múlva tette utána:

— Hm, hm, engedelmet kérek... majdnem elfeledtem, hogy sürgős dolgom vannak, melyeket még ma el kell végeznem.

Aztán apró lépteivel elhagyva eddigi állását, illedelmes lábosozgatások közt ajánlta magát a jelenlevőknek és sietett elérni az ajtót, hogy azon át mielőbb távozhassék.

Szentannay Izidor egyike volt a legvidorabb kedélyű embereknek.

Neveltetését katonai nevelésben nyerte s aztán onnan, mint még igen fiatal ember, huszárhadnagyi ranggal a tényleges szolgálatba lépett.

Ezredében senki sem volt, kit a vígezimbórok inkább szerettek volna, mint őt s azért nála nélkül sem csíny, lakoma, leányszóktetés, sem párba meg nem történhetett.

Majdnem egész szolgálati idejét Lengyelország valamelyik félreeső vidékén töltötte, hol a szegény huszártiszteknek nem sok alkalom mutatkozott, valamely magasabb és finomabb légkörbe jutni, sőt nem ritkán az is megtörtént, hogy még illendő s némi kényelmet biztosító lakásra sem tehettek szert.

Ezen utóbbi kellemetlenségnek Izidor egyetlen egyszer sem volt kitéve. Ő elég szerencsés volt, mindég a legkényelmesebb szállásokat nyerni; s ha a véletlen mégis úgy keverte a kártyákat, hogy valamely bérlő nedves szobáit kellett volna elfoglalnia, teltette magát a kényszerűségen s azon házat, mely a vidéken a legalkalmasabbnak látszott megvette, hogy „kényelmesen kinyújtózhassék szobájában“ — mint ő kifejezni szokta magát.

Természetesen ez kissé drága kényelem volt; de hát hiszen nem azért lett huszárrá, hogy valamely penészes lyukban nyomorogjon, hanem, hogy lehetőleg időmelen töltse az éveket, melyek az ifjúság aranyos korszakát képezik.

Majd rá ér fejszólva kárpálni a fiatalok bohóságait, ha a podagra magas támlájú karszékébe nyomja, — szokta volt mondani.

Komolyabb tanulmányokkal sem emésztette magát: mi végre? sem érsek, sem országbíró nem vágyott lenni; aztán meg sokkal mulatságosabb a napokat a szállásán rendszerént összegyülekezett cimborák között, poharak és dévaj adomák mellett eltölteni.

Szállása állandó gyűlhelye volt tisztársainak; s már ezen egyetlen körülmény is biznyságot szolgáltatott a népszerűségről, melynek a fiatal gróf örvendett.

De ami azt illeti, ezt senki sem is érdemelte meg inkább nála, mert akár fogadni is lehetett volna rá, hogy az egész ezredben nem található, ki nála fíradatlanabban táncolt, kedvesebben énekelte, legyőzhetőbbül ivott, nagylelkűbben kártyázott, hidegvérűbben vívott és szebben lovagolt volna.

Ha a vidéken szép leány lakott, ő volt az első, ki fölfödözte; hanem aztán gondoskodott is róla, hogy Columbus sorsára ne jusson.

Nem volt irigy avagy titkolózó; bohókás kalandjait minden cimborára ösmerte és nevette, hanem azért egyetlen egyszer sem talált Amerigójára; az utána jövő, már egy tökéletesen meghódított és kizsákmányolt tartományt talált.

Ez az aranyos élet azonban — nem kis, bár titkolt, bosszuságára — néhány év múlva végét érte.

Valami affára — mely közte s alezredese között, ez utóbbinak neje végett fölmerült — véget vetett a kalandos életnek; s Izidor levété a huszár egyenruhát, hogy polgári öltönyben folytassa azt, mit a huszár egyenruhában megkezdett.

Izidor, ha esetleg magyarnak nem születik, a világ minden kalandjért sem kívánna angol atyának gyermekévé lenni, mit már az is jelez, hogy a legsúlyosabb szidalomnak tartja, ha azt mondja valakire, hogy *változzék angolliá*.

Ő megyeti e „nációt“ minden vízenyős modorosságával egyetemben. Neki az első találkozásra minden öreg ur és éltesebb nő „bátyám“ és „né-ném“, minden szép leány „menyországom“ s végre minden vig cimborára „egyetlen barátom“ vagy pláne „rokonom.“

Egy ily ember megjelenése természetesen jelentékeny változásokat okozott Dörényben.

Mindjárt az első napokban az egész vidék intelligenciájának névsorát könyvdélkül tudta s gondja volt reá, hogy a kastélyban — kedves néje szórakoztatása végett! — rendezett s leleményességének dícséretére való mulatságokból egyetlen egy se hiányozzék azok közül.

Dörény, mint egy varázsütésre a zajos vigalmak pontjává s a vidék érdekeseb találmánai színhelyévé változott.

Táncmulatságok, tornázás, versenyfutás, kirándulások kocsin és lóháton a vidék egyes szebb pontjaira és az idény szerinti vadászatok, melyeken a nőknek is részt kelle venniük, nap-nap mellett következtek egymásután s a jó vidékiek ki-mondhatlan bámulattal vették észre, hogy a rájuk zuhanó élvezetek árja alatt mindeddig nemesek, hogy le nem roskadtak, hanem, mint a korhely, ki egyszer megízlelte a szeszt, mindegyre erős-bülő vágyat éreznek az élvezek poharát fenékiig üríteni.

Az élvezetek tarantella táncát járták, melyből még a zene sem gyógyítja ki azokat, kiket egyszer a pók megcsipett.

Azonban csalódnék, ki azt hinné, hogy mind e mulatságoknak hőse az azokat rendező Izidor vala.

Nem! Ő ez egyszer a hadsereget képviselte, mely a győzelmet kivívja; az érdemkeresztet azonban Admiralli nyerte el.

E magas, barna férfi, ki a szilaj paripákat de-lejes tekintetével szelidíti meg; ki a farkast egy alkalommal ostornyéllel verte agyon a vadászaton; ki úgy ült a ló hátán, mintha azzal együtt született volna; ki két kézre vívott és úgy lött, mint egy tiroli; ki csak nagyon ritkán mosolygott és talán soha sem nevetett és mégis minden korhely cimborát az asztal alá ivott; e magas barna férfi, ki mindenki irányában tartózkodó, de udvarias volt és mégis minden férfi által elsőnek ösmertett el, a nőknél pedig sok titkos sobajnak volt okozója, — nem tört versenyt oldala mellett, s Izidor mint a bárány, mely a locomotivval versenyre kel, csakhamar lemondott e megfizetetlenről, anélkül azonban, hogy e végett megnehez-telt volna reá, kit ösmérésből nem sokára „egyetlen barátom“ léptetett elő.

Ez általános csodálat és megbódolás pedig nem volt valami muló szeszély szüleménye, s annyival komolyabb színt öltött magára, minthogy abban a különben hozzáférhetlen Szentannayné is teljes szívvel ösztakozni látszott.

Félnék zavartsága, mely eleintén rajta mindannyiszor erőt vett, valahányszor Admirallival találkozott, lassan figyelemmé és önmegtágadássá változott; volt e férfi tekintetében valami, mi azt követelte, hogy mindazok, kikre tekintetét emeli meghajtsák előtte fejüket s engedelmesséjének akaratainak, mint engedelmesséjének Caesárnak a tengeriarblók, kiknek ő foglya volt, — s ezen valami arra birta Szentannayné, hogy azt érezze, mint eddig követelt; — az engedelmességet.

Az olasz e hajlamot észrevéve, minden alkalmat megragadott, hogy hatalmát mentől szélesebb körben gyakorolhassa.

Ő nem beszélt sokat, inkább csak mozdulataival fejezte ki gondolatait, de azért a kastélyban, az uradalomban, sőt még a háztartási ügyekben is az ő akarata szerint történt minden.

Igy fogták föl a helyzetet s így akarták megmagyarázni a tapasztaltakat a kastélyba járó vendégek.

Hogy igazuk volt-e; hogy Szentannayné tartózkodó modora csakugyan a csodálat szüleménye volt-e, vagy talán más okai voltak arra? nem jutott senkinek eszébe kérdezni.

Anna látta Admiralli befolyását kifejlődni, de, bárha iránta tanusított modrából leküzdhetlen elleneszenve tűnt is ki, hagyta azt nőni, vagy helyesebben mondva, nem törődött azzal, miután egész figyelmét majdnem kizárólag Szomornak ajándékozta.

Admirallit észrevehetőleg boszantá Anna magartása; nem lehet meghatározni: az sértette-e inkább hiúságát, hogy a ház leánya ő irányában, ki csak kitüntetésekhez volt szokva, folyton, határozottan elutasító modort tanusított, daczára azon gyöngéd figyelemnek és hatását rítá, tévesztő ezer apró kedveskedésnek, melyvel őt elárasztá? vagy pedig, hogy Anna, — mintha csak ezzel is őt kíváná boszantani — hajlama nyilatkozataival mindegyre növekvő mérvben oly férfiut tisztelt meg, ki nem látszott azután sovárogni s ki azon a téren, melyen ő ragyogott, meg sem kísérle a versenyt.

Sértett hiúságunk: visszautasításunk, föltéve, hogy hódítási erőt érzünk magunkban, ok arra, hogy még inkább megnyerüni törekedjünk a tőlünk megtagadott szedat.

Lehet, hogy ezen igazságnál fogva; de lehet, hogy, mert az olasz, Anna ifjú kellemei és szelleme által komolyan elhagyta magát ragadtatni a mulatságok hőse minden lehető előnyeit kifejtette, s önmagát mintegy fölülmulni igyekezett, hogy legalább csak egyetlen nyájias pillantást nyerhessen is azon szemekből, melyek Szomor: ez örökké gunyos vadember szemébe oly szédítő és mégis enyhe melegséggel tudtak ragyogni.

Párhuzamban az Anna iránt kifejtett szeretetreméltósággal, Szomor iránt mindinkább hidegebb, követelőbb és kihívóbbá változott át, mit azonban ez észre nem vett, vagy legalább úgy tett, mintha arról tudomással sem bírna.

Ezen föl sem vevés még dühösebbé tette Admirallit s Anna nem egyszer szívesen tapsolt volna örömeiben, midőn látta, hogy a néma boszuságtól epedő olasz, Szomor egy gunyos odavetett megjegyzése által, — melyért azonban haragot mutatni, annyi lett volna, mint magát neveltségessé tenni — megaláztatva, vérg harapott ajkain volt kénytelen dühét kitölteni, vagy pedig a nevetőkhöz kelle állnia, kiket Szomor ötletei, melyeknek élet csupán az érdekelt érezte, — föltette mulattattak.

Ezen vereségek kétségkívül bántották őt, de igyekezett érzelmeit elrejteni s ez annyiban sikerült is neki, a mennyiben a társaság be nem avatott tagjai a közte és Szomor között folyamatban levő harcraól vagy épen semmi, vagy csak kétes sejtélemmel bírtak.

Ez utóbbiak közé tartozott Szentannayné is, ki eleintén attól félt, hogy vele szemben tolakodó lesz, de később tapasztalván, hogy aggodalma alaptalan, el kezdett kombinálni és sok indokot talált, a mire azt mondta, hogy „talán ezért“, de Anna soha se jutott eszébe.

Végre azonban a legszivósabb türelemnek is szakadnia kell, ha még csak távoli reményt sem nyerhetünk arra, hogy célunkat el fogjuk érni — pedig az olasznak, ugy látszik, mégis csak céljai voltak; igaz, hogy nem mamával.

Admiralli türelme egy idő óta szemlátomást fogyni kezdett; kedveskedő modorával mindinkább abban hagyott, de arczából olvasni lehetett, hogy nem tett le szándokáról, az akaratos leány fölött győzedelmeskedni.

— Ej, ej, lám milyen vén tökfilkó voltam én, midőn elhittem, mit önről a világ beszélt! — szolt Kristoff ur, a lombárnyalta utakon egyedül sétáló Szomorhoz egy szép délután, melyet a népes társaság arra használt föl, hogy az estére tervezett jelmez tableau-ok és az azt követő táncmulatságot megelőzőleg, a kastélyt övező parkban sétával üditse föl magát.

— Ugy? hát mit mondtak önnek rólam? — kérdé Szomor szokott mosolyával ajkain.

— Azt, hogy ön Voltaire tanítványa, holott nagyon is türelmes keresztény embernek látszik.

— Nos, ez esetben sok rózsára lehet kilátásom; hiszem tudja a közmondást; a türelem rózsát terem!

— Bocsanat! a teve is türelmes állat, s neki ez erény rózsza helyett málhát terem!

— Igen, de nekem nincsenek puppajam.

— Sebaj! az is megjöhet idővel, Buchner és Darwin azt állítják, hogy az ösztön s igyekezet alakítja át lassanként a testet; s én ismétlem, hogy ön föltette türelme ezen olasz ural szemben, kit pedig hatalmában állana néhány nap alatt valódi értékére redukálni.

— Kegyetlen! ön a gyermek aranypapirból készült koronáját akarja elrabolni.

— Üsse kő...!

— De mi végett akarná e szegény embert ra-

gyogványától megfosztani, holott az oly örömet okoz neki!

— Mi végett? hát nem látja, hogy ez ur egy semmiházi; egy ember, kinek nevét a nép már kitalálta.

— Gondolom, hogy nem is titkolta azt a nép előtt?

— Igen, igen; de valódi nevét értem.

— Tehát az Admiralli állnév?

— Ússe kő! természetesen; a valódi pedig: bitang.

Szomor mosolyogva vonta föl vállait s válaszolni akart, de e szándokában Anna által, ki Admiralli kíséretében ugyan e perczben érkezett a beszélgetőkhöz, meggátoltatott.

— Hiszen önök összeesküvést ferralnak valaki ellen! kiáltott fel Anna, pajzán tekintettel a két beszélgetőre, mintha azt akarná mondani, hogy a ogigazgató utóbbi szavait hallotta és megértette. — Nem vennének engem is szövetségökbe? A nők hasznavehető tagjai az összeesküvéseknek.

Szomor Admirallira tekintett, ki ugyanazon perczben csupán azért vette le visszafojtott dühtől villámot szeméit róla, hogy egy gögös és megvető tekintettel sújtsa a kurta jogigazgatót, ki a maga részéről a világon a legártalmatlanabb arcot mutatva, Anna enyelgését azon köteles mosolyok egyikével kísérte, melyek, ha sokáig kell, hogy tartanak, fájdalommal töltik el a vakszem felé futó idegeket.

— Talán vonakodnak? kérde Anna, igyekezve, hogy Szomor tekintetét mielőbb magára vonhassa.

— Sőt ellenkezőleg! — sietett ez válaszolni. — S felavattatása jeleül fogadja el ez ibolyát. Az ibolya, ez árnyat kereső, s még a hó alatt is zöld növény, a titkos hátság jelképe.

— Költői nyelven van mondva! — szólt közbe Admiralli, ki ezalatt leküzdte percznyi fölündulását. — De én önt, grófnő, mégis arra vagyok bátor fölkerüni, hogy a halvány virág helyett, inkább e esodaszép biborpiros virágot fogadja el; ez méltóbb lesz önhöz s azonfölül jelentősége sem kevesebb az ibolyáénál.

S egy pompás Crinum Amabilet nyújtott Anna felé, melynek sötét piros kelyhéből, mint megannyi ezüst fonál nyultak ki a fehér himszálak.

— Ugy? e virágnak is van jelentősége?

— Igen; a bibor szín uralkodást, vagy nyílt háborút jelent.

Anna gondolkodás nélkül utasítá vissza e kellemes, de kissé erős illatú virágot.

— Köszönöm! nem állhatom ki a kevély virágokat; az ibolya szerény, de illata nagyon kedves. Én minden virág fölé helyezem az ibolyát.

— Ugy engedje meg, hogy valakit keressek, ki ez árva virágot elfogadja; hiszen csak nem dobhatom a porondra e királynőt, miután léptem szaráról! Ez olyan volna, mintha valamit föl-fogadva, nem váltanók be szavunkat.

Aztán udvariasan, de kissé hidegen hajtva meg magát a hölgy előtt, lassu és kimért léptekkel hagyta oda a tért, mely újabb vereségének lett tanujává.

Anna olyan tekintettel nézett Szomor szemei közé, mint egy elkényeztetett gyermek néz játszótársára, ha felügyelőjét oly valaminek megengedésére tudta kényszeríteni, mi előbb komolyan ellenezett.

A játszótárs — ellenkezőleg, mint máskor tenni szokta — nem fordítá el szemeit a beléjük olvadó tekintet elől.

Mindketten némán néztek néhány másodpercig egymásra... ajkaikra nem jött hang; kezeik nem érintkeztek; de úgy tettek, mint a nagyvárosi kaczér leány a vele vis-à-vis lakó csinos ifjával; nyitva feledi ablakát, midőn pipere asztalához ül s látni engedi a „hókeblet” és „márvány vállakat”.

Hosszan, önfeledten néztek egymás szemeibe, s a szem a szívnek ablaka!

Az embergyűlölő, aki még nem volt elég öreg, hogy a tavasz hatástalan legyen rá, s a naiv lány, aki nem volt már annyira fiatal, hogy egy tánczért szerelmes legyen valakibe, nem szóltak egymáshoz és mégis megérték egymást.

— Szeretlek! — mondá az egyiknek szeme.

— Tudom, mert hisz én is szeretlek! — volt rá a válasz.

— Ne mondjuk ki hangosan, annál édesebb titok lesz az kettőnk számára.

Les extremes se touchent!

Nem sokára egy vigan nevetkérező csoport jött feléjük s ők szivesen egyesültek azzal, hogy segítsenek nekik nevetni.

De hát min?

Azon az élceken, melyekre nem hallgattak s azon komikus fintorokon, melyeket egyik sem látott a kettő közül.

Anna nem sokáig maradt a társasággal.

Egy szerelmes leány mindenesetre eltudja hallgatni, ha kedvese előtte vallomást tőn; de mégis szükségét érzi, hogy legalább valakit megöleljen.

Ez nem bevallása a történeteknek, de nyilvánulása azon boldogságnak, melytől szíve túlaradtott.

Tudta, hogy anyja a kertben van, sőt látta, midőn egy negyedórával előbb a remete kioszkba lépett, mely illatos jázminbokrok között a kert északi oldalán állott.

Utját e kioszk felé vevé, azon biztos reményben, hogy anyját még ott fogja találni s így alkalmat nyílik nyakába borulni.

Siettetben a legrövidebb utat választotta; egy szelész gyeptéren futott keresztül; piczi lábái alatt alig hajoltak meg az eleven fűszálak, de épen, midőn a kioszk hátsó falát már elérte, a jázminbokrok közül kinyúló egyik galy megragadta öltönye hosszú uszályát, minek következtében egy perczre meg kellett állapodnia, hogy azt a tuskéről leszedje.

Az uszály csakhamar szabaddá lett s Anna még sem mozdult helyéről; úgy állt ott, mintha a figyelem márvány szobra lenne.

Tul a lombfalakon egy nő s egy férfi hangjai hallatszottak; úgy tetszett, mintha élénk beszélgetésbe volnának merülve.

A fiatal leány figyelmét megragadta a folyamatban levő társalgás s pedig annyival inkább, minthogy a bent levők nevét több ízben hangosan említék.

A hallgatóság nem ritka, de mindenesetre oly hiba, melynek büntetése sokszor nyomban következik.

Híu és önmagokat tulbecsülő emberek jól teszik, ha e hibától amennyire csak lehet őrizznek, mert könnyen megeshetik, hogy oly valamit lesznek kénytelenek hallani, mit szellemdusnak s mulatságosnak találnának — másról elmondva.

Anna hallgatósága nem a szokás kifolyása volt; egy udvariatalan galy állítá meg őt s ezalatt hallva nevét több ízben ismételtetni, ösztönszerűleg figyelni kezdett a bent folyó társalgásra.

Végre annyira érdekesnek találta azt, hogy feledve a czélt, melyért ide jött, halkan közelebb lépett a mulatóház borostyán földte falához s lélegzetét is visszafojtva figyelt a bent beszélgetők minden szavára.

Tíz percz telhetett így el, midőn a nő, kiben a hang után Anna az özvegy grófnőt ismerte fölkiáltott:

— Nem, nem! jöjjön a minek jöni kell: én ez áldozatra képes nem vagyok.

— Nehány másodpercnyi csönd után a férfi-hang válaszolt:

— Ön sokkal eszélyesebb, méltóságos asszonyom, hogyszem az ösmert helyzetben oktalan ellentállást merészelné. Anna önt szereti; — csak czéloznia kell, hogy óhajta. — Én ép oly nemes vagyok, mint ön: — de ha megtagadná tőlem... ön előtt becses hirneve, női becsülete, leányának társadalmi állása. — Vagy szólni fog vele, vagy — ha holnap is daczosnak tapasztalom Annát — ám vessen magára!

A fiatal leány elfordult a nyaralótól, melynek egyik oszlopához támaszkodott volt; arca halvány lett s ajkai körül a fájdalom azon villámait vonaglottak, melyek a könnyek záporát szokták megelőzni.

Meg akart fordulni, hogy a kioskot elhagyja, de lábai remegtek alatta; egész valójában megrázkódott, mintha váratlanul váltóláz lepte volna meg.

Piczi kezeit homlokához emelte, aztán egy közeli fiatal fához támaszkodott, hogy föntarthassa magát, mert érte, hogy ereje elhagyta s minden pillanatban az eleséstől kellett tartania.

Néhány percz múlt el így; e néhány percz visszaadta bátorságát.

Legalább megkísérté járni, s kissé bizonytalanul léptekkel ugyan, de mégis töle kitelhető sietséggel hagyta oda a jázminbokrok között álló kioskot.

Azon utakat kereste föl, melyek leghomályosabbak és elhagyottabbak voltak; itt azt hitte, nem fog a vendégek közül senkivel találkozni.

Ez utakon haladt végig, fejét mellére eresztve, a jobb kezét szívére szoritva. Mintha ott valamely nagy fájdalmat érezne, melyet a szorítás enyhít.

Úgy haladt előbb-előbb a bokrok között, — mint egy siró Niobe, azon különbséggel, hogy sem könnyei nem hullottak, sem jajszó nem hagyta el ajkait; még csak nem is sóhajtott.

A nagy fájdalomnak hangja s könyje nincs; olyan az, mint a délövi zivatar, néma, sötét, de annál vészthetőbb.

Végre elérte a kastély falait: gépiesen állott meg egy kised. s leginkább csak a kastélyhoz tartozók által használt kijárat előtt.

Néhány másodpercig habozni látszott s aztán

gyorsan végighaladva az előtte elnyuló sötét folyosón, lakosztálya felé tartott.

Az előszobában komornájára talált, — ki látva urnője halvány arcát — elrémülve sietett eléje.

— Rosszul érzi magát kisasszonyom? — kérde aggódó hangon, miközben kezeit, segitni akarva, eléje nyújtotta.

— Kissé... — viszonzá Anna vaczogó fogakkal. — De légy nyugodt... el fog mulni... most hagyj pedig magamra, hívní foglak, ha szükségem lesz reád.

A komorna nem akart engedelmesskedni s Anna hogy meggyőzze őt baja esekélyesége felől, megkísérelte mosolyogni.

Vannak mosolyok, melyek meghatóbbak a kétségbeesés sikoltásánál s melyek csak azért látszanak egy perczre előtűnni, hogy, mint a sötét fellegek mögött átnyiláló villám, annál inkább föltüntessék az uralgó homályt.

Anna mosolya hasonló volt Arriához, midőn ez a tört szívébe nyomva, így szóló férjéhez;

— Poetus, nem fáj!

A komorna nem hagyta magát e mosoly által elámitatni; de ösztönszerűleg sejteti kezdé, hogy itt nem testi, hanem inkább lelki bajról van szó.

Nem tett tehát több ellenvetést; engedte Annát kis társalgójába menni s magára zárni annak ajtaját.

Később lábujjhegyen a bezárt ajtóhoz lopakodott s fülét a kulcslyukhoz illesztve, hallgatózni kezdett.

A teremben csönd volt, csak néha-néha hallatszott olyan nesz, mint mikor valaki párnái közé furva fejét, zokog.

— Szegény kisasszony! — szólt a komorna mosolyogva, és sóhajta egyszerre. — Nagyon unta magát nélküle s ime, most bekövetkeztek az áprilisi napok: — ma verőfény, holnap ézengés, holnapután pedig csepergős idő!

S aztán olyan arcz kifejezéssel, mint minő a komornaké, ha sikerült urnők valamely titkát ellesniök, tevé hozzá:

— De sebj! majd lesz ismét jőidő s lassan megérnek a gyümölcsök is.

Tudvalevő dolog, hogy a gyümölcsök a komornák számára ékszer, ruhák, piperek s más, hasonló ajándékok alakjában szoktak megérni.

A vendégek estve mind összegyűltek a teremben; Anna hiányzott a vendégek közül; tudakozódta utána s feleletül azt nyerték az ügyes komornától, hogy urnője némi főfájásról panaszkodva, szobáiba vonult vissza s nem hajlandó az est élvezeteiben részt venni.

E hir általános sajnálkozások között vétetett tudomásul a jelenlevők által, de azért a tableauxok fölségesen sikerültek s a táncz fokozta az általános vidorságot.

Szentannay Izidor a szó szoros értelmében jeles gyerek volt; minden töle kitelhetőt elkövetett ez este is, hogy néjét és hugát szórakoztassa.

Persze, ő annak nem volt oka, hogy huga főfájása, néje pedig, mert a kertben meghűtötte magát, szobáikból csak távoli moraját hallották a kedvökért rendezett vigalomnak!

IX. Reggel és estve.

A jövő nap a meglepetések napjává lön.

Anna főfájása valószínűleg az éj alatt elmúlt, vagy legalább jelentékenyen enyhült, mert másnap délelőtt megjelent a vendégek között.

Járása kissé fáradtnak látszott; arczai sápadtak voltak s szemeiből a szokott eleven tűz hiányzott; de azért általában eléggé, ha nem is vidámnak, legalább elfogulatlanul mutatkozott s élénken kérdezősködött a mára megállapított mulatságok sorozata felől.

Csak az volt feltűnő, hogy kissé szórakozottabbnak látszott, mint különben, s nem egyszer megtörtént rajta, hogy valamely kérdést kétszer is ismételni kellett előtte, míg arra egyszer felelt, vagy hogy oly kérdést ismételt, melyre már előbb feleletet nyert.

Midőn a vendégek közé lépett egyik teremből a másikba ment át, lassu, révedező léptekkel s tekintetével valakit látszott keresni.

Végre egy ablakmélyedésben Szomort pillantá meg, ki épen egy pompás utazási album levelei között lapozott.

Mintha véletlenül meztelen lábbal egy hullőre lépett volna, fájdalmasan összerezte, arcza még átlátszóbb fehérségűekké változtak, aztán egy futólagos fejbölintással viszonzva az egvedül álló férfi nyájas üdvözlését, egy esetleg ott átmenő ifju karjába fűzködött s gyorsan távozott a teremből.

Szomor ösztönszerűleg érzé Anna összerázkódását s meg volt lepve annak nagyon is hideg üdvözlése és nem várt gyors távozása által.